

คนก่อนประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย

ห้องขจร

อ

301.209

ข235ค

เขียน อยู่ดี เรียบ เรียบง

กรมศิลปากร

นายพรหมพิริยะ และ สามีภรรยา

ซึ่งเข้าช้

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร และ หอสมุดแห่งชาติ

ในเทศกาลเข้าพรรษา

พ.ศ. ๒๕๑๒

ห้อง ขจร สุขพานิช

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุมนวิถ ๒๑ พระโขนง กรุงเทพฯ ๙

โทร. ๓๑๒1๕๗๘. ๓๑๓๐๔๑

ประกาศอนุมัติ

ในการที่กรมศิลปากรได้เปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และหอสมุดแห่งชาติ ทำวสุกรี ให้พระภิกษุสามเณรเข้าชมและศึกษาหาความรู้เป็นพิเศษในเทศกาลเข้าพรรษา เมื่อวันที่ ๑๓ และ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๑ รวม ๒ วัน ปรากฏว่ามีพระภิกษุสามเณรเข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร จำนวน ๑๖,๖๘๕ รูป เข้าชมหอสมุดแห่งชาติ จำนวน ๕,๒๖๑ รูป และในโอกาสนี้ ได้มีท่านผู้มีศรัทธาทรงบริจาคทรัพย์สินสิ่งของ เครื่องดื่ม ยาสูบ ขารักษาโรค และกับปียภัณฑ์อื่น ๆ ถวายแด่พระภิกษุสามเณรดังนี้ :-

๑. ๗๗๗ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และท่านผู้หญิง
บริจาคเงินจำนวน ๑,๐๐๐ บาท
๒. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รองนายกรัฐมนตรีและชายา
ทรงบริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท
๓. ๗๗๗ พลเอกประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและท่านผู้หญิง
บริจาคเงินจำนวน ๕๐๐ บาท
๔. ๗๗๗ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและคุณหญิง
บริจาคเงินจำนวน ๕๐๐ บาท
๕. ๗๗๗ พระยาวรรณการีย์นันทน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
บริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท
๖. ๗๗๗ พระบำราศนราดูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและคุณหญิง
บริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท
๗. ๗๗๗ นายเสริม วินิจฉัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและคุณหญิง
บริจาคเงินจำนวน ๓๐๐ บาท
๘. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
บริจาคเงินจำนวน ๑,๐๐๐ บาท
๙. องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
บริจาคเงินจำนวน ๓๖๐ บาท
๑๐. นายธาดา วานิชสมบัติ (ห้างโบราณวัตถุไทย)
บริจาคเงินจำนวน ๔๐๐ บาท
๑๑. ห้างหุ้นส่วนจำกัด สีวกร
บริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท

(โปรดอ่านต่อปกหลังด้านใน)

301.209
52357

ด้วยอภิหนักนาการ
จาก
กรมศิลปากร

คนก่อนประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย

ชิน อัญดี เรียบเรียง

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กรมศิลปากร

พิมพ์ถวายพระภิกษุและสามเณร

ซึ่งเข้าชัม

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร และ หอสมุดแห่งชาติ

ในเทศกาลเข้าพรรษา

พ.ศ. ๒๕๑๒

๙3826

71084

หนังสือสารคดีที่จัดพิมพ์ถวายพระภิกษุและสามเณร
ในเทศกาลเข้าพรรษา

- พ.ศ. ๒๕๐๐ พรุ้งนกฆ่าเสียแล้ว
และศิลป์เก๋อันเป็นมรดกที่ไทยได้รับจาก-
บรรพบุรุษ
- พ.ศ. ๒๕๐๑ มรดกทางจิตรกรรม
- พ.ศ. ๒๕๐๒ คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนัง
- พ.ศ. ๒๕๐๓ ตู๋ลายรดน้ำ
- พ.ศ. ๒๕๐๔ เครื่องไม้จำหลัก
- พ.ศ. ๒๕๐๕ ศิลปสมัยสุโขทัย
- พ.ศ. ๒๕๐๖ จิตรกรรมไทยจากเรื่องทศชาติ
- พ.ศ. ๒๕๐๗ ทฤษฎีในการปรับปรุงรักษาดาวรรวัดฤๅในวัด
- พ.ศ. ๒๕๐๘ ธรรมจักร
- พ.ศ. ๒๕๐๙ พรหมสี่หน้า
- พ.ศ. ๒๕๑๐ เรื่องน่ารู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร
- พ.ศ. ๒๕๑๑ อดีตตั้งสถานหรือเครื่องวิทยาการกำหนดรู้เรื่อง
ในอดีต
- พ.ศ. ๒๕๑๒ คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

คำนำ

ในเทศกาลเข้าพรรษา กรมศิลปากรเคยเปิดหอสมุดแห่งชาติและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ให้พระภิกษุสามเณรเข้าชมในวันแรม 4 ค่ำ และ 5 ค่ำ เดือนแปด เป็นประเพณีสืบต่อกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2464 บนวันที่เปิดให้พระภิกษุสามเณรเข้าชมเป็นพิเศษ ตรงกับวันศุกร์ที่ 1 และวันเสาร์ที่ 2 สิงหาคม ในโอกาสนี้ กรมศิลปากรได้จัดพิมพ์หนังสือสารคดี ขน ถวาย เป็นเครื่องประดับสติปัญญา

เนื่องด้วยกรมศิลปากรพิจารณาเห็นว่าเมื่อได้จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานก่อนประวัติศาสตร์ขึ้นที่พระที่นั่งศิวโมกขพิมาน ในบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อ พ.ศ. 2510 ปรากฏว่ามีประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสนใจเข้าชมเป็นจำนวนมาก แต่เรื่องของคนก่อนประวัติศาสตร์ที่อยู่ในประเทศไทยยังมีผู้ทราบกันน้อย จึงได้จัดพิมพ์เรื่องของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยขึ้น เพื่อถวายพระภิกษุสามเณร ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน และได้ช่วยดูแลรักษาโบราณวัตถุศิลปวัตถุมาแต่โบราณ-

กาล หนังสือเล่มนี้นายชน อยู่ดี ภัณฑารักษ์พิเศษกอง
 โบราณคดีได้รวบรวมผลงานการศึกษาค้นคว้าเรื่องคนก่อน
 ประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งนักวิทยาศาสตร์และ
 นักโบราณคดีทั้งที่เป็นชาวไทย และ ชาวต่าง ประเทศ ได้
 ร่วมมือกันทำแต่ พ.ศ. 2474 จนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่อง
 ราวของคนที่เคยอยู่ในประเทศนี้ก่อน 10,000 ปี จนถึง
 ราว พ.ศ. 1000 เครื่องมือของคนพวกนี้ที่ผู้จักกันทั่ว
 ไป คือ ขวานฟ้า กรมศิลปากรหวังว่าหนังสือเล่มนี้คง
 จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อ่าน ได้สมกับความต้องการ
 ของทางราชการ

ขออนุโมทนาในกุศลจริยาทานมัย ซึ่งบรรดาท่าน
 พุทธศาสนิกชน มี ๑ พณฯ นายกรัฐมนตรีและท่านผู้หญิง
 ๑ พณฯ รองนายกรัฐมนตรี และท่านผู้หญิง ๑ พณฯ รัฐ-
 มंत्री และคุณหญิง ท่านเจ้าของ ผู้จัดการ ห้างร้าน
 บริษัท องค์กร และท่านสาธุชนทั้งหลาย ซึ่งได้มัจฉ
 ศรัทธาบริจาคทรัพย์ ใช้อุดม เครื่องดื่ม ยาสูบ ยา
 รักษาโรค และกับปัจจัยอันอื่น ๆ ส่งมาให้กรมศิลปากร
 จัดถวายพระภิกษุสงฆ์ผู้เข้ ชม หอสมุดแห่งชาติ และ

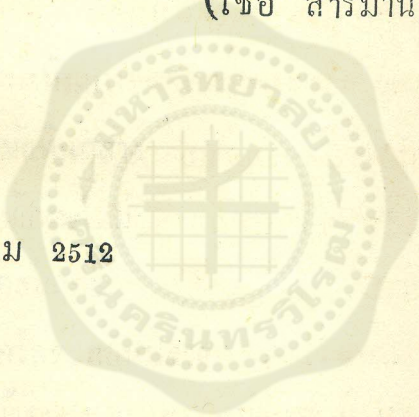
ค

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ในเทศกาลเข้าพรรษา
พ.ศ. 2512 ขอทุกท่านจงประสบ ความสุขความเจริญ
ตลอดกาลนานเทอญ

ธีระภรณ์
(เชอ สาริมาน)

กรมศิลปากร

21 กรกฎาคม 2512

คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทนำ	๑
ยุคหิน	
สมัยหินเก่า	๖
สมัยหินกลาง	๑๒
สมัยหินใหม่	๒๗
ยุคโลหะ	
ยุคสัมฤทธิ์	๘๕
ยุคโลหะตอนปลาย	๙๓
หนังสือที่ใช้อ้าง	๑๐๕

สารบาญรูปและแผนที่

1. คนตึกคำบรรพสมัยหินเก่า ระหว่างหน้า ๘-๙
2. เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหินเก่า พบที่จันเตและท่ามะนาว จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๘-๙
3. เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหินกลาง พบที่ถ้ำจันเตและถ้ำองบะ จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
4. แผนที่แสดงแหล่งเดิมของความเจริญสมัยหินใหม่และการแพร่ขยาย ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
5. โครงกระดูกคนสมัยหินใหม่ พบที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
6. ขวานหินขัด (ขวานฟ้า) พบในประเทศไทย ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
7. ขวานหินขัดแบบมีบ่า และขวานหินขัดปลายมีรอยขัดฝน พบในประเทศไทย ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗

8. เครื่องปั้นดินเผาสมัยหินใหม่
พบที่จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
9. เครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสี
พบที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓
10. หวีชวานทองแดง พบที่โนนนกทา
อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓
11. แม่พิมพ์หิน สำหรับหล่อ
เครื่องมือสัมฤทธิ์ พบที่
โนนนกทา อำเภอภูเวียง
จังหวัดขอนแก่น ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓
12. โครงกระดูกคนยุคโลหะ พบที่
ตำบลจันเสน อำเภอตาคลี
จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓
13. ชวานสัมฤทธิ์ชนิดมีบ้อง
ยุคโลหะ พบที่ประเทศไทย ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓
14. เศษผ้าติดที่หวีชวานเหล็ก
พบในหลุมศพคนยุคโลหะ
อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
(ขยายประมาณ 12 เท่า) ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓

15. กลองมโหระทึก ยุคโลหะ
พบที่อำเภอพุนพิน จังหวัด
สุราษฎร์ธานี ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓
16. กลองมโหระทึก ยุคโลหะ
พบที่อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓

คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

บทนำ

เครื่องมือหิน เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องมือเครื่องใช้

ทำด้วยโลหะที่นักโบราณคดีสำรวจพบและขุดค้นได้ในประเทศ
นี้ และตั้งแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธ
ภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พิพิธภัณฑ-
สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี และพิพิธ
ภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น แผนกกายวิภาค คณะแพทยศาสตร์และศิริราช
พยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่ว่ามี
คนอยู่ในประเทศไทยกว่า 10,000 ปีมาแล้ว คนพวกนี้มีชีวิต
อยู่ในระยะเวลาที่ยังไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ใน
ด้านวิชาการเรียกว่า คนก่อนประวัติศาสตร์ ลายลักษณ์อักษร
ที่เก่าที่สุดในประเทศไทยได้แก่จารึกที่พบที่พะเนียด อำเภอ
เมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีอายุราว พ.ศ. 1000 จารึก
ดังกล่าวนี้เป็นหลักแบ่งระยะเวลาในประเทศไทยออกเป็น
2 ยุค คือ

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์ นับแต่เริ่มมีคน จนถึงราว พ.ศ. 1000 ยุคก่อนประวัติศาสตร์ยังแบ่งออกเป็นสมัย

ก. สมัยหินเก่า (Palaeolithic Period) เป็นสมัยที่คนใช้ก้อนหินมาแกะแทะเป็นเครื่องมือ

ข. สมัยหินกลาง (Mesolithic Period) ในสมัยนี้บางคนยังใช้เครื่องมือหินแกะแทะ ต่างกับสมัยหินเก่าที่การแกะแทะประณีตขึ้น

ค. สมัยหินใหม่ (Neolithic Period) เครื่องมือหินของคนสมัยหินใหม่มีรูปร่างลักษณะที่ดูง่ายขึ้น และคล้ายกับเครื่องมือของคนยุคประวัติศาสตร์ ต่างกันที่ เป็นเครื่องมือหินที่ขัดเรียบร้อย ไม่แกะแทะเช่นคนสมัยหินเก่าและสมัยหินกลาง

ง. ยุคโลหะ มียุคสัมฤทธิ์และยุคเหล็ก คนในสมัยนี้ใช้เครื่องมือทำด้วยโลหะแต่ก็ยังมเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยหินอยู่อีก ไม่ใช่เลิกใช้เสียทีเดียว

2. ยุคประวัติศาสตร์ เริ่มแต่ว่า พ.ศ. 1000 เป็นต้นมา กล่าวอีกนัยหนึ่ง เมื่อยุคก่อนประวัติศาสตร์สิ้นสุดลงแล้ว ยุคประวัติศาสตร์ก็ตงตน ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย สิ้นสุดลงเมื่อราว พ.ศ. 1000 ยุคประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ตงตนเมื่อราว พ.ศ. 1000

ในอดีตกาลก่อน พ.ศ. 1000 ได้มีคนก่อนประวัติศาสตร์
 หลายพวกหลายเผ่าอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นแผ่นดินที่เรียกว่าประ-
 เทศไทยทุกวันนี้ คนพวกนี้บางคนก็อพยพลงไปที่สู่ประเทศ
 มาเลเซียและอินโดนีเซีย บางคนก็คงตั้งหลักแหล่งหรือล้มตาย
 ในประเทศนี้ บางแห่งคนปัจจุบันก็เหยียบย่ำอยู่บริเวณหลุมศพ
 ของคนก่อนประวัติศาสตร์ เช่นที่บริเวณโกดังขององค์การ
 เหมือนแร่ ใกล้วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดใต้) ตำบล
 บ้านใต้ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอยู่ใกล้
 แม่น้ำแม่กลอง และอยู่ไม่ห่างจากตลาดเมืองกาญจนบุรี และ
 โรงงานกระดาษท่าไทรนี้ คนก่อนประวัติศาสตร์เคยอยู่ใน
 ประเทศไทยเหล่านี้ได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้เป็นมรดกของชาติ
 ไทยสืบเท่าทุกวันนี้ ดังจะเห็นได้จากเครื่องมือเครื่องใช้บาง
 อย่างที่คนปัจจุบันใช้อยู่ เช่น ขวานถาก (ฝู้ง) และเครื่องปั้น
 ดินเผาบางชิ้น ฯลฯ ไม่แตกต่างกับของคนก่อนประวัติศาสตร์
 ในดินแดนนี้

เรื่องของคนก่อนประวัติศาสตร์ที่เคยอยู่ในประเทศ ไทย
 นี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจค้นคว้ามาก นักวิทยาศาสตร์หลายสาขา
 เช่น นักมานุษยวิทยา นักโบราณคดี นักโบราณชีววิทยา
 (Palaeontologists) นักพฤกษศาสตร์ นักเคมี นักกายวิภาค

นักธรณีวิทยา ฯลฯ ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ
จึงได้ศึกษาสนใจกันกว่าเรื่องราวคนก่อนประวัติศาสตร์ใน
ประเทศไทย

คนไทยที่เริ่มศึกษาวิชาคนก่อนประวัติศาสตร์คนแรก คือ
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อ
วันที่ 14 ตุลาคม 2477 ทรงเริ่มนิพนธ์เรื่องก่อนประวัติศาสตร์
พระนิพนธ์ตอนหนึ่งมีว่า “วิชาคนก่อนประวัติศาสตร์ก็คือวิชา
ประวัติศาสตร์นั่นเอง ผิดกันแต่เป็นตอนก่อนมีหนังสือเป็น
หลักฐาน จึงต้องหาความรู้ด้วยอาศัยสังเกตโบราณวัตถุต่าง ๆ
โบราณวัตถุอันเป็นหลักฐานในคดีก่อนประวัติศาสตร์ เช่น
ขวานหิน เป็นต้น ตลอดจนกระดูกสัตว์ซึ่งสูญพันธุ์ไปแล้ว
และกระดูกคนโบราณ” พระนิพนธ์พิมพ์ออกเผยแพร่เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2481 นับว่าพระองค์เป็นปฐมอาจารย์วิชาคน
ก่อนประวัติศาสตร์ของไทย

การศึกษาค้นคว้าได้เริ่มแต่ปี พ.ศ. 2474 จนถึงปัจจุบัน
งานนี้ยังไม่เสร็จ ผู้ที่ร่วมกันศึกษาค้นคว้านอกจากข้าราชการ
กองโบราณคดี กรมศิลปากร แล้วก็มีศาสตราจารย์ นายแพทย์
สุต แสงวิเชียร และนายแพทย์หลายท่านในแผนกกายวิภาค
แห่งคณะแพทยศาสตร์ และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทย-

ศาสตราจารย์ สมิตินันท์ ผู้เชี่ยวชาญทางพฤกษศาสตร์ป่าไม้
กรมป่าไม้ อาจารย์และนักศึกษาคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ส่วนนักวิทยาศาสตร์ และนักโบราณคดีต่างประเทศ
ที่เข้ามาร่วมงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยก็มี ดร. ไอกลิล นิลเซ็น
นักโบราณชีววิทยาชาวเดนมาร์ก นายคาย ลาเซ็น นักพฤกษ-
ศาสตร์ชาวเดนมาร์ก นายปอล จอนเซ็น นักสัตวศาสตร์ชาว
เดนมาร์ก นายเป็ย ซือเร็นเซ็น นักโบราณคดีชาวเดนมาร์ก
เคานท์ไอกลิล คนุซ นักโบราณคดีชาวเดนมาร์ก ดร. เอช. อาร์.
ฟั้น เฮเกอเร็น นักโบราณคดีชาวเนเธอร์แลนด์ ดร. ฟริทซ์
สารสิน ศาสตราจารย์ชาวสวิส ดร. วิลเฮล์ม จี. โซลไฮม์
ศาสตราจารย์วิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐ
อเมริกา นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมัน และนายคอน. ที เบยาค
แห่งมหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกา ดร. วิลเลียม วัตสัน
แห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน ดร. เอช. อี. ลูฟส์ แห่งมหาวิทยาลัย
แห่งชาติออสเตรเลีย นายเอช. พาร์คเกอร์ แห่งมหาวิทยาลัย
โอตาโก ประเทศนิวซีแลนด์ นายบี. เอ. วี. ฟิคคอค แห่ง
มหาวิทยาลัยมาเลเซีย นายคาร์ล จี. ไฮเคอ แห่งมหาวิทยาลัย
ฮาวาย สหรัฐอเมริกา นายซี. เคอ. จี. ซีเวกกิง แห่งพิพิธ
ภัณฑ์บริติช

ผลของการศึกษาค้นคว้าของท่านเหล่านี้ช่วยให้เราทราบ
เรื่องคนก่อนประวัติศาสตร์ไทยแจ่มชัดมากขึ้นตามลำดับ

ยุคหิน

สมัยหินเก่า

ในสมัยหินเก่าซึ่งกับที่ทางธรณีวิทยาเรียกยุคไพลสโตซีน
(Pleistocene) ราว 1,000,000 ปี ถึงราว 10,000 ปีมาแล้ว

เครื่องมือหินในสมัยหินเก่าแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม

1. กลุ่มขวานหินกำปั้น (Hand-axes) พบที่ทวีปยุโรป
ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาจนถึง ประเทศ
อินเดีย

2. กลุ่มเครื่องมือหินแผ่นที่มิดานยาวขนานกัน (Blade
tools) พบที่ปาเลสไตน์ทวีปแอฟริกา (ประเทศเลบานอน
ประเทศซีเรีย ฯลฯ) ทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย

3. กลุ่มเครื่องสับตัดของทวีปเอเชียภาคใต้และภาค
ตะวันออกเฉียง (Chopper-chopping tools of Southern and
Eastern Asia) พบที่ประเทศอินเดียที่ลุ่มแม่น้ำไซน เรียกว่า
วัฒนธรรมโซเนียน (Sohnian) พบที่พม่าที่แอนยาธะเรียกว่า
วัฒนธรรมแอนยาธะเซียน (Anyathian) พบที่ประเทศจีน ที่ถ้ำ

โจวโกวเตียน เรียกว่าวัฒนธรรมโจวโกวเตียน (Choukoutien)
 พบที่ประเทศมาเลเซียที่สวนยางแทมแปน เรียกว่าวัฒนธรรม
 แทมแปเนียน (Tampanian) พบที่ประเทศอินโดนีเซีย ที่
 ปาจิตแตน บนเกาะชวา เรียกว่าวัฒนธรรมปาจิตแตนเนียน
 (Pajitanian) เครื่องมือหินกะเทาะที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี
 ก็อยู่ในกลุ่มนี้

ที่จังหวัดกาญจนบุรีมีคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินเก่า
 ท่องเที่ยวอยู่ในที่ต่าง ๆ หาผลหมากรากไม้ เวลาฝนตกก็หลบ
 เข้าใต้ต้นไม้ใหญ่หรือเข้าไปอยู่ในถ้ำหรือที่ใต้เพิงผา คนพวกนี้
 ใ้ใช้เครื่องมือหินกะเทาะอย่างหยาบ ๆ ที่ทำจากหินกรวด
 (Pebble) หรือที่ชาวบ้านเรียกหินแม่น้ำบ้าง หินท้องน้ำบ้าง
 หินกรวดพวกนี้ยังพบอยู่เป็นจำนวนมากตามห้วย ตามท้องนา
 และตามเนินในจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดอื่น ที่บริเวณ
 บ้านเก่าจังหวัดกาญจนบุรี ก็พบเนินหินกรวดอยู่หลายแห่งทั้ง
 ในบริเวณที่ใกล้ทางรถไฟทั้งสองฝั่ง และห่างออกไป เครื่อง
 มือหินกรวดที่กะเทาะอย่างหยาบ ๆ นี้ พบครั้งแรกเมื่อระหว่าง
 สงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่บริเวณบ้านเก่า ตำบลจระเข้เผือก
 อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ นาย
 คาล จี. ไฮเคอ และข้าราชการกรมศิลปากรก็พบอีกที่บริเวณ

ระหว่างสถานบ้านเก่า และสถานวังโพธิ์ และเมื่อวันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2503 คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย - เคนมาร์ก ได้สำรวจพบเครื่องมือหินกะเทาะสมัยหินเก่าที่บริเวณทุ่งผักหวาน จันต๊ะ ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ และเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2503 พบเครื่องมือหินกะเทาะสมัยหินเก่าอีก ที่บ้านท่ามะนาว ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

เครื่องมือหินกะเทาะที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบันเรียกกันว่าเครื่องมือหินกรวดวัฒนธรรมฟิงนอยเอียน (Fingnoian) เพราะพบครั้งแรกที่ลุ่มแม่น้ำแควน้อย บางท่านเรียกว่าวัฒนธรรมบ้านเก่า (Ban-khaoian) หินที่ใช้ทำเครื่องมือพวกนี้เป็นหินชวอทไซท์ หินทราย หินเคลย์สโตน (claystone)

ข้อที่น่าสนใจของเครื่องมือหินกะเทาะสมัยหินเก่าที่จังหวัดกาญจนบุรี ก็คือ

1. พบทั้งที่บริเวณลุ่มน้ำแควน้อยและแควใหญ่
2. พื้นที่ซึ่งพบทางด้านหน่วยหิน ตรวจดูจากแผนที่ธรณีวิทยาเป็นหินปูนราชบุรี ยุคคาร์บอนนิเฟอร์ส และเพอร์เมียน ในด้านดินตามแผนที่ดินชั่วคราวของราชอาณาจักรไทยเป็นดินปนทรายที่เกิดจากหินชวอทไซท์และหินทราย

คนตีกดาบรพสมย์หินเก่า

มนุษย์วานร
THE CANTHROPUS

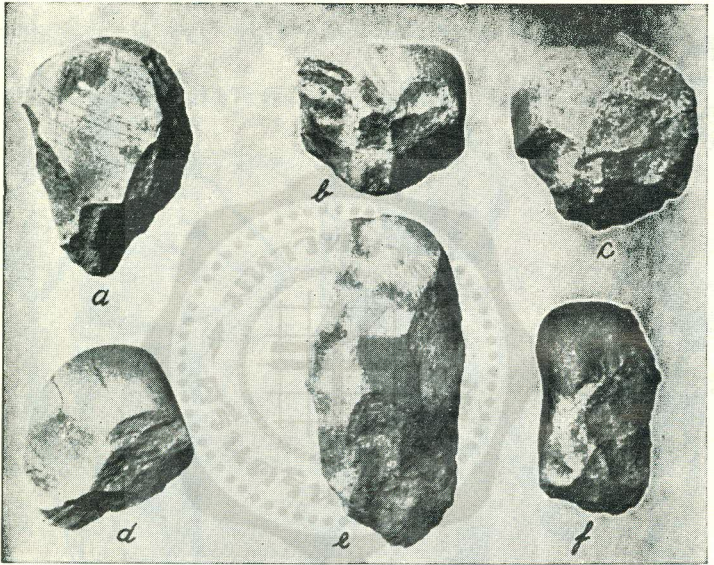
มนุษย์นีแอนเดอธัล
(NEANDERTHAL)

มนุษย์โฮโมเซาเปียน ต้นตระกูลคนปัจจุบัน
(HOMO SAPIEN)

รูปที่ ๑

คนตีกดาบรพสมย์หินเก่า

รูปที่ ๒

เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหินเก่า
 พบที่จันต๊ะและท่ามะนาว จังหวัดกาญจนบุรี

ซึ่งมีชนิดไม่หนานัก เหมาะสำหรับการทำไร่เลื่อนลอย
(shifting cultivation)

ใครเป็นผู้แกะเทาะเครื่องมือสมัยหินเก่าพวกนี้ ? มีแต่เฉพาะประเทศจีนเท่านั้น ที่พบเครื่องมือ หิน กะเทาะ อยู่ปะปนกับโครงกระดูกมนุษย์วานร (Pithecanthropus) ที่เราเรียกกันว่า มนุษย์ปักกิ่ง (Pekin) ในประเทศอื่นคงพบแต่เครื่องมืออยู่ตามลำพัง ที่จังหวัดกาญจนบุรีพบในที่กลางแจ้งและอยู่บนผิวดิน จากหลักฐานที่พบที่ประเทศจีนจึงสันนิษฐานกันว่าพวกมนุษย์วานร เป็นผู้นำเอา หินกรวดมาแกะเทาะอย่างหยาบ ๆ ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และยังเหลือทิ้งไว้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วกล่าแล้ว เนื่องจากศาสตราจารย์ฮัลแลม แอล. โมเวียส จูเนียร์ ภาควิชาธรณีวิทยาโบราณคดีสมัยหินเก่า พิพิธภัณฑ์สถานพิบอดี (Peabody Museum) มหาวิทยาลัยฮาวาดี สหรัฐอเมริกา จัดเครื่องมือหินกะเทาะวัฒนธรรมฟิงนอยเอียนว่าเป็นของสมัยหินเก่าตอนต้น และประเทศไทยอยู่ระหว่างกลางประเทศจีนและประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งพบโครงกระดูกมนุษย์วานร ประเทศไทยน่าจะเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์วานรด้วย มนุษย์วานรพวกนี้เป็นคนที่คลาญลิ่ง กระดกควไปนหน้าหน้าผากลาด ท้ายทอยค่อนข้างแหลม จมูกกว้างและแบน

ซากกระดูกใหญ่มากและยื่นออกไปอย่างเห็นชัด ไม่มีคาง ฟัน
 ต่งเรียงเป็นวงโค้ง กระดูกแขนขาเหมือนคนปัจจุบัน สูง
 ประมาณ 150—175 ซม. มีมันสมองแต่ประมาณ 850 ลูกบาศก์
 ซม. ถึง 1,300 ลูกบาศก์ ซม. มีชีวิตอยู่ประมาณเมื่อ 500,000 ปี
 ถึง 30,000 ปี บางท่านเรียกมนุษย์พวกนี้ว่า คนผู้ยืนตัวตรง
 (Homo erectus) มนุษย์วานรอาศัยอยู่ในถ้ำ ล่าสัตว์และ
 เก็บผลหมากรากไม้ กินเนื้อคน รู้จักก่อไฟใช้ประโยชน์ พบ
 โครงกระดูกของมนุษย์พวกนี้ที่ทวีปแอฟริกาภาคกลาง ภาค
 ตะวันออกและภาคใต้ ที่เกาะชวาประเทศอินโดนีเซีย และที่
 ถ้ำโจโวเตียนใกล้กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ที่ทวีปยุโรปและ
 ทวีปเอเชียภาคตะวันตกยังไม่พบโครงกระดูกมนุษย์วานร

คนสมัยหินเก่าในทวีปเอเชียอาคเนย์นี้ ถัดจากมนุษย์วานร
 ก็ได้แก่พวกมนุษย์ที่มีลักษณะคล้ายพวกฟันเมืองดงเดิมในทวีป
 ออสเตรเลีย ซึ่งได้พบโครงกระดูกอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย
 ทวีปออสเตรเลีย เกาะนิวกินี เกาะบอนิไอ ศาสตราจารย์
 คาร์ตัน เอส. คูน จึงมีความเห็นว่า ระหว่าง 500,000 ปี ถึง
 10,000 ปี ที่เอเชียอาคเนย์เป็นถิ่นที่อยู่ของพวกที่มีลักษณะ
 คล้ายพวกฟันเมืองดงเดิมในทวีปออสเตรเลีย ซึ่งเรียกกันว่า

พวกออสทราลอยด์ คนพวกนี้กะโหลกศีรษะยาวและแคบ (dolichocephalic) ผิวดำ ผมหยิก สูงเฉลี่ย 150—155 ซม.

พอจะสรุปได้ว่า คนสมัยหินเก่าที่จังหวัดกาญจนบุรีน่าจะเป็นพวกมนุษย์วานรหรือพวกออสทราลอยด์ หรืออาจจะเป็นทั้ง ๒ พวก ซึ่งมีชีวิตอยู่คนละสมัย คนพวกนี้อพยพมาจากที่ใด ?

เมื่อพิจารณาลักษณะ เครื่องมือ หินกะเทาะ สมัยหินเก่าแล้ว เครื่องมือหินกะเทาะมีลักษณะคล้ายกับที่พบในประเทศพม่ามาก ประกอบทั้งได้สำรวจพบเครื่องมือหินกะเทาะสมัยหินกลางที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย คนสมัยหินเก่าที่บ้านเก่ากับที่พม่านั้นจะได้มีการติดต่อถึงกัน หรือน่าจะอพยพจากพม่าลงมาที่จังหวัดกาญจนบุรี

คนสมัยหินเก่ามีอายุไม่ยืน อย่างมากไม่เกิน 40 ปี อายุของคนสมัยหินเก่าที่พบโครังกระดุกที่ประเทศอินโดนีซ

	0—12ปี	13—20ปี	21—40ปี	41—60ปี	61ปีขึ้นไป
สมัยหินเก่า					
ตอนต้น	40.0	15.0	40.0	5.0	0.0
ตอนปลาย	24.5	9.8	53.9	11.8	0.0

เมื่อพิจารณาตัวจำนวนเครื่องมือ หินกะเทาะ สมัยหินเก่า พบที่จังหวัดกาญจนบุรีแล้วมีจำนวนน้อยมาก บางท่านได้ตั้งสูตรคำนวณจำนวนคนสมัยหินเก่าไว้ว่า ใน 100 ตารางกิโลเมตร จะมีคน สมัยหินเก่าอาศัยอยู่ 5 คน ประเทศไทยมีเนื้อที่ 511,937 ตารางกิโลเมตร ถ้าอาศัยสูตรนี้ในสมัยหินเก่าประเทศไทยจะมีคนอยู่ประมาณ 25,597 คน เฉลี่ยจังหวัดละประมาณ 347 คน

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยหินเก่า มีดังนี้ อาศัยอยู่ในถ้ำและอยู่ตามเพิงผาอย่างหยาบ ๆ ใช้เครื่องมือหินกะเทาะ มีหอกทำด้วยไม้ใช้ รุกข์ก่อไฟ ล่าสัตว์และเก็บผลหมากรากไม้ มีการฝังศพ มีธนูใช้
สมัยหินกลาง

สำรวจพบเครื่องมือหลายแห่งแต่ที่ใด หลักฐานพอที่กำหนดอายุโดยอาศัยคาร์บอน 14 ได้มี 2 แห่งคือ

1. ถ้ำองบะ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
ชั้นล่างอายุ 11,379 ปี ถึง 11,119 ปีมาแล้ว
(9,230 ± 180 ปีก่อน ค.ศ.)
ชั้นบน 9,509 ปี ถึง 9,229 ปีมาแล้ว
(7,400 ± 140 ปีก่อน ค.ศ.)

2. ถาฬิ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ชั้นบน 8,750 ปี ถึง 8,950 ปีมาแล้ว

(8,550 ± 200 ปีมาแล้ว B.P.)

ชั้นล่าง 9,540 ปี ถึง 8,820 ปีมาแล้ว

(9,180 ± 360 ปีมาแล้ว)

พอจะกล่าวได้ว่า สมัย หิน กลาง ใน ประเทศไทย เริ่มแต่
ประมาณ 11,000 ปี ถึง 8,950 ปีมาแล้ว

ที่ถาฬิพระ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัด

กาญจนบุรี คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย—เดนมาร์ก

ขุดค้นได้หลักฐานของคนสมัยหินกลาง 2 อย่าง คือ

1. โครงกระดูกคนสมัยหินกลาง

2. เครื่องมือหินกะเทาะที่ประณีตของคนสมัยหินกลาง

เมื่อ พ.ศ. 2504 คณะสำรวจทางโบราณคดีก่อนประวัติ

ศาสตร์ไทย—เดนมาร์ก ได้ขุดค้นพบโครงกระดูกคนสมัยหิน

กลาง 1 โครงที่ถาฬิพระ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค โครง

กระดูกนั้นนอนหงายชันเข้าอยู่บนหินก้อนใหญ่แท่งหนึ่งในแนว

เกือบขนานกับผนังเพิงผา นอนหันหน้าไปด้านขวามือ ศีรษะ

หันไปทางทิศเหนือ ฝ่ามือขวายู่ใต้คาง แขนท่อนซ้ายวาง

พาดอก ที่บริเวณส่วนบนของร่างและบริเวณทรวงอก มีหิน

...

ขวอทไซท์ก่อนใหญ่วางทับอยู่ กระจุกแขนขาอบบาง การ
 ฝังดินทับถมอยู่หนาถึง 150 ซม. และฝังมีหินขวอทไซท์ทับ
 อยู่ทีโครงกระดูกอีก ทำให้โครงกระดูกบางตอนบุบผิดรูปไป
 ดินตอนที่อยู่เหนือศีรษะและร่าง มีดินสีแดงคลุมอยู่ แสดงว่า
 ในครั้งนั้น มีพิธีกรรมเกี่ยวกับการฝังศพ การใช้ดินสีแดง
 (ดินเทศ) อันหมายถึงสีเลือดและชีวิตโปรยร่างผู้ตาย ใน
 สมัยหินกลางนี้เป็นประเพณีทำกันอยู่ตลอดแหลมมลายูและหมู่
 เกาะอินโดนีเซีย ในทวีปยุโรปศพนสมัยหินกลางก็อยู่ใน
 ลักษณะนอนหงายเหยียดยาว หรือนอนตะแคงข้างออกคาง
 และมักจะฝังไว้ใต้ที่อยู่ที่ ส่วนดินสีแดงนั้นในทวีปยุโรป ที่ศพน
 คนสมัยหินเก่าตอนปลายและสมัยหินกลางนั้น นอกจากจะมี
 ดินสีแดงโปรยไว้เหนือโครงกระดูกคนแล้ว บางแห่งยังใช้
 ดินสีแดงทาไว้ที่กระดูกคนตายด้วย

สิ่งที่ฝังไว้กับศพนสมัยหินกลางที่ถ้ำพระ อําเภอไทรโยค
 นั้น ก็มีอาหาร คือมีท่อนกระดูกสัตว์เลียงลูกด้วยนม วางอยู่
 บนทรวงอก เปลือกหอยกาบวางอยู่ที่บนร่างหรือใกล้กับร่าง
 ในลักษณะที่วางหงายอยู่ บางทีก็วางซ้อนกันอยู่เป็นกองสูงชัน
 มา สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ที่บนแขนขวามีเปลือกหอยทะเลอยู่
 ๒ ชิ้น เปลือกหอยทะเลชิ้นนี้มาถึงถ้ำพระ อ.ไทรโยคได้อย่างไร

ผู้ตายไปได้มาจากทะเลเอง หรือ คนที่ไปทะเลมานำมาให้ ผู้ตาย
ทะเลครั้งนั้นจะอยู่ใกล้ไกลจากอำเภอยะโยคมากน้อยเพียงใด?
การที่นำเอาเปลือกหอยทะเลซึ่งมีอยู่เพียง 2 ชั้น ไปวางไว้
ที่แขนขวานนั้น ทำเพื่ออะไร? เป็นอาหารที่หายาก ซึ่งลูกหลาน
ฝังลงไปให้ใช้หรือไม่? เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาหาความรู้กัน
ต่อไป อย่างไรก็ตามก็ดี ของต่างๆ เหล่านี้แสดงว่า คนสมัยหิน
กลางคงเชื่อว่า คนเมื่อตายแล้ว ยังมีความหิว ต้องการอาหาร
อยู่อีก

ความจริง คนก่อนประวัติศาสตร์เริ่มฝังศพมาแล้วแต่
สมัยหินเก่าตอนต้น เฉพาะในประเทศไทยยังไม่พบหลุมศพคน
สมัยหินเก่า ประเพณีการฝังศพสมัยหินเก่าตอนปลายและสมัย
หินกลางนั้นไม่ต่างกันมากนัก ศพจะฝังอยู่ในลักษณะคล้ายทำ
นอนบางศพก็นอนหงายเหยียดทำตรง บางศพก็นอนตะแคง
เข่างอเกือบถึงคาง ร่างของผู้ตาย โดยเฉพาะ จะมีแผ่นหินวาง
บ่งกันอยู่ นอกจากนั้นก็ยังมีใส่อาหาร เครื่องมือหรือของอื่นๆ
ลงไปให้ศพด้วยเช่น ดินแดง เปลือกหอย เครื่องราง (amulets)
และเครื่องประดับ เพราะเชื่อว่าผู้ตายจำเป็นต้องใช้สิ่งดังกล่าว
ระหว่างที่เดินทางไปยังเมืองผี และเชื่อว่า สิ่งเหล่านี้ จะช่วยให้

กลับมีชีวิตชนอีก ทั้งจะเป็นเครื่องบอกฐานะของตนเมื่อไปถึง
ยังอีกโลกหนึ่ง

โครงการระดมทุนคนสมัยหินกลางโครงนี้ บัจจุบันเก็บรักษาไว้
ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก
เพื่อให้ นักมานุษยวิทยาศึกษาว่าเป็นชนเผ่าใดแน่ ขณะนี้กำลัง
รอผลของการศึกษาวิจัยอยู่ เมื่อทราบผลแล้ว พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ กรุงโคเปนเฮเกน จะส่งกลับมาตั้งแสดงที่พระที่นั่ง
ศิวโมกขพิมาน ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

เมื่อเร็ว ๆ นี้ สืบค้นพบเครื่องมือหินใหม่ ที่ถ้าพระงาม
เขาน้ำพุ ตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี และ
พบในถ้ำผี อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อ
พ.ศ. 2475 ศาสตราจารย์ชาวสวิส ชื่อ ฟริทซ์ สาร์สิน ก็สำรวจ
พบที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลพบุรี และราชบุรี

เฉพาะที่จังหวัด กาญจนบุรี พบหลักฐานเกี่ยวกับ คนสมัย
หินกลาง (1) ที่อำเภอเมืองบริเวณบ้านเก่า ตำบลจระเข้เผือก
ทั้งที่แจ้งและในถ้ำ (2) ที่อำเภอไทรโยค ที่ถ้ำใกล้สถานีวังโพธิ์
และที่ถ้ำพระ (3) ที่อำเภอทองผาภูมิ ที่ถ้ำจันต ตำบลท่าขนุน
ระหว่างที่รอผลการศึกษาวิจัยอยู่ เมื่อได้ตรวจผลของการ
ศึกษาค้นคว้าเรื่องมนุษย์สมัยหินกลางในประเทศลาว ประเทศ

มาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย แล้ว คนสมัยหินกลาง
 ในส่วนนี้ของโลก น่าจะเป็นพวกออสตราลอยด์-เวดคอยด์
 หรือพวกเมลานีซอยด์ หรือพวกนิกริโต (เงาะ) หรือพวก
 ปาปวน-นิกรอยด์

พวกเวดคอยด์ (Veddoid) ได้แก่พวกที่คล้ายพวกเวดคา
 ซึ่งยังมีเชื้อสายอยู่ในประเทศลังกา คนปัจจุบันที่จัดอยู่ใน
 จำพวกเวดคอยด์ ได้แก่พวกที่ยังล่าหาล้างในเกาะเซลิเบส ภาคใต้
 ที่เกาะเอนแกโนและเกาะเมนตาไว (Mentarvei) ใกล้ฝั่งทะเล
 ทางตะวันตกของเกาะสุมาตรา

พวกเมลานีซอยด์ (Melanesoid) ได้แก่พวกที่คล้ายพวก
 เมลานีเซีย ผิวดำ กะโหลกศีรษะยาวและแคบ ผมหักเป็นฝอย
 สูงประมาณ 155 ซม. ปัจจุบันอยู่ตามเกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก
 ภาคตะวันตก ดร. คาลสตัน เอส. คุน จัดไว้ในพวกออส-
 ตราลอยด์

พวกนิกริโต (เงาะหรือเฮาะ) ผิวดำ เตี้ยกว่าพวกออส-
 ตราลอยด์ คือสูงเพียง 145 ซม. ถึง 150 ซม. กะโหลกศีรษะ
 กว้าง (brachy-cephalic) ผมหักเป็นฝอย ปัจจุบันยังมีอยู่ใน
 แหลมมลายู และเขตประเทศไทยยังมีอยู่ในจังหวัดตรังพัทลุง

และจังหวัดยะลา ดร.คาลส์ตัน เอส. กูน จัดพวกนิกริโต
อยู่ในพวกออสตราลอยด์

พวกปาปวน (Papuan) บางท่านจัดว่าเป็นเผ่าเดียวกับ
พวกเมลานีเซีย ดร. คาลส์ตัน เอส. กูน ก็จัดพวกปาปวนไว้
ในพวกออสตราลอยด์

พวกนิกรอยด์ (Negroid) หมายถึงพวกที่คล้าย พวก
นีโกร

คนสมัยหินกลาง^๕ หากพิจารณาตามหลักของ ดร. คาลส์-
ตัน เอส. กูน แล้วเห็นจะได้แก่พวกสกุลออสตราลอยด์ และ
พวกเวดตอยด์

คนสมัยหินกลาง^๕ อายุไม่ยืน จากผลของการศึกษาที่ทำ
มาแล้วปรากฏว่าคนสมัยหินกลางตายมีจำนวนเปอร์เซ็นต์ดังนี้

อายุ	0—12ปี	13—20ปี	21—40ปี	41—60ปี	61— x
ตาย	30.8	6.2	58.5	8.8	1.5

สัตว์ในสมัยหินกลาง^๕ ดร. ดี. เอ. ฮอยเจอร์
(D.A. Hooijer) แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสาธาธรรมชาติ
วิทยา เมืองไลเดน ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้ตรวจกระดูกสัตว์

ที่พบที่เพิงผาถ้ำพระ อำเภอไทรโยค และที่ถ้ำจันเค อำเภอ
ทองผาภูมิแล้ว ปรากฏว่ามีสัตว์ต่อไปนี้ คือ

1. เม่น
2. หมีควาย (*Ursus thibetanus* (G. Gavier))
3. เสือโคร่ง (*Felis tigris* (L))
4. แรดขาวหรือกระซู่ (*Rhinoceros* e.g. *Dicerorhinus* spec.)
5. หมูป่า (*Sus scrofa cristalus* (Wagner))
6. เก้ง (*Minticus munjak* (Zimmermann))
7. วัวแดง (*Bibos javanicus* (d'Alton))
8. เลียงผาหรือโคร่า (*Capricornis sumatraensis* (Bechatein))

ท่านที่สนใจในสัตว์ป่าโดยเฉพาะที่จังหวัดกาญจนบุรี ก็
จะได้ทราบว่า เมื่อกว่า 5,000 ปีมาแล้ว มีสัตว์ดังกล่าวอยู่
แล้ว และเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ป่าที่ยังมีอยู่ในปัจจุบันก็จะ
ทราบว่าสัตว์พวกไคสจูพันธ์หรือกำลังจะสูญและสัตว์พวกไคยัง
มีพันธ์อยู่ในทุกวันนี้

พิจารณาจากสัตว์ทั้ง 8 พวกนี้ แสดงว่าดินฟ้าอากาศใน
สมัยหินกลางที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้นไม่แตกต่างจากที่เป็นอยู่ใน
ทุกวันนี้ และภูมิประเทศเป็นป่าดงมากกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

เครื่องมือสมัยหินกลางนั้น คงใช้หินกรวดมาแกะเทาะ เช่นที่คนสมัยหินเก่าเคยกระทำอยู่ ต่างกันที่กะเทาะได้ดีขึ้น เครื่องมือ หินกะเทาะของ คนสมัยหินกลางใน จังหวัดกาญจนบุรี นั้นได้สำรวจและชุกค้นพบเป็นจำนวนมากมาย เฉพาะที่ถ้ำพระ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค ได้ชุกค้นพบแล้วกว่า 1,500 ชิ้น วิธีกะเทาะส่วนมากกะเทาะหน้าเดียว ที่กะเทาะไว้ 2 หน้า มีน้อย ดร. เอช. อาร์ ฟัน เฮเกอเรน แบ่งเครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหินกลางที่จังหวัดกาญจนบุรีไว้ดังนี้

1. เครื่องมือหน้าเทอะทะและนูนเป็นรูปโดมสูง
2. เครื่องมือแบบโหบิเนียน
3. ขวานสน
4. เครื่องมือสับตัด (Choppers)

นอกจากเครื่องมือหิน กะเทาะแล้วยังมีเครื่องมือ รูปทรง กระบอก ปลายแหลม ที่ทำด้วยกระดูกสัตว์ ใช้สำหรับเจาะ คล้ายเหล็กหมาดของคนปัจจุบัน และเครื่องชุกที่ทำด้วย เปลือกหอย

เครื่องมือ สมัยหิน กลาง ในประเทศไทย จัดอยู่ในวัฒนธรรมสมัยหินกลางของทวีปเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเรียกว่าวัฒนธรรมโหบิเนียน (Hoabinhian) เพราะพบครั้งแรกที่จังหวัด

โหบีน แคว้นตังเกี๋ย ประเทศเวียดนามเหนือ นอกจากจะพบที่จังหวัดกาญจนบุรีแล้ว เครื่องมือหินกะเทาะพวกนี้ยังพบในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสระบุรี ที่พบแล้วในประเทศอื่นก็มี ประเทศจีนภาคใต้ (เสฉวน กานซู ยูนนาน) ประเทศลาว (หลวงพระบาง) ประเทศเวียดนาม (โหบีน นินบิิน สะนัม ถันห้วย กวางบิินห์) ประเทศเวียดนาม มาเลเชีย ประเทศอินโดนีเซีย

แหล่งคนสมัยหินกลางที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งได้แก่ถ้ำผี ซึ่ง เป็นเพิงผา (rock-shelter) หินปูนขนาดเล็ก อยู่ทางเหนือของที่ตั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ห่างออกไปประมาณ 60 กิโลเมตร นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมัน (Chester. F. Gorman) แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาย และเป็นผู้หนึ่งในคณะสำรวจโบราณคดีกรมศิลปากร-ฮาวาย ได้ไปดำเนินการขุดค้นที่ถ้ำผีนี้ ผลของการขุดค้น ได้พบหลักฐานของคนสมัยหินกลาง วัฒนธรรมโหบีนนิยม มีเครื่องมือหินกรวดที่กะเทาะเพื่อเอาแกนหิน (Cores) และสะเก็ดหินมาทำเป็นเครื่องมือ การกะเทาะคงกะเทาะหน้าเดียว (unifacial) ไม่กะเทาะ ๒ หน้า กับหินบดที่ยังมีดินสี (แดง) ติดอยู่ นอกจากนี้ยังมีกระดูกสัตว์และมีซากพฤษชาติ (botanical macro-fossils) ที่น่าสนใจมาก คือ

พืชจำพวกท้อ (Species of Prunus)

พืชจำพวกสมอไทย สมอพิเภก (Terminalia)

พืชจำพวกหมาก (Areca)

ถั่วปากอ้าหรือถั่วแขกหรือถั่วยาง (Vicia or Phaseolus)

ถั่วลันเตา (Pisum of Raphia)

เถาณาเต้า (Bottle-gourd, Legenaria)

กระจับหรือมะแง่ง (Chinese water chestnut, Trapa)

พืชจำพวกตีปลี พลุ พริกไทย (Piper)

พืชจำพวกมะขาง (butternut Mudhuca)

กาน้ำ มะกอม หรือมะกอกเลื่อม (Canarium)

มะเยา (Candle-nut, Aleurites)

แตงกวา (Cucumber, Cucumis)

ผู้ชดคันรวบรวมตัวอย่างถ่านใต้ 14 แห่ง ได้ส่งให้นัก

วิทยาศาสตร์ในห่องปฏิบัติกรหาอายุจากการตรวจคาร์บอน 14

นักวิทยาศาสตร์ตรวจเสร็จแล้ว 3 ตัวอย่าง ได้อายุดังนี้

8550 ปี \pm 200 ปี (GaK 1846) จากชั้นดินที่ 2

8750 ปี \pm 140 ปี (TF 802) จากชั้นดินที่ 2

9180 ปี \pm 360 ปี (GaK 1845) จากโตเฝ้าพนชั้นดินที่ 4

พอจะกล่าวได้ว่าสมัยหินกลางที่ถาผี จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอายุระหว่าง 8,350 ปี ถึง 10,440 ปีมาแล้ว

สิ่งที่น่าสนใจมากอีกอย่างหนึ่งคือ ระหว่างชั้นดินที่ 1 และชั้นดินที่ 2 พบเครื่องปั้นดินเผา รวมกันอยู่หลายแห่ง เครื่องปั้นดินเผาพวกนี้ มีทั้งที่เป็น ภาชนะ ผิวเคลือบ และที่เป็น เอง กับพวกที่มัลลายเซอคาบ การที่พบเครื่องปั้นดินเผา กับเครื่องมือหินกระเทาะของคนสมัยหินกลางวัฒนธรรมโหบิ- เนียนเช่นนี้ เป็นการลบล้างความเชื่อดั้งเดิมที่ว่า เครื่องปั้นดินเผา เริ่มทำในสมัยหินใหม่ เครื่องปั้นดินเผาในสมัยหินกลางที่พบ ที่ถาผี จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นจึงเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย อายุประมาณ 10,000 ปี ถึง 8,350 ปี ที่ เกาะไต้หวัน ก็พบเครื่องปั้นดินเผาหลายเชือกทาบ ซึ่งมีอายุระหว่าง 11,000 ปี ถึง 4,200 ปีมาแล้ว ตามแหล่งของคนสมัยหินกลางบางแหล่งในทวีปยุโรปภาคเหนือ และทวีปแอฟริกาภาคตะวันออกก็พบเครื่องปั้นดินเผาด้วยเหมือนกัน แม้ที่เสา-ตอง (Soa - Dong) ประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นแหล่งของคนสมัยหินกลางวัฒนธรรมโหบิเนียน นางสาวโคลานี นักโบราณคดีชาว

ฝรั่งเศสก็สำรวจพบเครื่องปั้นดินเผาหลายเชือกทาบเช่นเดียวกับ
ที่พบที่ถ้ำผิง จังหวัดเมือฮองซอน จึงช่วยสนับสนุนว่าที่เอเซีย
ตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการทำเครื่องปั้นดินเผามาบ้างแล้ว
แต่สมัยหินกลาง

นอกจากที่ชั้นดินที่ 2 ยังพบกองไฟขนาดเล็กกองหนึ่ง
และมีขวานหิน (ผิง) ทำอย่างง่าย ๆ จำนวน 2 ชิ้น และที่
ทำอย่างไม่เสร็จ 1 ชิ้น ประปนอยู่กับกองไฟ

ที่ชั้นดินที่ 1 พบเครื่องมือหินกระเทาะ 2 หน้า ขนาด
เล็กและมีรอยฝน (ground) จำนวน 2 ชิ้น ซึ่งอาจจะใช้เป็น
ใบมีด

นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมัน มีความเห็นว่า ซากพืช
เหล่านี้จะเป็นพยานหลักฐานว่า ที่เอเซียตะวันออกเฉียง
ใต้ซึ่งมีประเทศไทยรวมอยู่ด้วยได้มีการนำพืชมาปลูก หรือ
ดูแล (plant domestication) แล้วแต่เมื่อราว 7,000 ปี
ก่อน ค.ศ. หรือราว 9,000 ปีมาแล้ว

แหล่งสมัยหินกลางอีกแห่งหนึ่ง คือถ้ำองบะ อำเภอ
ศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

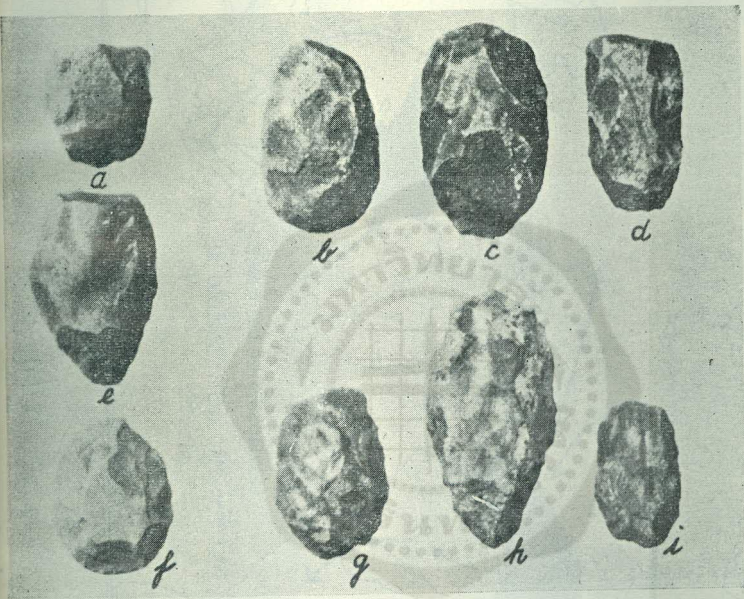
เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าคนสมัยหินกลางยังใช้ถ้ำเป็น
ที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกับคนสมัยหินเก่า

เนื่องจากพบเครื่องมือหินกะเทาะแบบนี้ในภาคเหนือ
ของประเทศไทยด้วย คนสมัยหินกลางในจังหวัดกาญจนบุรี
น่าจะมีการติดต่อกับคนในสมัยเดียวกันในภาคเหนือ หรืออาจ
จะอพยพจากภาคเหนือลงมาถึงจังหวัดกาญจนบุรี บางพวกอาจ
จะอพยพลงใต้ไปจนถึงประเทศมาเลเซีย เพราะได้พบเครื่อง
มือแบบเดียวกันในประเทศมาเลเซีย

พิจารณาจากจำนวนเครื่องมือที่ขุดพบในถ้ำหรือเพิงผากับ
ที่กลางแจ้งแล้ว ปรากฏว่าเครื่องมือที่ขุดพบในที่กลางแจ้งทับ
ถมกันจำนวนมากมายจนเป็นชั้นหนา ส่วนในถ้ำหรือเพิงผาพบ
น้อยชิ้น แสดงว่าคนสมัยหินกลางอยู่ในที่กลางแจ้งมากกว่าอยู่
ในถ้ำหรือเพิงผา คนพวกนี้มักเลือกที่อยู่อาศัยใกล้ห้วยหรือ
ลำธารหรือแม่น้ำ และมักไม่ไกลจากที่มีหินกรวด ยังคงล่า
สัตว์และเก็บผลหมากรากไม้คล้ายคนสมัยหินเก่า แต่หาปลาเก่ง
กว่า อาหารของคนสมัยหินกลางที่จังหวัดกาญจนบุรี มีหอย
กาบ, ปู และกินเนื้อสัตว์ดังกล่าวมาแล้วอีกด้วย เมื่อตายแล้ว
มีพิธีฝังศพ

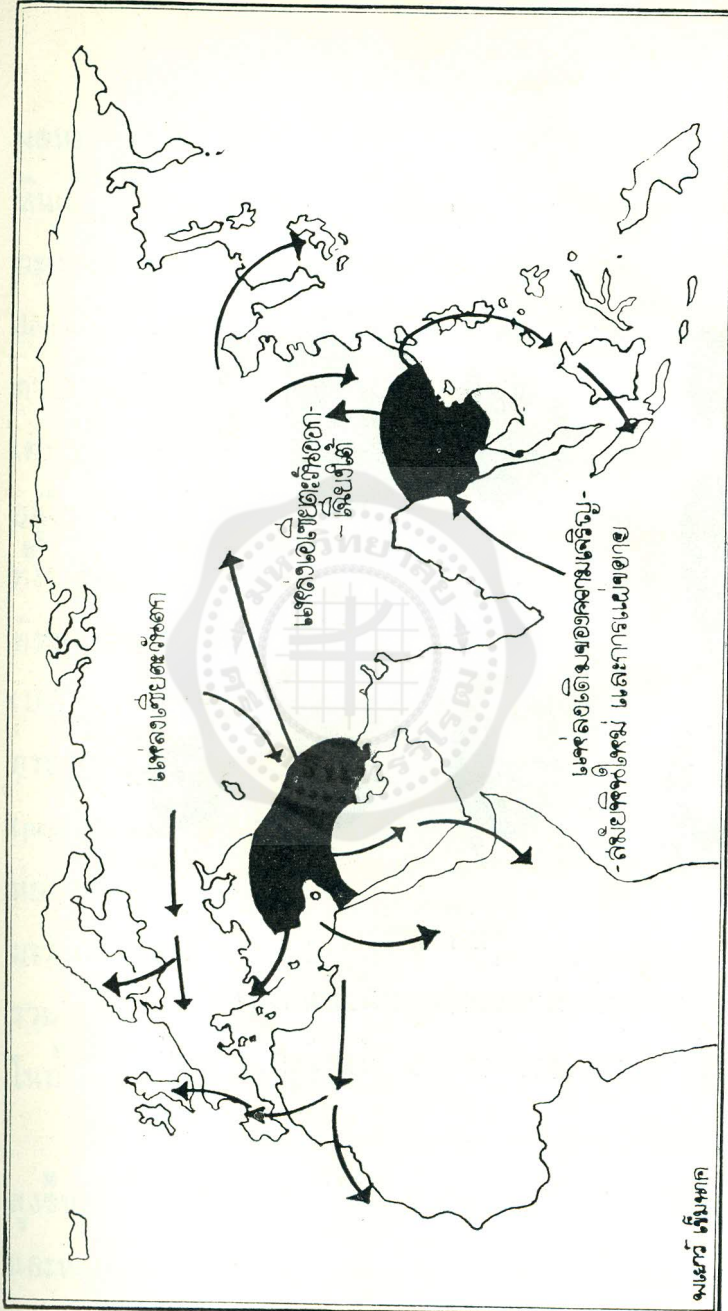
ชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยหินกลาง คนพวกนี้อาศัย
อยู่ในถ้ำและตามเพิงผาใกล้ห้วยหรือลำธารหรือแม่น้ำ และไม่
ไกลจากบริเวณที่มีหินกรวด คนพวกนี้ยังคงล่าสัตว์และเก็บ

ผลหมากรากไม้ เช่นคนสมัยหินเก่า แต่หาปลาเก่งกว่าคนสมัย
 หินเก่า จากกระดูกสัตว์ที่พบปนอยู่ในชั้นดินที่มีเครื่องมือหิน
 กะเทาะสมัยหินกลางหรือจากกองเศษอาหาร (kitchen mid-
 den) ของคนสมัยหินกลางเราทราบได้ว่าคนครั้งนั้นกินหมู
 กวาง หมู ลิง สัตว์จำพวกหนู (rodents) หอย ปลา ปู
 เต่า มีเรือขุดใช้ เมื่อตายมักจะเอาศพฝังไว้ใต้ที่อยู่ ศพมักจะ
 อยู่ในลักษณะนอน มีเขงอชันมาถึงคาง ศพโดยมากฝังลงไป
 ๕ ฟุต มีน้อยครั้งที่พบฝังกระดูกส่วนต่าง ๆ ปนกันเป็นกอง
 ที่หลุมศพผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมบัคโซเนียน พบที่ดาบัท
 (Da-But) ในจังหวัดถันหวัประเทศเวียดนาม ปรากฏว่าโครง
 กระดูกคนเป็นพวกเมลานีเซีย บางโครงมีขวานและจ้อยคอ
 (pendants) อยู่ข้าง ๆ บางโครงรูตเหนือออกแล้วมัดไว้ในท่า
 ห่อตัว บางโครงเผาแล้ว บางส่วนมีอยู่หลุมหนึ่งนำเอากระดูก
 มารวมกันให้คล้ายกับอยู่ที่ท่าห่อตัว บางที่กระดูกและของที่ฝัง
 รวมไว้มีรอยทาด้วยดินแดง คนพวกนี้รู้จักก่อไฟหุงหาอาหาร
 ในถ้ำที่อยู่ ใช้เครื่องมือหินกะเทาะดังกล่าวนั้นแล้วข้างต้น
 ในสมัยหินกลางนี้ ที่ทวีปเอเชียอาคเนย์ระดับน้ำทะเล
 สูงขึ้นกว่าในสมัยหินเก่า การคมนาคมระหว่างผืนแผ่นดินใหญ่
 และหมู่เกาะก็มีน้อยลง บริเวณที่เคยเป็นที่ดินที่เชื่อมแผ่นดิน

รูปที่ ๓

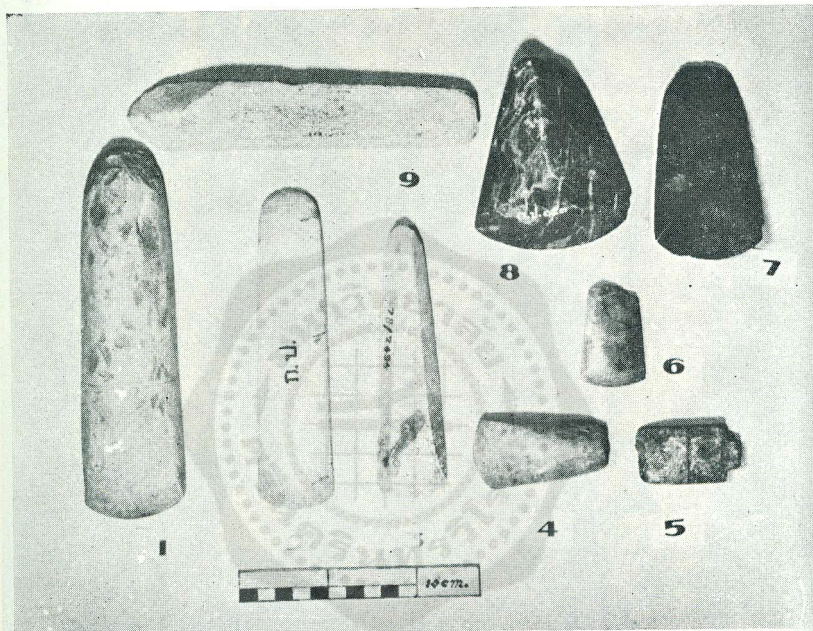
เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหินกลาง
พบที่ถ้ำจันเค และถ้ำองบะ จังหวัดกาญจนบุรี

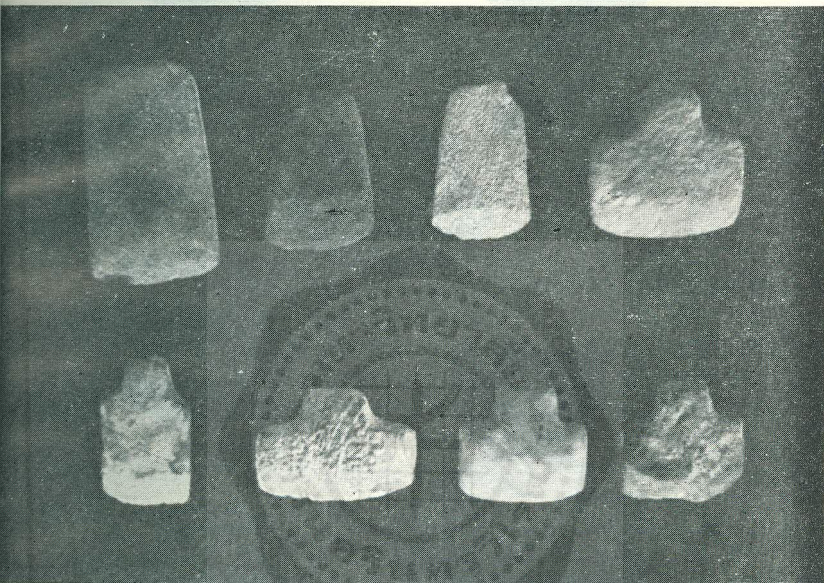

รูปที่ ๕

คนสมัยหินใหม่ พบที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

รูปที่ ๖
 ขวานหินขัด (ขวานฟ้า) สมัยหินใหม่
 พบในประเทศไทย

รูปที่ ๗

(แถวบน) แต่ซ้าย ๑-๓ ขวานหินขัด สมัยหินใหม่
 ที่ปลายมีรอยขัด ๔. ขวานหินมีป่า
 (แถวล่าง) ขวานหินมีป่า สมัยหินใหม่

Fig. 13. Neolitiske lerkar fra Ban Kao, Kanchanaburi

ที่รูป ๘

เครื่องปั้นดินเผา สมัยหินใหม่
พบที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

ใหญ่กับหมู่เกาะ (landbridge) ก็จมลงไปใต้น้ำทะเล ดินฟ้า
 อากาศกรงนหนักคงคล้ายปัจจุบัน
 สมัยหินใหม่

อายุของสมัยหินใหม่ในประเทศไทย ที่กำหนดตามคาร์-
 บอน 14 และวิธี Thermo-luminescence ได้ดังนี้ คือ
 ระหว่าง 3,879 ปี ถึง 1,630 ปี

(1770 ± 140 ปี ก่อน ค.ศ.) จนถึง 2,514 ปี ถึง 2,014 ปี

(290 ปี ก่อน ค.ศ. ± 255 ปี)

หรือแต่ประมาณ 3,900 ปี ถึง 2,000 ปีมาแล้ว

มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์รุ่นที่ 3 ได้แก่มนุษย์หินใหม่
 ซึ่งมีความเจริญกว่าคนสมัยหินเก่าและคนสมัยหินกลาง คน
 พวกนี้รู้จักขุดเครื่องมือหินให้เรียบ แทนที่จะกะเทาะอย่าง
 เดียว รู้จักทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ รู้จักทำเครื่องปั้นดิน
 เผา รู้จักทำเครื่องจักสาน มีเครื่องมือทำด้วยเปลือกหอยและ
 หิน หลักฐานที่คนเหล่านี้ทิ้งไว้มี

1. โครงกระดูกคนสมัยหินใหม่
2. เครื่องมือและอาวุธ
3. เครื่องปั้นดินเผา
4. เครื่องจักสาน

โครงการศึกษาค้นคว้าใหม่ในประเทศไทยเท่าที่พบแล้ว มี

1. ที่ตำบลกลางแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
ผู้พบเป็นชาวไร่พบเมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว นำเสียชีวิตที่
โครงการศึกษาค้นคว้าใหม่ครั้งนี้ ยังไม่มีนักโบราณคดี หรือ
นักมนุษยวิทยาหรือนักกายวิภาคผู้ใดได้ศึกษา เพราะชาวบ้าน
ได้เผาศพคนสมัยหินใหม่นั้นแล้วทุกศพ ผู้เขียนได้มีโอกาสไป
สำรวจสถานที่และสอบถามผู้ที่ได้พบเห็น ทราบว่าพบขวานหิน,
กำไลหิน, หินบ่น้ำอ้อย (ส่วนหนึ่งของกำไลหิน), เครื่อง
ปั้นดินเผา, ลูกปัดทำด้วยเปลือกหอย และลูกปัดทำด้วยกระดูก
สัตว์อยู่ปะปนกับโครงการศึกษาค้นคว้าของเหล่านักมานุษยวิทยา-
ภณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

2. ที่บ้านนาดี โนนนกกทา ตำบลบ้านโคก อำเภอ
ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น คณะสำรวจกรมศิลปากร—มหา
วิทยาลัยฮาวาย สหรัฐอเมริกา ได้ขุดค้นพบโครงการศึกษาค้น
คว้าใหม่ในชั้นดินระดับที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2509 หลุมศพคน
สมัยหินใหม่ที่ขุดพบมี 14 หลุม ในจำนวนนี้มีอยู่สามหลุมที่อยู่
ริมของหลุมขุดค้น ไม่ได้ขุดขยายออกไป จึงทราบเรื่องราว
ได้น้อย การขุดต่อจำเป็นต้องหยุดเพราะฝนตกลงมามาก ต่อมาพบ

อีก 6 หลุม เป็นหลุมศพเด็ก 3 หลุม หลุมศพผู้ใหญ่ 3 หลุม
การฝังศพคนสมัยหินใหม่ที่บ้านนาตมตงน

(1) ศพฝังลึกแต่ระดับ 70 ซม. ถึง 1 เมตร

(2) ฝังให้ศพนอนหงายเหยียดยาว ฝ่ามืออยู่ข้างตัว
เท้าอยู่ใกล้กัน

(3) ศีรษะหันไปทิศต่อไปนี้

ทิศตะวันออก โครงที่ 6

ทิศใต้ โครงที่ 26

(4) เครื่องปั้นดินเผาวางไว้ที่ก้นหลุม ใกล้ศีรษะและ
เท้า ที่โครงกระดูกโครงที่ 6 มีเครื่องปั้นดินเผาอยู่ที่มุมทั้ง 4
ของหลุมศพ

(5) ที่โครงกระดูกที่ 6 มีพวกลูกปัดรูปแว่นขนาดเล็ก
ทำด้วยกระดูกพบอยู่ที่ข้อศอก ข้อมือ และรอบเอว นอกจากนี้
ยังพบลูกปัดหินขัดทำเป็นรูปหลอดใหญ่ 3 ลูก

(6) ของที่ใส่ลงไปหลุม มี ก. กะโหลกศีรษะสัตว์
ข. กระดูกสัตว์ท่อนยาว ค. เครื่องปั้นดินเผาที่สมบูรณ์หรือทุบ
ให้แตก ลักษณะของของที่ใส่ลงไปและการจัดวางนั้นแต่ละ
หลุมต่าง ๆ กัน มีอยู่หลุมหนึ่งไม่มีของใส่ลงไป ในหลุมศพ
3 หลุมมีอยู่หลุมหนึ่งมีกะโหลกศีรษะควาย 1 กะโหลก และ

แท่งหินไม่มีเครื่องปั้นดินเผา หลุมที่ขุดไม่เสร็จหลุมหนึ่งมีแต่เครื่องปั้นดินเผาที่ทาบแตก

(๗) ดินที่ถล่มลงไป^๕ในหลุมนั้น หยุดอยู่เพียง ระดับพื้นผิวดินเดิม เหนือหลุมศพจะมีเศษเครื่องปั้นดินเผา ๒-๓ ใบ ซึ่งเดิมสมบูรณ์ ถูกทุบให้แตก

(๘) นอกจากยังมีกระดูกสัตว์, กระดูกคน, เครื่องปั้นดินเผาที่สมบูรณ์ และของอื่น ๆ ทับถมอยู่เหนือหลุมศพ ทั้งยังมีเนินดินทับกองสิ่งดังกล่าวอยู่ มีอยู่หลุมหนึ่งที่ยังมีเนินดินคลุมอยู่ที่ยังเหลือสูงประมาณ ๕๐ ซม. เนินดินนั้นน่าจะมีขนาดประมาณ ๘ เมตร ยาว ๔ เมตร

(๙) รูปและขนาดของหลุมนั้นต่างกันออกไปทั้งหมดแล้ว แต่จำนวนลักษณะของที่จะใส่ลงไป^๕ในหลุมศพ โดยทั่วไป^๕ไปกันหลุมยาว ๒ ถึง ๓ เมตร กว้างตั้งแต่ ๗๐ ซม. ถึง ๑ เมตร

(๑๐) เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่ลงไป^๕ในนั้นมีทั้ง ก. ที่ส่วนล่างมีลายเชือกทาบ ที่ตอนบนมีแถบลายชุกอยู่รอบ ข. ภาชนะสีเหลืองอ่อน ตอนล่างไม่มีลายเชือกทาบ แต่มีลายสีแดง

(๑๑) พบหลุมศพเด็กในเนินดิน ๓ เนิน ร่างของเด็กอยู่ที่ฐานของเนินดิน มีอยู่รายหนึ่งฝังอยู่บน กองเศษเครื่องปั้น

ดินเผา ซึ่งอยู่เหนือหลุมศพผู้ใหญ่ อีกรายหนึ่งศีรษะของศพ
วางอยู่บนเปลือกหอยขนาดใหญ่เปลือกหนึ่ง

ในการขุดค้นของคณะสำรวจกรมศิลปากร-มหาวิทยาลัย
ฮาไว เมื่อ พ.ศ. 2511 ที่บริเวณโนนนกทา อำเภอภูเวียง
จังหวัดขอนแก่น ก็พบหลุมศพของคนสมัยหินใหม่มีดังนี้

ในระดับลึก (ระดับที่ 1) พบหลุมศพ 17 หลุม มีทั้งศพ
เด็กและผู้ใหญ่ หลุมอยู่ในระดับลึก 40-60 ซม. กับหลุมโค้ง
มีเครื่องปั้นดินเผาหลายชิ้น ทาบอยู่ที่เหนือหัวและปลายเท้า
และวางไว้ข้างขวา หลุมศพเด็กมีของใส่ลงไปมากกว่าหลุมศพ
ผู้ใหญ่ มักจะเอาหมา หมูและสัตว์กินเนื้อหรือสัตว์ที่กินทั้งเนื้อ
และกินหญ้าบางชนิดใส่ลงไปด้วย ทราบได้จากกระดูกที่อยู่ใน
หลุมศพ นอกจากนกมพวกลูกบัตทำด้วยกระดูก เส้นผ่าศูนย์กลาง
ของลูกบัตที่มีลักษณะเป็นแวนประมาณ 5 มม. พวกลูกบัต
นี้พบอยู่รอบตะโพก ส่วนกะโหลกศีรษะหันไปทางทิศใต้
สังเกตได้ยาก

ระดับสูงขึ้นมา พบหลุมศพตื้น ๆ หลายหลุมมีหลุมศพ
เด็กปนอยู่ด้วย 5 หลุมซึ่งลึกเพียง 10-15 ซม. มีขวานหินขัด
(ผึ่ง) วางอยู่หลุมละ 1 ชิ้น ในหลุมศพผู้ใหญ่ 7 หลุมก็มีขวาน
หินขัด (ผึ่ง) วางอยู่ในหลุม เครื่องปั้นดินเผาในระดับนี้คล้าย

ในระดับที่ลึกลงไป แต่เครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่หลายชิ้น
 ทาบไม่พบในระดับนี้ ที่เหนือหลุมศพเต็มนั้นดินเล็ก ๆ กลุ่ม
 อยู่ และมีเครื่องปั้นดินเผาหลายใบอยู่ในหลุมศพที่ตื้นมากเพื่อ
 กันมิให้ดินลงมาทับศพ

3. ที่หนองแซ่เส้า ตำบลหินกอง อำเภอเมืองราชบุรี
 จังหวัดราชบุรี คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย-เดนมาร์ก
 ไปสำรวจและขุดค้นเมื่อ พ.ศ. 2509 ที่บริเวณนี้มีหลุมหนึ่งมี
 ศพ 2 ศพ นอนเคียงกัน แต่ศีรษะอยู่ใกล้เท้าของอีกศพหนึ่ง
 ใกล้ ๆ โครงกระดูกมีขวานหินขัดและเครื่องปั้นดินเผา เครื่อง
 ประดับมีลูกปัดทำด้วยเปลือกหอย (?) ของที่พบในบริเวณที่
 ขุดค้นมีขวานหินขัด 13 ชิ้น จักรหิน 1 ชิ้น เครื่องขุดขนาด
 เล็กทำด้วยสะเก็ดหิน 1 ชิ้น เปลือกหอยกาบ 5 ชิ้น ที่สำคัญ
 ได้แก่หลุมเส้าบ้านของคนสมัยหินใหม่ผั่งเป็นรูปไข่ กว้าง 7
 เมตร ยาว 10 เมตร หลุมเส้ามีเส้นผ่าศูนย์กลาง 25 ซม., 22
 ซม. 18 ซม., และ 17 ซม. นับเป็นหลุมเส้าบ้าน สมัยหินใหม่
 แห่งแรกที่พบในประเทศไทย

4. ที่โคกเจริญ อำเภอไชยบาล จังหวัดลพบุรี คณะ
 สำรวจโบราณคดีไทย-อังกฤษ ขุดค้นเมื่อ พ.ศ. 2509 และ พ.ศ.
 2510 พบหลุมศพ 50 หลุม ศพฝังให้นอนอยู่ในท่าเหยียดยาว

ศีรษะหันไปทางทิศตะวันออกหรือทิศใต้ ของที่ใส่ลงไปใน หลุมมีขวานหินขัดขนาดเล็กรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลูกบดทำด้วย เปลือกหอย, กำไลและเครื่องประดับ หู ทำด้วยเปลือก หอย เครื่องปั้นดินเผาอยู่ที่เหนือศีรษะและปลายเท้า เครื่องปั้นดินเผาที่มีร่องรอยแสดงว่าถูกไฟเผาเมื่อฝังศพลงไป บางหลุมมี กระดูกสัตว์ หลุมอยู่ในระดับลึก 60—70 ซม.

5. ที่จังหวัดกาญจนบุรีพบ โครงกระดูกคน สมัยหินใหม่ จำนวนมากและพบหลายแห่ง เช่นที่บริเวณที่ทำการผสมเทียม กรมการสัตว์ทหารบก อำเภอเมืองกาญจนบุรี แม่น้ำในเมืองห่าง จากตลาดเมืองกาญจนบุรีก็พบ คือที่บริเวณโกดังขององค์การ เหมืองแร่ ไกล้วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดใต้) ก็พบโครง กระดูกของคนสมัยหินใหม่นอนอยู่ไม่ไกลจากฝั่งแม่น้ำแม่กลอง มากนัก นอกจากนั้นที่ตาพระ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย—เดนมาร์ก ก็ขุดค้นพบ โครงกระดูกคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ 2—3 โครง ที่ พบมากได้แก่ที่บริเวณแหล่งที่เรียกแหล่งของนายบางและแหล่ง ของ ๒ นายลือ แหล่งที่ 1 และแหล่งที่ 2 ในหมู่บ้านเก่า ตำบลจรเข้เผือกอำเภอเมืองกาญจนบุรี การขุดค้นที่บ้านเก่า ช่วยให้ตอบคำถามที่ว่าทำไมจึงรู้ว่าเป็นโครงกระดูกคนสมัยหิน

ไม่ใช่โครงการกระดูกคนปัจจุบัน เพราะมีพยานหลักฐานแวดล้อม
ยืนยันดังนี้

1. ประเพณีฝังศพ โครงการกระดูกคนสมัยหินใหม่ที่พบ
ไม่ใส่โลงเช่นคนปัจจุบัน คงฝังลงไปหลุมลึกแต่ประมาณ 60
ซม. ถึง 1.40 ม. ศพอยู่ท่าอนหงายเหยียดตรง ซึ่งเมื่อเทียบ
กับการฝังศพของคนที่บ้านเก่าในปัจจุบันแล้วจะเห็นข้อแตกต่าง
กัน คนปัจจุบันที่บ้านเก่านิยมฝังศพให้นอนคว่ำหน้าโดยเชื่อ
กันว่าหากฝังศพนอนหงายฝนจะแล้ง ศีรษะของศพสมัยหินใหม่
ที่บ้านเก่าหันไปทางทิศต่าง ๆ ดังนี้

นายเบี่ย ชื่อเร็นเซิน นักสำรวจชาวเคนมาร์ก ได้บันทึก
เรื่องทิศที่โครงการกระดูกคนสมัยหินใหม่ ที่บ้านเก่าจังหวัด
กาญจนบุรี หันศีรษะไว้อย่างละเอียดดังนี้

ศักระหั้นไปทางทิศ	รวมโครงการตึก	เพศ		เด็ก	หมายเหตุ
		ชาย	หญิง		
เหนือ	3	1	—	—	เนื่องจากโครงการ-
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6	4	—	—	กระตุกหลายโครงการ
ตะวันออกเฉียงใต้	7	2	—	2	ผู้กร่อนมากจึงไม่
ตะวันออกเฉียงใต้	9	8	8	—	สามารถจะกำหนด
ใต้	2	—	—	2	เพศได้หมดทุก
ตะวันออกเฉียงเหนือ	14	1	7	—	โครงการ
รวม	41	11	10	4	

พิจารณาจากตารางข้างบนจะเห็นว่า มีการผังศพหนี
ศีรษะไปทางทิศต่างๆ เว้นแต่ทิศตะวันออก และ ทิศตะวันตก
คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ดังนี้

ทิศเหนือ	7.3 %
ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	14.6 %
ทิศตะวันออกเฉียงใต้	17.07 %
ทิศใต้	4.8 %
ทิศตะวันตกเฉียงใต้	21.9 %
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	34.1 %

เมื่อพิจารณาตามเพศและวัยจะได้นดังนี้

เด็ก 4 คน	หันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้	2 คน	50 %
	ทิศใต้	2 คน	50 %
หญิง 10 คน	หันศีรษะไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้	3 คน	30 %
	ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	7 คน	70 %
ชาย 10 คน	หันศีรษะไปทางทิศเหนือ	1 คน	10 %
	ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	4 คน	40 %
	ทิศตะวันตกเฉียงใต้	3 คน	30 %
	ทิศตะวันออกเฉียงใต้	2 คน	20 %
	ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	1 คน	10 %

ตามตัวเลขดังกล่าวนี้ พอจะกล่าวได้ว่า คนสมัยใหม่
ที่บ้านเก่า ไม่ฝังศพให้หันไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก
เด็กให้ฝังโดยหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ หรือทิศ
ใต้ หญิงนิยมหันไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศตะวันตก
เฉียงใต้ก็มีบ้าง ชายนิยมฝังหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเฉียง
เหนือ ทิศเหนือไม่นิยมกัน

ที่น่าสังเกต ทิศที่ใช้รวมกันมีเพียง ๒ ทิศ คือ
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็น
ทิศที่ศพชายและหญิงหันไปทางเดียวกัน
ทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นทิศที่ศพเด็กและชายหันไปทาง
เดียวกัน ซึ่งน่าจะมีหลักเกณฑ์หรือประเพณีตั้ง
ศพหญิงหันไปแต่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปจนถึงตะวัน
ตกเฉียงเหนือ

ศพเด็กหัน ศีรษะไปทางทิศ ตะวัน ออกเฉียงใต้ไปจนถึง
ทิศใต้

ศพชายหันศีรษะไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจน ไปถึง
ทิศตะวันตกเฉียงใต้

จากการที่มีประเพณียอมให้หันศพชายเมื่อตายแล้วไปได้
หลายทิศมากกว่าหญิง แสดงว่ามีการยกย่องชายมากกว่าหญิง

ในปัจจุบันคนไทย ผั่งศพหันศีรษะไปทางทิศตะวันตก ศพสมัยใหม่ที่บ้านเก่าไม่หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก

การฝังศพโดยจัดให้ศีรษะหันไปทางทิศใต้นั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง พวกนูเออ (Nuer) ในนูเออแลนด์ ภาคตะวันตก ประเทศนิโลตีกชูแดน ทวีปแอฟริกา ศพชายจะหันหน้าไปทางตะวันออก หญิงหันหน้าไปทางตะวันตก แต่ในนูเออแลนด์ภาคตะวันออก ศพทั้งหญิงและชายหันไปทางเดียวกันคือทิศตะวันตก เพราะคนพวกนี้เดินมาจากทางทิศตะวันตก และที่นูเออแลนด์ภาคตะวันตกนี้เอง เป็นถิ่นที่มีผู้เนรมิตบรรพบุรุษของพวกเขาชั้น คนพวกนี้ยังนำเอาเรื่องการเกิดการตายมาพันอยู่กับการโคจรของดวงอาทิตย์ พวกนูเออกล่าวว่ “ความตายตามพระอาทิตย์ตก และเพราะตะวันตกเป็นด้านของความตาย ตะวันออกก็เป็นด้านของการเกิด” ความเชื่อดังกล่าวแสดงออกมาด้วยการหันศพไปทางทิศที่เชื่อถือนั้น เหตุนี้จึงไม่หันหน้าศพไปทางทิศเหนือและทิศใต้เมื่อฝังศพได้ 4 หรือ 6 เดือน ผู้ที่เข้าพิธีนำวัวมาเช่นเพื่อปลดปล่อยดวงวิญญาณของผู้ตายนั้น จะต้องนั่งหันหลังให้พระอาทิตย์ขึ้น หันหน้าไปทางพระอาทิตย์ตก ความประสงค์ของพิธีนี้ก็เพื่อให้ผู้ตายมีฐานะเป็นผิอย่างสมบูรณ์ และนำทางไปสู่

เมืองผี เพื่อจะได้พ้นไปจากคนเป็นและไม่มารบกวนคนเป็น
 ตามปกติทิศทางที่ศพหันศีรษะไปมักจะชี้แนวทางที่คน
 ตายจะไปเมื่อวิญญาณเคลื่อนออกจากร่าง ซึ่งอาจจะไปสู่ที่
 หมายสุดท้ายของวิญญาณ หรือเป็นที่ซึ่งอยู่ไกลจากที่อยู่ในโลก
 มนุษย์และไกลจากคนเป็น เหตุฉะนั้นพวกอินเดียนแดงที่อยู่ทาง
 ทิศตะวันตกของแม่น้ำมิสซิสซิปปี สหรัฐอเมริกา จึงฝังศพให้
 หันหัวไปทางทิศใต้ คนพวกนี้จะบอกว่า การที่ทำเช่นนั้นก็
 เพื่อให้วิญญาณของผู้ตายไปสู่ทิศใต้อันเป็น ดินแดนเดิม ที่พวก
 เขาจากมา

ในอินโดนีเซีย จะฝังศพให้หันศีรษะไปทางทิศตะวัน-
 ตก เพราะเชื่อว่าทางทิศตะวันตกมี "โพรง" ที่จะลงไปสู่เมือง
 บาดาล โพรงนี้เป็นทางที่เวลากลางคืนพระอาทิตย์ลงจากขอบ
 ฟ้าไปให้ความสว่างแก่เมืองบาดาล บางทีก็ฝังศพในเวลาพระ-
 อาทิตย์ตกดิน เพื่อว่าเวลาพระอาทิตย์ลงไปเมืองบาดาลจะได้
 นำเอาวิญญาณผู้ตายลงไปด้วย พวกโออูซัน (Ousun) ก็ฝัง
 ศพให้หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก เพราะเชื่อว่าเมืองบาดาล
 อยู่ทางทิศตะวันตก และจะลงไปได้โดยผ่านถ้ำลงไป ที่แหลม
 มลายู พวกจากุนฝังศพให้เท้าชี้ไปทางทิศตะวันตก พวก
 มัันตระ (Mantra) ฝังศพในท่านั่งหรือทำยืน หันหน้าไป

ทางทิศตะวันตก และถ้าเป็นศพเด็กให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก

พวกเซม้งในประเทศมาเลเซีย เชื่อว่าคนตายจะไปสู่แดน
 ๘๘๒
 ทิมตันสน (screw-pines and thatch-pines) ณ ที่นั้นจะ
 ๘๘๓
 โพรง ซึ่งพระอาทิตย์จะตกลงไปในเวลากลางคืน แต่ถ้า
 ๘๘๔
 ตายทำกรรมชั่วไว้จะต้องเดินทางไปทางเหนือข้ามทะเลไปสู่
 ๘๘๕
 แดนที่มีผู้ฟังประสงคน้อยมาก พวกซาไกฝังศพหันหน้าไป
 ๘๘๖
 ทางทิศตะวันตก ส่วนพวกเงาะ (Negrito) ในแหลมมลายู
 ๘๘๗
 เมื่อฝังศพจะให้ศพหันหน้าไปทางทิศตะวันตก อันเป็นแดนที่
 ๘๘๘
 พวกผีจะต้องเดินทางไป พวกเคนซิว (Kensiu) ในรัฐเคตา
 ๘๘๙
 ๘๙๐
 ๘๙๑
 ๘๙๒
 ๘๙๓
 ๘๙๔
 ๘๙๕
 ๘๙๖
 ๘๙๗
 ๘๙๘
 ๘๙๙
 ๙๐๐
 ๙๐๑
 ๙๐๒
 ๙๐๓
 ๙๐๔
 ๙๐๕
 ๙๐๖
 ๙๐๗
 ๙๐๘
 ๙๐๙
 ๙๑๐
 ๙๑๑
 ๙๑๒
 ๙๑๓
 ๙๑๔
 ๙๑๕
 ๙๑๖
 ๙๑๗
 ๙๑๘
 ๙๑๙
 ๙๒๐
 ๙๒๑
 ๙๒๒
 ๙๒๓
 ๙๒๔
 ๙๒๕
 ๙๒๖
 ๙๒๗
 ๙๒๘
 ๙๒๙
 ๙๓๐
 ๙๓๑
 ๙๓๒
 ๙๓๓
 ๙๓๔
 ๙๓๕
 ๙๓๖
 ๙๓๗
 ๙๓๘
 ๙๓๙
 ๙๔๐
 ๙๔๑
 ๙๔๒
 ๙๔๓
 ๙๔๔
 ๙๔๕
 ๙๔๖
 ๙๔๗
 ๙๔๘
 ๙๔๙
 ๙๕๐
 ๙๕๑
 ๙๕๒
 ๙๕๓
 ๙๕๔
 ๙๕๕
 ๙๕๖
 ๙๕๗
 ๙๕๘
 ๙๕๙
 ๙๖๐
 ๙๖๑
 ๙๖๒
 ๙๖๓
 ๙๖๔
 ๙๖๕
 ๙๖๖
 ๙๖๗
 ๙๖๘
 ๙๖๙
 ๙๗๐
 ๙๗๑
 ๙๗๒
 ๙๗๓
 ๙๗๔
 ๙๗๕
 ๙๗๖
 ๙๗๗
 ๙๗๘
 ๙๗๙
 ๙๘๐
 ๙๘๑
 ๙๘๒
 ๙๘๓
 ๙๘๔
 ๙๘๕
 ๙๘๖
 ๙๘๗
 ๙๘๘
 ๙๘๙
 ๙๙๐
 ๙๙๑
 ๙๙๒
 ๙๙๓
 ๙๙๔
 ๙๙๕
 ๙๙๖
 ๙๙๗
 ๙๙๘
 ๙๙๙
 ๑๐๐๐

ในบรรดาเกาะทางตะวันตกเฉียงใต้ของ หมู่เกาะมาเลย์
 (Malay Achipelago) มีประเพณีที่ถือปฏิบัติกันว่าให้ฝังศพ
 โดยหันศีรษะไปทางทิศที่อยู่ถิ่นเดิมของเผ่าตั้งอยู่ เพราะเชื่อ
 ว่าวิญญาณจะต้องกลับไปยังถิ่นนั้น พวกบาเดจ (Badoej) ฝัง

ศพไว้ในแนวตะวันตก—ตะวันออก ในลักษณะนอนตะแคง
 สี่ข้างขวาอยู่ล่าง ศีรษะหันไปทางทิศตะวันตก แต่หันมอง
 ไปทางแดนคนตายซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก พวกที่อยู่ที่แมสซิม
 ใต้เกาะบริทชนิวกินี ผังศพคนลักษณะนอนตะแคงหัวหันไป
 ทางทิศที่เชื่อกันว่าเป็นถิ่นเดิมของสกุลของผู้ตาย ส่วนพวกที่อยู่
 ที่วามิราผังศพเท่า^๕ไปทางทิศที่เป็นถิ่นเดิมของสกุลของผู้ตาย
 ในเกาะบอนโจ พวกโอลังด์โจ (Olo Ngadjoe) ผังศพไป
 ตามแนวแม่น้ำทางทิศที่ไปสู่เมืองฝือคือ มัมมะโร (Mamaroh)
 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นถิ่นเดิมของเผ่า^๕

พวกไทยในธานี (Than-Hoa) ประเทศเวียดนาม
 ผังศพให้ศีรษะหันไปทางทิศเหนือ คนก่อนประวัติศาสตร์
 สมัยหินใหม่ วัฒนธรรมลงซานที่ประเทศจีน ผังศพเอาหัว
 หันไปทางทิศตะวันออก คนสมัยหินใหม่ที่เมอร์นิต (Merinde)
 ประเทศอียิปต์ตอนล่าง ผังศพหันหน้าไปทางทิศตะวันออก
 ส่วนที่เอลโอมารี (El Omari) ประเทศอียิปต์ คนสมัยหิน
 ใหม่ผังศพหันหน้าไปทางทิศตะวันตก

ตั้งได้กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า คนก่อนประวัติศาสตร์
 แต่สมัยหินเก่าเป็นต้นมาใส่อาหาร ของเครื่องใช้และเครื่อง
 ประดับลงไปในหลุมศพด้วย เพราะเชื่อว่าผู้ตายแล้วก็ยังต้อง

การของเหล่านี้ ปัจจุบันก็ยังมึประเพณีเช่นนี้ เช่น พวกดัยค
 ทะเลจะใส่ของจำเป็นต่างๆ ลงไปในหลุมฝังศพ มีข้าว จาน
 หมาก เงินและสิ่งอื่น นอกจากนั้นที่บนหลุมศพจะวางตะกร้า
 คาบ เครื่องใช้ในการทอผ้า หม้อไหและหม้อ พวกคัยน
 (Kayan) ในเกาะบอนิโอะจะแต่งศพด้วยเสื้อผ้าและเครื่อง
 ประดับที่งามที่สุด เพื่อผู้ตายจะได้เอาไปใช้ในโลกรหน้า ที่ใต้
 เปลือกตาใส่ลูกบ๊วที่มีค่าไวข้างละ 1 ลูก เพื่อให้ผู้ตายใช้เป็น
 ค่าข้ามฟากจากโลกมนุษย์ข้ามแม่น้ำแห่งความตายไป เมื่อแต่ง
 ศพเสร็จก็ใส่โลงฝังลงไป ในหลุม รอบ ๆ ศพล้อมด้วยสมบัติ
 ส่วนตัวที่มีค่าที่สุดซึ่งวางอยู่ในลักษณะที่สง่างาม แสดงให้เห็น
 ว่าผู้ตายเป็นคนที่มีมั่งคั่งและฐานะดี เหนือโลงมีห่อข้าวและห่อ
 บุหรี่วางไว้เพื่อให้ผู้ตาย พวกดุซัน (Dusuns) ที่อยู่ตามชาย
 ทะเลของเกาะบอนิโอะภาคเหนือบางรายก็กางร่มไว้เหนือหลุมศพ
 เพื่อว่าวิญญานจะไม่เบียดฝนเมื่อเดินทางไปยังโลกอื่น

พวกซาไกในแหลมมลายูก็แต่งศพด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ดัดดี
 สุด ที่บนอกนันทมีตสนสองคม หรือมีตสับกับล่วมใส่ใบพลู
 วางไว้ ขณะที่หย่อนศพลงหลุมก็จะให้ยาและหมากแก่ผู้ตาย
 แล้วเอาของเครื่องใช้วางข้าง ๆ ศพให้เรียบร้อยก่อนที่จะกลบ
 หลุม แล้วเอาข้าวและขนมวางบนหลุมศพ พวกญาติจะนำเอา

ข้าวและขนมมาเช่นที่หลุมศพทุก ๘ วัน 7 วัน และ 100 วัน
 บางทีภายหลังที่ไคว่างศพไว้บนฐานที่หน้าบ้านสักวันหนึ่ง พวก
 ญาติก็จะฝังศพ ส่วนบ้านนั้นจะปล่อยให้ร้างหรือเผาบ้านเสีย
 นอกจากนั้นพวกญาติก็จะสร้างกระท่อมหลังหนึ่งไว้ให้วิญญาณ
 อยู่ ภายในกระท่อมจะมีของจำลองขนาดเล็ก มีเครื่องมือ
 เครื่องใช้ที่ผู้ตายใช้ ของเหล่านี้ใส่รวมไว้ในล่วมของวิญญาณ
 ล่วมนั้นสานด้วยใบไม้ชนิดหนึ่ง (fan-paten leaf) ขนบธรรมเนียม
 นิยมเช่นนี้คงจะเกิดขึ้น เพราะเชื่อว่า ก่อนที่วิญญาณจะเดิน
 ทางไปสู่อีกโลกหนึ่งนั้น วิญญาณคงจะอยู่ที่หลุมศพระยะเวลา
 หนึ่ง การที่ผีหยุดพักชั่วคราวอยู่ที่หลุมฝังศพจนถึงเวลาที่
 ส่งวิญญาณในวันเลี้ยงอย่างเอ็กเกริกให้แก่ผู้ตายนั้น เป็นระยะ
 เวลาที่ตรงกับเวลาไว้ทุกข์ ระหว่างเวลาดังกล่าวมีข้อห้ามที่จะ
 ต้องถือกันอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสิ่งใส่ลงไว้ใน
 หลุมและความประพฤติของคนเป็น เพราะของเหล่านี้มอบไว้
 ให้แก่ผู้ตายเท่านั้น การไปยุ่งเกี่ยวกับเครื่องใช้สิ่งของของผู้
 ตายจะทำให้ผู้ตายโกรธแค้น ฉะนั้นเพื่อความปลอดภัยสิ่งของ
 เครื่องใช้ดังกล่าวจะต้องฝังลงไปพร้อมกับผู้ตาย หรือทำพิธี
 ทำลายสิ่งของเหล่านี้เสีย ความจริงน่าจะเป็นได้ว่าการทำให้
 สิ่งของเครื่องใช้แตกหักนั้นเป็นวิธีที่จะป้องกันระมัดระวังมาก
 กว่าจะเป็นการปลดปล่อยวิญญาณ

ข้อห้ามนี้เป็นกรหลกเลียงไม่ให้มีผู้ลักขโมยหรือไปรบกวน
 สิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตาย เพราะเมื่อทำให้แตกหักชำรุดเสีย
 คนเป็นก็จะนำเอาไปใช้ประโยชน์อีกไม่ได้ ต่อมากลับมาเห็น
 ว่าสิ่งของเครื่องใช้^๕นั้นก็มีวิญญาณเช่นกันควรจะ “ฆ่า” (kill)
 เพื่อให้ตายตามไปปรับใช้ผู้ตาย เดิมทีเดิยวน่าจะเป็นว่า ประเพณี
 นี้^{๕๕}ถือว่าสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เพราะของ
 เหล่านี้เป็นของ^๕ที่ช่วยให้มีการกินดีอยู่ดีและเป็นเครื่องแสดง
 ฐานะในอีกโลกหนึ่ง ในหมู่เกาะเมลานีเซีย จะต้องฟันฟัน
 ผลไม้ที่คนตายปลูกไว้ เพราะถือว่าเป็นของคนตาย คนอื่นไม่
 ควรกินผลไม้ร่วมต้นกับผู้ตาย ที่เกาะเลฟเพอส์ (Lepers Island)
 เมื่อมีคนตาย ก็จะเอาธนู ลูกธนู และเครื่องประดับที่ติดสุตผั่ง
 ลงไปกับศพด้วย แต่กำไลเขยวหมูของผู้ตายจะต้องวางห่าง
 เพราะเชื่อว่า ของที่ใส่ลงไปให้ผู้ตายในหลุมศพจะช่วยให้ผู้ตาย
 มีหน้ามตาในเมืองผี เหตุนี้^{๕๕}นอกจากจะให้อาหารและเครื่องดื่ม
 กับเครื่องรางที่จะให้มีชีวิตชนอีก (Life-giving amulets)
 แล้ว^{๕๕}ก็ให้สิ่งฟุ่มเฟือยอย่างอื่น ๆ เพื่อแสดงฐานะของผู้ตาย
 บางท่านเห็นว่ากรทำลายสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายนั้น^๕
 ก็เพราะคนที่ยังไม่ตายเชื่อว่าของเหล่านี้ มีมลทินเสียแล้ว ถ้านำ
 เอามาใช้จะเป็นภัยอันตราย

บางแห่งนอกจากฝังสิ่งของลงไปให้ผู้ตายแล้ว ยังฝังสิ่ง
 ที่มีชีวิตลงไปด้วย เช่น ที่นอกสุสานของกษัตริย์สุเมเรียนที่ เออร์
 (Ur) ปัจจุบันอยู่ที่ประเทศอิรักภาคใต้ มีโครงกระดูกคน 62
 โครง ที่ในสุสานก็มีคนฝังลงไปด้วยอย่างน้อย 8 คน ที่เนินดิน
 แห่งหนึ่งที่คอสทรอมสกายา (Kostramskaya) ประเทศรัสเซีย
 มีศพคน 18 คนและม้า 22 ตัวฝังอยู่ที่เกาะเมลานีเซีย เมื่อผู้
 ตายเมียจะถูกรัดคอจนตายหรือถูกฝังทั้งเป็น ที่เกาะฟีจี เมื่อผู้
 ตาย แม่ผู้และเมียมักจะถูกรัดคอจนตายหรือถูกฝังทั้งเป็น โดย
 เชื่อว่า ผู้ตายพร้อมทั้งแม่และเมียจะมีฐานะสูงในโลกของผี
 เมื่อมีการฝังของไปอย่างฟุ่มเฟือยมากขึ้น ความคิดที่จะ
 ฝังของแทนของจริงก็ตามมา เพราะกลับคิดว่าผู้ตายไม่ได้นำ
 เอาของจริงไปด้วย จึงทำของจำลองเลียนแบบของจริงแล้วฝัง
 ลงไปให้ผู้ตาย ซึ่งไม่ใช่การตบตาผู้ตาย เพราะเชื่อว่าผู้ม
 อิทริฤทธิ์ที่จะใช้ของจำลองได้เท่ากับของจริง ที่ผนังสุสาน
 ของอียิปต์โบราณมักจะเขียน รูปฝูงวัวควาย รูปการเก็บเกี่ยว
 รูปชีวิตความเป็นอยู่อย่างฟุ่มเฟือย รูปภาพเหล่านี้มักผลให้ได้
 เท่ากับของจริง ในประเทศจีนนับแต่ราชวงศ์ถังเป็นต้นมา
 แทนที่จะฝังคนและสัตว์ลงไปในช่วงซู้ กลับใช้รูปที่ทำด้วย
 เครื่องปั้นดินเผาแทน

ประเพณีเหล่านี้แสดงออกซึ่งความกังวลห่วงใยของคน
เป็นและความกลัวผู้ตาย เพราะผู้ที่นำกลัวมากก็คือผู้ตายที่ไม่
 ใ้ได้รับสิ่งของเครื่องใช้ที่ฝังลงไป ในหลุมหรืออัญญาณที่เรื่อนอยู่
 เพราะความหิวกระหาย ประเพณีดังกล่าวจึงทำเพื่อบริโภคให้ผู้ตาย
 เกิดเคียดแค้นพยาบาท การที่หาอุบายที่จะไม่ให้ผีจำทางกลับ
 มารบกวนคนเป็นได้เช่น นำศพออกทางช่องที่เจาะในผนังบ้าน
 หรือนำศพลอยหลังออกจากกระโจม ฯลฯ นั้นยังไม่เป็นการ
 เพียงพอ คนเป็นจึงใส่เครื่องราง หรือของที่มีฤทธิ์อำนาจลง
 ไปในหลุมศพด้วย อาจจะเพื่อบอกกันคุ้มครองผู้ตายหรือคุ้ม
 ครองคนเป็น ในหลุมศพโบราณของพวกเปรู มีเอกสารผูก
 เป็นเงอน (quipus) ใช้ในการคำนวณทางดาราศาสตร์ไว้ด้วย
 เอกสารที่ผูกเป็นเงอนเหล่านี้มักทำไว้ผิด ๆ เพื่อว่าผู้ตายจะได้
 ่วนอยู่กับการคำนวณทางดาราศาสตร์ว่าผิดที่ตรงไหน ผู้ตาย
 จะได้ไม่เวลามารบกวนคนเป็น ในทวีปยุโรปก็เคยมีประเพณี
 เอาเมล็ดปอลินีนิ (flax seed) หรือ เมล็ดฮอป (hop seeds)
 ใสลงไปในโลงด้วย เพื่อให้คนตาย่วนอยู่กับการนับเมล็ดพืช
 ดังกล่าว จนกระทั่งถึงเมื่อ พ.ศ. 2155 (ค.ศ. 1612) ใน
 หลุมศพของพระนางแอนนาแคธรินาแห่งเดนมาร์ก ก็มีผู้ใส่
 เมล็ดปอลินีนิลงไปถึง 15 บุชเชล

ตามทีกล่าวนมาแล้ว พอจะเปรียบเทียบประเพณีการหัน
ศีรษะศพของคนสมัยหินใหม่ในประเทศไทยได้ดังนี้

ที่	ศีรษะหันไปทางทิศ							
	ตะวัน ออก	ตะวัน ตก	เหนือ	ใต้	ออก- เหนือ	ออก- ใต้	ตก- เหนือ	ตก- ใต้
1. บ้านเก่า จังหวัด กาญจนบุรี	—	—	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. โศกเจริญ จังหวัด ลพบุรี	✓	—	—	✓	—	—	—	—
3. โนนนกทา จังหวัด ขอนแก่น	✓	—	—	✓	—	—	—	—

คนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าและที่อื่นในจังหวัดกาญจนบุรี และในจังหวัดอื่น มีประเพณีใส่สิ่งของเครื่องใช้ลงไปให้ศพ ด้วย คงจะเชื่อว่าผู้ตายก็อาจจะต้องการใช้ของเหล่านั้น ของที่ใส่ลงไปก็เลือกแต่ชิ้นที่ยังสมบูรณ์ไม่แตกหัก สิ่งที่ใส่ลงไปให้ศพ มี (1) เครื่องปั้นดินเผา (2) ขวานหิน (3) อาวุธ (4) เครื่องประดับ (5) ของอื่น

เครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้จะวางไว้ที่ (ก) เหนือศีรษะ (ข) ปลายเท้า (ค) ระหว่างตักกับหัวเข่า เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่ลงไปให้แต่ละศพนั้น มีจำนวนอย่างน้อยที่สุด 1 ใบ มากที่สุด 12 ใบ

ขวานหินแบบฝัง (Adzes) วางไว้ใกล้ร่างและบนร่าง และที่ใต้กะโหลกศีรษะ แต่ละโครงกระดูกจะมีขวานหินแบบฝังวางไว้ให้อย่างน้อย 1 ชิ้น อย่างมากที่สุด 6 ชิ้น

อาวุธ เท่าที่พบมีบางโครงกระดูก มีใบหอกทำด้วยกระดูกวางอยู่ที่ข้างกะโหลกศีรษะ หัวลูกศรทำด้วยกระดูก

เครื่องประดับมี (1) ลูกปัดทำด้วยกระดูกสัตว์เป็นแผ่นกลมแบนคล้ายแว่น (2) เปลือกหอยแครงเจาะรู (3) ลูกปัดทำด้วยหินเป็นแท่งกลมยาวคล้ายตะกรุด (4) กำไลข้อมือทำด้วยหิน

ของอันมี เขากวางเงินที่ปลายกิ่งแขนงอย่างเรียบร้อย

หินแผ่นกลมแบนเจาะรูตรงกลาง (Stone ring) เครื่องมือ
ทำด้วยเปลือกหอย ดินเผาแผ่นแบนกลมคล้ายเงินเหรียญ
(clay-discs) ลูกดินเผากลม (clay-pellets) คล้ายลูกกระสุน

2. เครื่องปั้นดินเผา ที่พบมีรูปร่างลักษณะว่าเป็น
ของก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ ไม่ใช่ของที่ทำขึ้นใหม่

3. ขวานหินขัดหรือขวานฟ้า ก็ไม่ใช่ขวานของคน
ปัจจุบันซึ่งใช้ขวานเหล็ก เฉพาะที่บ้านเก่าคณะสำรวจทาง
โบราณคดี ก่อนประวัติศาสตร์ไทย—เดนมาร์ก พบขวานฟ้าที่
สมบูรณ์กับชิ้นส่วนของขวานฟ้าถึง 1,107 ชิ้น

ขวานฟ้าหนักคือ ขวานทำด้วยหิน ขัดจนเรียบ เชื่อกัน
ว่าตกลงมาจากฟ้า จึงเรียกว่าขวานฟ้า แม้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา
ก็ยังเรียกว่า ขวานฟ้า เพราะปรากฏว่าเรือหลวงบางลำก็มีชื่อว่า
ขวานฟ้า เว้นแต่บางจังหวัดในภาคเหนือที่เรียกว่า เสียมตุ๋น
เพราะเห็นตุ๋นตุ๋นออกมาจากใต้ดิน

ไม่ใช่แต่คนไทยเท่านั้นที่เชื่อว่าเป็นของที่ตกลงมาจากฟ้า
พวกฝรั่งเชื่อว่า ขวานหินขัดตกลงมาจากฟ้าเวลาฟ้าแลบหรือ
ฟ้าผ่า และเรียกขวานหินขัดว่าสายฟ้า (thunder-bolts หรือ

ceraunia) ที่ประเทศมาเลเซียบางแห่งเรียกบาตุลินตา (batu lintar) แปลว่าสายฟ้า ซึ่งเป็นพื้นของยักษ์ซึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดฟ้าผ่า เวลาโกรธจะขบฟันจนฟันหัก แล้วถมฟันลงมายังโลก ในบริเวณที่ใกล้เคียง ชาวมาเลเซียจะเก็บสายฟ้า ที่เป็นก้อนหินรูปคล้ายฟันหรือคล้ายขวานไว้ เพราะถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์

คนไทยก็มี ความเชื่อถือว่า เป็น ของ ศักดิ์สิทธิ์ บางคน บอก ว่า ถ้าเอา ขวาน ฟ้า มากดลงตรงที่บวมเพราะเป็นลมเพลมพัด ก็จะหายบวม หากปวดท้อง นำขวานฟ้ามาฝนกับน้ำแล้วกินนานน ก็จะหายปวดท้อง ทางภาคเหนือกล่าวกันว่า ถ้านำขวานฟ้ามาใส่ในยุ้งข้าว ข้าวจะไม่พร่อง ถ้าเอาขวานฟ้าวางไว้ในที่ซึ่งตากข้าวเปลือก ใ้เก๋ป่าจะไม่กล้าเข้ามากิน ทางภาคใต้เชื่อกันว่า ถ้าเอาน้ำที่ผสมขวานฟ้าแช่ลงไปแล้วนำน้ำไปรดวัวชน วัวตัวนั้นจะชนะ ระหว่างที่คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย—เคนมาร์ก กำลังสำรวจอยู่ที่หมู่บ้านบางแห่งที่ริมแม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี ได้พบขวานฟ้าแช่ไว้ในโอ่งน้ำตามบ้านชาวบ้าน เมื่อถามว่าทำไมเอาขวานฟ้าแช่ไว้ในโอ่งน้ำ ก็ได้รับคำตอบว่าจะทำให้น้ำเย็นน้ำดื่ม บางคนบอกว่าใส่เพื่อป้องกันฟ้าผ่า ขณะที่นั่งอยู่ในรถไฟขบวน ธนบุรี—

นาตก ก็เห็นชาวบ้านบางคนเอาขวานผ่าผักไว้บนเอนเพื่อ
เป็นเครื่องราง บางจังหวัดหมอบประจำบ้านบางคนจะนำเอา
ขวานผ่าไปไว้ใต้ถนอนของผู้ที่เขาเพื่อไล่ ในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ เชื่อว่าขวานหินขดเป็นขวานของพระยาแลนซึ่ง
อยู่บนฟ้า

ขวานผ่าเป็นของที่คนก่อนประวัติศาสตร์ทางชนเมอราว
4000 ปีถึงราว 2000 ปี อย่างน้อยเป็นพยานว่าบริเวณที่พบนั้น
เคยมีคนก่อนประวัติศาสตร์อยู่ แต่ที่น่าเสียดายที่ผู้ที่ไม่รู้จักว่า
ขวานผ่ามีความสำคัญอย่างไร มักจะโยนทิ้งหรือทุบเล่นจน
ละเอียดเป็นก้อนเล็กก้อนน้อย ผู้เขียนยังจำคำพูดของท่าน
พุทธทาสภิกขุแห่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กล่าว
ไว้ว่า “อย่าโทษชาวบ้านเขา เพราะเขาไม่รู้จักคุณค่า คุณ
ควรจะเขียนหนังสือ หรือช่วยชี้แจง ให้เขาทราบว่าขวานผ่าคือ
อะไร มีความสำคัญอย่างไร ?” คำพูดของท่านพุทธทาสภิกขุ
นี้เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เขียนเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อจะขอให้ผู้
ที่พบเห็นขวานผ่าได้ช่วยกันรักษาขวานผ่าไว้ อย่าได้โยนทิ้ง
หรือทุบทำลายเสีย อย่างน้อยก็ขอให้นำไปถวายวัดที่ใกล้เคียง
หรือให้แก่โรงเรียนประชาบาลแห่งใดแห่งหนึ่ง เพื่อจะได้ให้
ผู้นิยมหรือศึกษาหาความรู้ต่อไป

ความจริงขวานหินมิได้มีแต่สมัยหินใหม่เท่านั้น คนใน
สมัยต่อมาคือ **คนยุคโลหะ** ก็ยัง ทำขวานหินและ
มีดหินเลียนแบบขวานหรือมีดโลหะ หรือรวบรวมขวานฟ้า
มาเก็บสะสมไว้ แม้ในแหล่งโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์
เช่น แหล่งทวารวดี ในบางอำเภอ บางจังหวัด ก็ยังพบขวานฟ้า
หลายชิ้น

บริเวณที่มีผู้พบขวานฟ้าแต่เหนือลงไปมีดังนี้

1. จังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สรวย
2. จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอสันกำแพง
3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง
4. จังหวัดสุโขทัย อำเภอศรีสัชชนาลัย อำเภอ
ทุ่งเสลี่ยม
5. จังหวัดพิษณุโลก อำเภอเมือง
6. จังหวัดเลย อำเภอเชียงคาน
7. จังหวัดอุดรธานี
8. จังหวัดสกลนคร อำเภอเมือง
9. จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง อำเภอภูเวียง
10. จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอกุฉินารายณ์
11. จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก

12. จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอเมือง
13. จังหวัดชัยภูมิ อำเภอจัตุรัส อำเภอภูเขียว
14. จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอลำปลายมาศ
15. จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง อำเภอพิมาย
16. จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเมือง อำเภออู่ทอง
17. จังหวัดลพบุรี อำเภอบ้านหมี่
18. จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค
อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์
19. จังหวัดนครนายก อำเภอเมือง
20. จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอเมือง
21. จังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง อำเภอจอมบึง
22. จังหวัดจันทบุรี อำเภอมะขาม
23. จังหวัดตราด อำเภอเมือง
24. จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอไชยา อำเภอบ้าน
นาสาร อำเภอท่าขนอน
25. จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง อำเภอ
ทุ่งสง อำเภอรัตนพิบูลย์
26. จังหวัดพังงา อำเภอตะกั่วป่า
27. จังหวัดกระบี่ อำเภอเมือง อำเภอคลองท่อม

28. จังหวัดภูเก็ต อำเภอเมือง อำเภอกระทุ่ม
 29. จังหวัดตรัง อำเภอเมือง อำเภอกันตัง อำเภอ-
 อำเภอห้วยยอด อำเภอสิเกา อำเภอย่านตาขาว
 อำเภอปะเหลียน
 30. จังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง
 31. จังหวัดสตูล อำเภอเมือง
 32. จังหวัดสงขลา อำเภอเบตง
 33. จังหวัดนราธิวาส อำเภอระแงะ

ผู้เขียนเข้าใจว่าคง จะมีผู้พบ ขวานฟ้าใน บริเวณที่ นอก
 หากผู้ใดทราบได้โปรดแจ้งให้ผู้เขียนทราบด้วย ๕๕๕
 ประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ต่อไป ขวานฟ้าบอกรับบริเวณที่
 คนสมัยหินใหม่เคยอยู่เมื่อประมาณ 4000 ปี ถึงประมาณ 2,000
 ปีมาแล้ว เมื่อพิจารณาดูบริเวณที่พบขวานฟ้า เราก็พอจะ
 กล่าวได้ว่าในระยะเวลาดังกล่าวมีคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหิน
 ใหม่อยู่ทั่วประเทศไทยแต่ทิศเหนือจดทิศใต้ แต่ตะวันออกจด
 ตะวันตก

4. สิ่งของเครื่องใช้อย่างอื่น เช่น ลูกบด ทำด้วย
 กระจุกและหินเครื่องมือทำด้วยกระจุก ๆ ล ๆ ก็ไม่ใช่ของที่
 คนปัจจุบันใช้

5. ถ่านที่พบในหลุมศพที่บ้านเก่า ได้นำไปหาอายุ โดยตรวจหาจำนวนคาร์บอน 14 ที่ยังเหลืออยู่ได้อายุ $1,770 \pm 140$ ปีก่อน ค.ศ. คืออายุถึงปี พ.ศ. 2512 ก็ประมาณ 3,879 ปี ถึง 3,599 ปีมาแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งเมื่อประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว ที่จังหวัดกาญจนบุรีมีคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่อาศัยอยู่ เมื่อเร็ว ๆ นี้ กรมศิลปากรได้ส่งเศษเครื่องปั้นดินเผา พบที่บ้านเก่า ไปที่ห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยเพลซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกาเพื่อหาอายุโดยวิธี Thermoluminescence ผลปรากฏว่า อายุประมาณ 2,514 ปี ถึง 2,014 ปี (290 ปี ก่อน ค.ศ. \pm 255 ปี)

นายแพทย์สุก แสงวิเชียร ศาสตราจารย์วิชากายวิภาค แห่งแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งได้เข้าร่วมชุดค้นกับคณะสำรวจและศึกษาเรื่องโครงกระดูกคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่า ตั้งแต่เริ่มชุดค้นกับคณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย-เดนมาร์ก จนเสร็จ และได้รับเชิญจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ให้ไปศึกษาโครงกระดูกเหล่านี้ที่ห้องปฏิบัติการมานุษยวิทยาของสถาบันกายวิภาคศาสตร์ มหาวิทยาลัยโคเปนเฮเกน เป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2507

ได้บรรยายเรื่องคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าไว้ มีความสังเขป
ดังนี้

โครงกระดูกที่อาจประมาณอายุได้ 36 โครง

อายุต่ำกว่า 10 ปี มี 3 โครง เท่ากับ 8.3 %

อายุแต่ 11—20 ปี มี 6 โครง เท่ากับ 16.6 %

อายุแต่ 21—30 ปี มี 17 โครง เท่ากับ 47.2 %

อายุแต่ 30—40 ปี มี 8 โครง เท่ากับ 22.2 %

อายุสูงกว่า 40 ปี มี 2 โครง เท่ากับ 5.5 %

เมื่อเทียบกับคนปัจจุบัน คนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าอายุ
สั้นกว่าคนปัจจุบันมาก กระโหลกศีรษะมีลักษณะเปรียบเทียบ
ได้ดังนี้

คนสมัยหินใหม่

1. หน้ากว้างกว่ากะโหลก

คนไทยปัจจุบัน

2. ดงจุมกกว้างและแบน

3. มีหนายันพอสมควรว

4. เพดานสน กว้างและลึก

5. มุมคางคูกว้าง

6. การเรียงของฟันตามแนว

โค้ง ไม่เป็นไปโดยสม่า

คนไทยปัจจุบัน

1. หน้าแคบกว่ากะโหลก

คนสมัยหินใหม่

2. ดงจุมกแบน

3. มีหนายันพอสมควรว

4. เพดานสน กว้างและลึก

5. มุมคางคูกว้าง

6. กระโหลกคนไทยบาง

กะโหลกมีลักษณะแบบ

เดียวกันนี้

คนไทยสมัยหิน

เสมอ คือ มีโค้งหักที่
บริเวณของฟันเขี้ยว

7. ลักษณะ กะโหลกเป็นรูป
ไข่ (ovoid) 8 กะโหลก
เท่ากับ 80% ชนิด spheroid
มี 1 กะโหลกเท่ากับ 10 %
ชนิด sphenoid มี 1
กะโหลกเท่ากับ 10 %

คนไทยปัจจุบัน

7. กะโหลกค่อนข้างไปทาง
รูปไข่สั้น

กะโหลกที่บ้านเก่ามีการ ทำฟันให้ผิดไป จากปกติ 2 วิธี
วิธีหนึ่งคือการถอนฟันที่ริมและฟันเขี้ยวจากฟันชุดบน ถอน
ในขณะที่บุคคลนั้นมีอายุเข้าเขตหนุ่มสาว การปฏิบัติแบบนี้
ไม่พบในกะโหลกคนไทยรุ่นปัจจุบัน แต่พบใน กะโหลกที่
ขุดได้จากลพบุรี 1 กะโหลก จาก จำนวน 7 กะโหลกที่ตรวจ
พบ การถอนฟันเข้าระยะหนุ่มสาวยังพบกันในพวกชาวป่า
ออสเตรเลีย อีกวิธีหนึ่งโดยใช้กรอฟันหน้าซี่กลางของฟันชุด
บนทั้ง 2 ซี่ การตรวจกะโหลกปัจจุบันไม่พบ การปฏิบัติวิธีนี้
ได้มีบางท่านกล่าวว่า การกรอฟันนั้นเมื่อ 50 ปี ยังคงทำกัน
อยู่ในตอนใต้ของประเทศไทยแต่ยังหาของจริงมายืนยันคำกล่าว

นี้ไม่ได้ มีรายงาน ๒ ชิ้นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเพณีนี้ รายงานแรกเป็นรายงานของ Dr. Mote กล่าวไว้ในบทที่ 4 ของ Men Shu ได้กล่าวเกี่ยวกับชาวไทยไว้ว่า “พวกพ่นดำใช้รักษาฟัน พวกพ่นทองไขแผ่นทองบาง ๆ หุ้มฟัน เมื่อมีกิจพวกนี้จะเอาทองหุ้มฟันเป็นสิ่งประดับ ขณะกินจะถอดออก.”

ต่อมาอันยังไม่เป็นหลักฐานพอเกี่ยวกับการกรอฟัน เป็นหลักอ้างได้แต่เพียงว่า ชาวไทยทางอาณาจักรน่านเจ้ามีประเพณีเกี่ยวพันกับฟันหน้า นายแพทย์สุตแสงวิเชียร กล่าวสรุปว่า “เท่าที่ศึกษาไปแล้วจะกล่าวได้เพียงว่า ดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันได้มีชนสมัยหินใหม่อาศัยอยู่ ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างมากนักจากคนไทยปัจจุบัน”

ประเพณีการแต่งฟัน (Tooth Mutilation) นั้น ปรากฏว่าชนบางพวกปฏิบัติกันมาแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน พวกโยโกโบ ในประเทศฟิลิปปินส์ ก็กรอหรือกะเทาะฟันหน้าซึ่งบน พวกบะตัก (Batak) ทั้งหญิงชาย ในเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ในวัยก่อนแต่งงานจะกรอฟันทำให้ฟันมีสีดำ ชนบางเผ่าในเกาะนิวกินีก็กรอ (file) ฟัน พวกชาวพื้นเมืองเดิมในทวีปออสเตรเลียเลยก็ จะ ถอน ฟัน หน้า ที่ ขากรรไกรบนนอกสองซี่ เมื่ออายุเข้าวัยหนุ่ม พวกมาลาโย

โปลินีเซียน รุ่นเก่า (Proto-Malayo-polenesian) ถัดลงพื้น
 เมื่อย่างเข้าวัยหนุ่มสาว พวกม้อยในประเทศเวียดนามก็รอฟื้น
 ตึงแต่อยู่ในวัยเด็ก ในประเทศญี่ปุ่น คนก่อนประวัติศาสตร์
 สมัยหินใหม่ตอนปลายทั้งหญิงชายอายุประมาณ 17-18 ปี จะ
 ถอดฟันซี่หน้าออกสองซี่ ส่วนฟันซี่อื่นก็กะเทาะหรือ กรอ
 ในเกาะฟอร์โมซา (ไต้หวัน) พวกอาทายัล (Atayal) เด็กอายุ
 13 ปี จะต้องกระเทาะฟันหน้าซี่บน 2 ซี่ออก เมื่อถอดแล้ว
 ให้หยุดทำงานเป็นเวลา 3 วัน

พอจะกล่าวได้ว่า มีประเพณีแต่งฟันมาแต่สมัยโบราณ
 ในดินแดนทางทิศใต้ของประเทศไทย ในทวีปออสเตรเลีย
 และทางตะวันออก คือในประเทศเวียดนามกับทางทิศตะวัน-
 ออกเฉียงเหนือในประเทศญี่ปุ่น และในเกาะฟอร์โมซา

คนสมัยหินใหม่ในประเทศไทยเป็นชนเผ่าใด? ยังไม่มี
 ท่านผู้รู้คนใดกำหนดลงไปให้แน่นอน ลองตรวจดูความเห็น
 อย่างกว้าง ๆ บางท่านเห็นว่าคนสมัยหินใหม่ในทวีปเอเชียอา-
 คเนย์น่าจะได้แก่พวกที่เรียกว่า พวกมาเลย์รุ่นเก่า (Proto-
 Malays) ซึ่งบางท่านเรียกว่า พวกเนสือต (Nesioths)
 เชอสาของพวกนี้ ได้แก่ ข่าจราย ข่าระเค และม้อย ในแหลม
 อินโดจีน พวกคโจ พวกคาโร—บัตัก พวกอลาส ในเกาะ

สุมาตรา พวกเทงเกริสในเกาะชวาตะวันออก พวกซาซัค (Sasaks) ในเกาะลอมบอก ประเทศอินโดนีเซีย พวกโทรัตจา และพวกคยักในเกาะบอร์เนียว และพวกบุงคา พวกลิโอปาตา ในหมู่เกาะเซลีเบส พวกจงการ์ (Tjaongkar) ในเกาะฟลอเรส พวกอิโลปตาในเกาะซัมบา พวกว่า พวกปะหล่อง พวกคลา ในประเทศพม่า พวกจากุน (Jakun) ในแหลมมลายู พวกบอนทอก และพวกอิฟูกาโอ (Ifugaos) ในหมู่เกาะฟิลิปปินส์

เมื่อพิจารณาขวานหินมีขาที่พบในประเทศไทย และในประเทศอื่น มีประเทศลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศจีนภาคใต้ แถบชายทะเล เกาะฟอร์โมซา ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย, เกาะเซลีเบส ภาคเหนือ, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศอินเดียภาคตะวันออก ซึ่งเชื่อกันว่า เป็นขวานหินของพวกที่พูดภาษาออสโตร-เอเชียติกแล้ว คนสมัยหินใหม่ในประเทศไทยอีกพวกหนึ่งน่าจะได้แก่คนพวกดังกล่าว

ลองเทียบอายุเวลาของคนสมัยหินใหม่ทั้ง ๒ แห่ง จะได้

พวกคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่า พวกมลายูรุ่นเก่า

อายุจากการบ่อน 14 ได้	อพยพลงมาระหว่าง 2,500 ปี
(1,770 ± 140 ปีก่อน ค.ศ.)	ก่อน ค.ศ. ถึง 1,500 ปี ก่อน
1,910 ปี ก่อน ค.ศ. ถึง 1,630 ปี	ค.ศ.
ก่อน ค.ศ.	

เมื่อพิจารณาประเพณีการฝังศพและเครื่องปั้นดินเผาที่ตรวจพบแล้ว ปรากฏว่าประเพณีการฝังศพและเครื่องปั้นดินเผาสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี และที่กัวชา (Gua Cha) ประเทศมาเลเซีย มีส่วนละม้ายกันมากแล้ว คนสมัยหินใหม่น่าจะได้อพยพจากประเทศไทยลงใต้ไปสู่ประเทศมาเลเซียเมื่อราว 4,000 ปีมาแล้ว

สิ่งของเครื่องใช้และอาวุธของคนสมัยหินใหม่ในประเทศไทย มีขวานหินขัด หัวลูกศรทำด้วยกระดูก ฉมวกทำด้วยกระดูก ใบหอกทำด้วยกระดูก เครื่องมือทำด้วยเปลือกหอย เครื่องมือหินรูปคล้ายจอบที่ใกล้เคียงกับมีรุเงาไว้ หินใช้สำหรับทุบผ้าเปลือกไม้ (bark-cloth beaters) หินทุ ใช้สำหรับทำเครื่องปั้นดินเผา หินบด เครื่องปั้นดินเผาทำเป็นแผ่นกลม (clay-discs) กลายเบี่ยงที่เล่น โยน หลุม ทอย กอง

และลูกดินเผากลม คล้ายลูกกระสุนที่ยังใช้กันอยู่ในชนบทบาง
จังหวัด

ขวานหินขัดนั้นแบ่งได้ตามรูปเป็น (1) พวกที่มีรูป
สี่เหลี่ยมผืนผ้า (2) พวกที่มีรูปสามเหลี่ยม (3) พวกที่มีรูป
คล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (trapezoid) และถ้าจะแบ่งตามรูปด้าน
ตัด (cross-sections) ก็แบ่งได้เป็น (1) พวกที่มีรูปด้าน
ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (2) พวกที่มีรูปด้านตัดเป็นรูปคล้าย
สี่เหลี่ยมคางหมู (3) พวกที่มีรูปด้านตัดเป็นรูปสามเหลี่ยม
(4) พวกที่มีรูปด้านตัดรูปรีเวลายแหลมทั้ง 2 ข้าง (lenticular)
(5) พวกที่มีรูปด้านตัดคล้ายรูปไข่ (ovaloid) (6) พวกที่มี
รูปด้านตัดเป็นครึ่งวงกลม ขวานหินขัด (ขวานฟ้า) เหล่านี้
แข็งแกร่งและคม พอที่จะใช้ตัด เนื้อหรือถากไม้ได้ เดิม
เข้าใจว่ามีตามไม้ แต่เนื่องจากกาลเวลาและธรรมชาติ ตามไม้
คงผุกร่อนไปหมด

เครื่องปั้นดินเผาของคนสมัยหินใหม่ที่จังหวัดกาญจนบุรี
ทำได้ดีมาก เนื้อละเอียดและค่อนข้างบาง มีทั้งสีดำ แดง
น้ำตาล และเทา ทั้งแบบไม่มีลายและมีลายในเนื้อ กับลาย
ประดับด้วยดินปั้นเป็นท่อนกลมยาว ติดบนผิวเครื่องปั้นดิน-
เผา เครื่องปั้นดินเผาที่มีลายประดับแบบหลังนพทศธาเขา

สามเหลี่ยม ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี ผู้เขียน
 ได้มีโอกาสพบกับช่างหม้อชาวยุโรปคนหนึ่งซึ่งมาชมพิพิธภัณฑ์-
 ภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อเขาได้ชมเครื่องปั้นดินเผา
 สมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าแล้วเขาบอกว่า มีรูปทรงหลายแบบ
 มากกว่าเครื่องปั้นดินเผาในสมัยเดียวกันในทวีปยุโรป มองใน
 แง่ความงามของทรวดทรงแล้ว เครื่องปั้นดินเผาในสมัยหิน
 ใหม่ที่จังหวัดกาญจนบุรีงามไม่แพ้ที่อื่น บางท่านเห็นว่าเครื่อง
 ปั้นดินเผาพวกนี้ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมลุ่มชานร่นเก่า (Proto-
 Lungshan) ของประเทศจีน

วัฒนธรรมลุ่มชาน เป็นวัฒนธรรมสมัยหินใหม่ของ
 ประเทศจีน บางท่านเรียกว่าวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผาสีดำ
 (the Black Pottery Culture) ผู้ตั้งชื่อวัฒนธรรมนี้คือนาย
 วูกินดิง (Wu Gin-ding) ท่านผู้ตั้งชื่อวัฒนธรรมดังกล่าว
 เมื่อ พ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1928) ซึ่งเป็นปีที่นายวูกินดิงออก
 สืบตรวจลุ่มชานเซน (Lung-shan-chen) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก
 ออกของซันาน (Tsinan) เมืองหลวงของมณฑลชานตุง ห่าง
 ออกไปประมาณ 40 กิโลเมตร การสำรวจครั้งนี้เป็นผลสืบ-
 เนื่องให้มีการขุดค้นเมื่อ พ.ศ. 2478 ที่เซงชู่ไห่ (Chêng-
 tzu-yai) ในมณฑลชานตุงภาคตะวันตก ซึ่งเป็นแหล่ง

วัฒนธรรมลุ่มซานที่สำคัญ ผู้ชุกคั่นที่เซงชู่ใหญ่คือสมาชิกของ
 อคาเดมีซินิกา (Academia Sinica) นับแต่นั้นมาก็คพบแหล่ง
 วัฒนธรรมลุ่มซานอีกหลายร้อยแห่ง ปรากฏว่าวัฒนธรรมนี้
 แผ่คลุมประเทศจีน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณลุ่มแม่น้ำ
 ฮวงโหตอกลงในบริเวณมณฑลโฮหนาน โฮเป่ ซานตุง และ
 ภาคเหนือของมณฑลอันฮุยและเกียงชู่ จากบริเวณเหล่านี้
 วัฒนธรรมลุ่มซานแผ่ลงทางใต้ไปยังบาง ส่วนในลุ่มแม่น้ำยวชี่
 และขึ้นเหนือไปถึงแหลมเลี้ยวตุง เฉพาะการชุกคั่นที่มณฑล
 โฮหนาน ชันดินแสดงว่าวัฒนธรรมลุ่มซานมีอายุถัดจากวัฒน-
 ธรรมยางฉาว (Yang Shao) อันเป็นวัฒนธรรมสมัยหินใหม่
 ของประเทศจีน ซึ่งมีเครื่องปั้นดินเผาหลายเขียนสีเป็นสิ่งสำคัญ
 สืบต่อมาจากวัฒนธรรมลุ่มซานก็ถึงวัฒนธรรมชาง ยุคสัมฤทธิ์
 วัฒนธรรมลุ่มซานมีลักษณะโดยเฉพาะของตน เนื่อง
 จากเจ้าของวัฒนธรรมนี้ อยู่ในบริเวณที่มีน้ำท่วมเป็นประจำ
 ทุกปี คนพวกนี้จึงเลือกบริเวณต้นน้ำที่มองเห็นเขาได้ไม่
 ไกลนักเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน ซึ่งมีขนาดแต่ 600 ตารางเมตร ถึง
 860,000 ตารางเมตร โดยทั่ว ๆ ไปจะเป็นหมู่บ้านที่มีขนาด
 แต่ประมาณ 90,000 ตารางเมตร เมื่อชุกคั่นจะพบว่ามีเศษสิ่ง-
 ของเครื่องใช้ เศษเครื่องปั้นดินเผาที่บดถมกันอยู่หนาแต่ 1 เมตร

ถึง 8 เมตร ซากหมู่บ้านของคนพวกนี้ส่วนมากจะเป็นเนินดินต่ำ ๆ ตั้งอยู่บนที่ราบหรือตั้งอยู่ที่เชิงเขาเห็นได้ชัดในระยะไกลพอสมควร เนินเหล่านี้ไม่ตั้งอยู่โดดเดี่ยว แต่ยังมีเนินดินที่อยู่รอบ ๆ ไม่ไกลอีกหลายเนิน

หมู่บ้านบางแห่ง เช่นที่เชิงชูใหญ่ มีกำแพงดินที่กระแทกจนแน่น และสร้างกำแพงโดยวิธีขุดเป็นหลุม ก้นกลมกว้างประมาณ 13.8 เมตร ลึก 1.5 เมตร แล้วถมดินลงไปเป็นชั้น ๆ เป็นดินที่กระแทกจนแน่นผสมด้วยหินกรวดและก้อนหิน ชั้นดินหนาตั้งแต่ 12 ถึง 14 เซนติเมตร เมื่อถมรากฐานเสร็จก็ก่อกำแพงดินซึ่งประกอบด้วยดิน กระแทกจนแน่นหลายชั้น แต่ละชั้นมีหินเป็นส่วนผสม ตัวกำแพงสูงประมาณ 3 เมตร ล้อมหมู่บ้านอยู่ เป็นกำแพงสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างยาวด้านละประมาณ 390 เมตร

บริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้านของเจ้าของวัฒนธรรมลุ่มชานมักจะมีซากของพื้นที่อยู่อาศัยและของบริเวณที่หุงต้ม กับหลุมไถ่ดินสำหรับเก็บอาหาร ผังบ้านของเจ้าของวัฒนธรรมลุ่มชานเป็นรูปกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 เมตร ตรงกลางมีหลุมก้นกระทะ ซึ่งบางท่านสันนิษฐานว่าเป็นหลุมเสากลางที่จะรองรับหลังคารูปกรวย พื้นของบ้านนั้นชนแรกยกด้วยดิน

ผสมกับฟางข้าว ยาจนเป็นชั้นหนาพอสมควร ต่อจากนั้นก็
 ยาค่วยดินสีขาวเป็นชั้นบาง ดินขาวนี้ไต่มาจากปูนขาว หลุม
 ตรงกลางบ้านน่าจะเป็นเตาไฟเพราะมีร่องรอยว่า ถูกไฟเผาจน
 ดินแข็ง บางแห่งยังพบผนังห้องมีดินขาวสูงกว่าพื้นไม่น้อยกว่า
 1 เมตร บางแห่งก็ขุดดินลึกลงไปจากระดับดินเดิมทำเป็นที่
 อยู่อาศัย ตรงทางเข้าก็ทำเป็นชนบันได เตาไฟเป็นรูปสี่-
 เหลี่ยมผืนผ้ายาว มีปล่องควันหลายปล่องขนานกับแกนยาวของ
 เตา และที่ด้านหนึ่งมีช่องใส่ไฟ คนพวกนี้ขุดหลุมใต้ดินรูป
 สี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือรูปวงกลมไว้เป็นที่เก็บอาหาร ในการขุดค้น
 บางแห่งพบพันทอยู่อาศัยอยู่กันหลายชั้น เช่นที่ฮูกั้ง(Hou Kang)
 พันทอยู่อาศัยต่อกันอยู่ถึง 9 ชั้น แสดงว่าที่หมู่บ้านนั้น ๆ
 อยู่กันมาหลายชั่วอายุคน

คนสมัยหินใหม่วัฒนธรรมลุงชานฝังศพไว้ในหมู่บ้านใต้
 ที่อยู่อาศัย ที่เลียงเซงเซิน (Liang - Ch'êng - chên) ในซีเจา
 (Jih - chao) มณฑลชานตุง ขุดพบหลุมศพสมัยหินใหม่
 วัฒนธรรมลุงชานเป็นจำนวนมาก ศพอยู่ในหลุมรูปสี่เหลี่ยม
 ผืนผ้า นอนหงายเหยียดตรง ศีรษะหันไปทางทิศตะวันออก
 ที่ศพนอนคว่ำหน้ามีอยู่เพียง 2—3 ราย เด็กฝังอยู่ในโกศดิน
 เเผา(Urn-burial) สิ่งของที่ใส่ลงไปให้ศพตามปกติมีหม้อดินเผา

๒-๓ ใบ และถ้วยดินเผา บางทีก็มีเครื่องใช้ทำด้วยหินหรือ
หยกอีกด้วย

คนสมัยหินใหม่พวกนี้เป็นกสิกรเลี้ยงหมา หมู แกะ ไก่ และ
วัว ควาย แต่ยังไม่มีการใช้ นอกจากนั้นคนพวกนี้ยังหาปลา
ทราบได้จากเบ็ด ทุ้มถ่วงแห และฉมวกทำด้วยกระดูก ของ
ที่ขุดค้นพบมีแฉกเหล็กใน มีตสองคมขนาดเล็ก (bodkins) และ
เข็มเย็บผ้าที่มียุรอย แสดงว่าเจ้าของวัฒนธรรมลุ่มชานมีผ้าใช้
การทอสร้างกำแพงรอบหมู่บ้าน แสดงว่ามีการ รบราฆ่าฟันกัน
ระหว่างหมู่บ้าน คนพวกนี้นับถือบรรพบุรุษและมีการเสี่ยง-
ทายด้วย ตุ๊กตากระดูกสัตว์ เช่น วัว ควาย กวาง หรือบาง
ครั้งก็แกะ ตามบริเวณที่เป็นแหล่งของวัฒนธรรมลุ่มชานมักจะ
พบกระดูกไหลของสัตว์ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ของวัฒนธรรมลุ่มชานที่ขุดพบ
มี (1) หัวลูกศรรูปใบไม้หรือรูปกระบอกตัดทำด้วยกระดูก
(2) ใบมีด หรือเลื่อย ทำด้วยเปลือกหอยสีเหลี่ยมผืนผ้า หรือรูป
พระจันทร์ครึ่งซีก (semi-lunar knives) (๓) เขียว (4) จักรหิน
(5) ขวานหิน (ผึ่ง) (adze) และขวานหินเป็นรูป ตัดเป็นรูป
คล้ายรูปไข่ (ovoid) หรือรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (Trapezoid)
(6) ขวานแบน (7) ขวานหินมีใบ (8) เครื่องขัดหินทราย

(sandstone polishers) (9) หินบด (grinders and querns) (10) หมวกทำด้วยกระดูก (11) สี่เหลี่ยมทำด้วยกระดูก (12) เครื่องมือคล้ายเหล็กหมาดทำด้วยกระดูก (13) ปืนปักผมทำด้วยกระดูก (14) ใบมีดทำด้วยเปลือกหอยรูปสามเหลี่ยมและรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (15) เขียวทำด้วยเปลือกหอยมีทั้งคมเรียบและคมเป็นซี่ ๆ

ลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมลุ่มซาน คือ

1. มีฝังหินมากกว่าขวานแบบธรรมดา
2. มีดและขวานหินแบบมีรูเจาะไว้
3. เครื่องมือที่ทำด้วยกระดูก เจริญเฟื่องฟูมากกว่าเครื่องมือหิน
4. ใช้เครื่องมือทำด้วยเปลือกหอยมาก
5. ที่เด่นที่สุดได้แก่เครื่องปั้นดินเผา ที่สำคัญได้แก่หม้อสามขา

เครื่องปั้นดินเผาวัฒนธรรมลุ่มซาน ทำจากส่วนผสมมีสีดำ (black paste) ซึ่งได้จากดินเหนียวมีอยู่ในที่ราบและมีทรายเนื้อละเอียดอยู่น้อย แล้วเผาจนแข็ง เนื้อภาชนะหนาประมาณ 1 ใน 8 ของนิ้วฟุต (ประมาณ 3 มม.) ที่บางที่สุดประมาณ 1 ใน 25 ของนิ้วฟุต ภาชนะดินเผาของวัฒนธรรม

นม 4 สีสที่หาได้น้อยคือสีคำ ซึ่งที่คักที่สุดเป็นสีคำเข้มและ
 ขัดผิวให้เป็นมัน สีสนอกมีสีน้ำตาลแกมแดง สีน้ำตาลหรือสีเทา
 แก่ เฉพาะภาชนะสีน้ำตาลหรือสีเทาแกมมีทรายมาก สีขาวก็มี
 บ้างแต่น้อย ที่เชิงชูไหมีเพียง 2%

ภาชนะดินเผาบาง สีคำ และผิวขรุขระ คำนข้างมี
 ลักษณะเป็นแ่งเป็นสัน ทำด้วยปั้นหมุน พบทางภาคตะวัน-
 ออก ทางตะวันตกและทางใต้แทบจะหาไม่ได้

ภาชนะดินเผาที่ทำอย่างหยาบ ๆ มีสีคำธรรมดา สีเทา
 และสีน้ำตาลแกมแดง ทำด้วยมือ

ภาชนะดินเผาของวัฒนธรรมนี้มีรูปทรงต่างกัน ประมาณ
 30 แบบ ทำเป็นชาม ถ้วย (tumbler) อ่าง หม้อ 3 ขา
 ภาชนะบางใบก็มีฝาด้วย บางใบก็มีเชิงสูง บางใบมีขนาดเล็ก
 มาก ก้นของภาชนะแบนหรือเว้าเข้าไปเล็กน้อย บางใบก็มีหู
 ภาชนะดินเผาวัฒนธรรมลุ่มชานไม่มีลายเขียนสี ผิวภาชนะตาม
 ปกติปล่อยให้ไม่ขัด ทึบไม่มัน เว้นแต่ภาชนะสีคำและสีเทาที่
 ผิวนอกขัดจนเป็นมัน เฉพาะภาชนะสีคำขัดที่ตอนบนของผิว
 ด้านในอีกด้วย

ลายบนภาชนะดินเผาวัฒนธรรมแบบนี้มีลายเชือกทาบ
 ลายเสือและลายจักสาน ลายเหล่านี้มัก จะ อยู่ตอนส่วนล่างของ

ภาชนะ นอกจากนกลมลายเป็นแถบ ทำเป็นลายรูปสามเหลี่ยม
ลายที่ประกอบด้วยเส้นเล็กติดกัน (hatched belts) ลายเส้น
ขนานที่ตรงหรือทแยงลายจุดที่ติดต่อกันเป็นเส้น ลายที่พบ
น้อยมีลายสี่เหลี่ยมจัตุรัส

นายหยินตา (Yin Ta) แบ่งวัฒนธรรมลุ่มชานเป็น ๓
ระยะ คือ

1. ระยะแรก มีเครื่องปั้นดินเผาสีดำ บางและขัดมัน
มาก เครื่องปั้นดินเผาสีขาวและสีเทา มีบ้างแต่น้อย หม้อ ๓ ขา
แบบกวาง (kuei-tripods) พบมากแบบลี (li-tripods) พบ
น้อย ลายบนภาชนะดินเผาเป็นลายเรขาคณิต เขียนลงบน
ภาชนะที่ยังอ่อนอยู่ ภาชนะที่มีลายเชือกทาบและลายร่างแหพบ
น้อย จุกบนฝามักจะทำเป็นรูปนก ของเหล่านขุดค้นพบที่เลียง
เซงเซิน (Liang - ch' eng - chen)

2. ระยะกลาง ภาชนะสีเทามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่า
ระยะแรกกล่าวคือมีจำนวน ๑4% ของเครื่องปั้นดินเผาทั้งหมด
แสดงว่าจะเลิกทำภาชนะสีดำ ซึ่งทำด้วยปั้นหมุนและเริ่มนิยม
ภาชนะสีเทาซึ่งทำด้วยมือ หม้อ ๓ ขา แบบลีพบมากขึ้น แบบ
กวางพบน้อย นิยมทำลายเชือกทาบ และลายร่างแหมากขึ้น
หลักฐานเหล่านขุดค้นพบที่เซงซูไห่

๓. ระยะหลัง พบภาชนะดินเผาสีเทาเพิ่มทวีมากขึ้น ภาชนะดินเผาสีดำหาได้ยากลายเรขาคณิตหายไป ใช้ลายเชือก ทาบ และลายร่างแหแทนหม้อ ๓ ขา แบบดี ทวีมากขึ้นแบบ กวายน้อยลง หลักฐานเหล่านี้พบที่มณฑลโชนาน

บางท่านเชื่อว่า ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาวัฒนธรรมลุ่มชาน นี ก็คือบรรพบุรุษของชนชาติจีน และมีเชื้อสายเดียวกับพวก ไทยที่ตั้งถิ่นฐานลุ่มแม่น้ำแยงซี เครื่องปั้นดินเผาดังกล่าวนี้ทำ เมื่อระหว่าง 1,700 ปีก่อน ค.ศ. และ 1,450 ปีก่อน ค.ศ. (ระหว่าง ๓,669 ปี ถึง ๓,414 ปีมาแล้ว) และยังทำสืบทอดจนถึง ราชวงศ์ซาง (ราว 1,207 ปีก่อน ค.ศ. หรือ ๓,176 ปีมาแล้ว)

เครื่องประดับกายของคนสมัยหินใหม่ที่จังหวัดกาญจนบุรี มีลูกปัดทำด้วยเปลือกหอยหรือกระดูก ทำเป็นแว่นบาง เล็ก ที่โครงกระดูกคนสมัยหินใหม่เพศหญิงโครงหนึ่งพบพวง ลูกปัด ๒ พวง อยู่รอบคอ มีจำนวนลูกปัดรวม 650 ลูก ใกล้ กับพวงลูกปัดยังมีพวงลูกปัดหินซึ่งมีรูปคล้ายกับตะกรุดอีก ๒ พวง นอกจากนั้นยังมีเปลือกหอยแครงเจาะรู ซึ่งคงจะใช้เป็น เครื่องประดับเช่นเดียวกัน เฉพาะเปลือกหอยแครงนี้เป็นสิ่งที่ น่าสนใจ เพราะหอยแครงเป็นหอยทะเล คนสมัยหินใหม่ไป

ได้เปลือกหอยแครงมาจากทะเลใด ? ทะเลนั้นอยู่ใกล้หรือไกล
จากบ้านเก่ามากน้อยเพียงใดพวกคน สมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าไป
ทะเลแล้วนำหอยแครงกลับไปบ้านเก่า หรือมีชนอีกกลุ่มหนึ่ง
จากทะเลนำเอาเปลือก หอยแครงไปแลกเปลี่ยนกับคนสมัยหิน
ใหม่ที่บ้านเก่า ?

ในกลุ่มคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่านี้ น่าจะมีหัวหน้า
หรือคนสำคัญเป็นที่เคารพนับถืออยู่สักคนหนึ่ง บางท่านตั้งข้อ
สังเกตว่า โครงกระดูกสมัยหินใหม่ที่ขุดค้นพบ มีอยู่โครงหนึ่ง
ที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ กล่าวคือ

ก. เป็นชาย ร่างสูงประมาณ 171 ซม. อายุมาก
กว่า 50 ปี

ข. แขนขวาที่ข้อศอกและข้อมืองอ ในลักษณะที่
แขนท่อนล่างตั้งทแยงกับท้อง ฝ่ามือขวาจับแขนซ้ายที่เหนือ
ข้อมือ ผิดกับโครงกระดูกสมัยหินใหม่โครงอื่น ๆ ที่ขุดค้นพบ

ค. ของที่ใส่ให้ศพ มีภาชนะดินเผา 4 ใบ ตั้งรวม
เป็นกลุ่มอยู่เหนือกะโหลกศีรษะใกล้ ๆ กับกลุ่มภาชนะดินเผา
มีกระดูกกองเล็ก ๆ ซึ่งตรวจพิจารณาแล้วเป็นกระดูกขาลูกหมู
ที่อายุอ่อนมาก ระหว่างกลุ่มภาชนะดินเผากับกะโหลกศีรษะมี
จักรหินขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 25.1 ซม. รูตรงกลาง

เส้นผ่าศูนย์กลาง 7.1 ซม. รูปตัดของจักรหินนี้ประกอบด้วย
 เส้นตรงเส้นหนึ่ง เส้นโค้งเส้นหนึ่ง (plano-convex) จักรหินหนา
 1.8 ซม. ขอบมีรอยชำรุดผิวพื้นขดเล็กน้อย ขอบของจักรคม
 พอสมควร ที่ปลายแท่งมีขวานหินขัดแบบฝัง 2 อัน และเครื่อง
 มือทำด้วยเปลือกหอยวางอยู่ และที่ปลายแท่งเองมีชิ้นส่วนของ
 เขากวาง (Cervus unicolour equinus) ตอนกลางของชิ้น
 ส่วนของเขากวางวางอยู่บนขาซ้ายของโครงกระดูกคน ชราผู้
 ที่ปลายกิ่งของเขากวางทั้งสองกิ่งมีรอยตัดเฉียงลง ตรงที่รอย
 ตัดนั้นจะเป็นวงกลมระหว่างโคน และปลายกิ่งของเขาคิว
 เรียบมาก

จากลักษณะเด่นเหล่านี้ คือ เป็นชายชราสูงอายุ นอนอยู่
 ในท่าแปลกไปจากท่านอนของโครงกระดูกของคนสมัยหิน
 ใหม่โครงอื่น มีจักรหินขนาดใหญ่ที่พบชิ้นเดียวในหลุมศพหลุม
 นี้ ส่วนหลุมศพอื่นอีกกว่า 40 หลุมไม่มีจักรหิน จักรหินก็จะ
 ใช้ในการทำพิธีบางอย่าง (ritual rings) ในประเทศจีน
 ตามหลุมศพสมัยราชวงศ์จิว ก็มีวงกลมที่คล้ายกันซึ่งเรียกว่า
 วงพี (pi-ring) วางอยู่ที่ข้างกรโหลกศีรษะข้างละอัน ส่วน
 ชิ้นส่วนของเขากวางที่มีการแต่งเป็นพิเศษนั้น น่าจะมีความ

สัมพันธ์อยู่กับพิธีของหมอผี (shamanistic) บางท่านจึงคิด
เห็นว่าชายชราคนนั้นน่าจะเป็นหมอผี (shaman)

สิ่งที่น่าสนใจคือ คนสมัยหินใหม่ที่จังหวัดกาญจนบุรีรู้จัก
ทำเครื่องจักสานได้เป็นอย่างดี เราทราบได้เพราะเมื่อเดือน
พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 นี้ ข้าราชการกรมศิลปากรได้ตรวจ
พบเครื่องจักสานที่ยุ่มาก ใกล้กับโครงกระดูกสมัยหินใหม่ใน
ถ้ำแห่งหนึ่งที่อำเภอศรีสวัสดิ์ ไม้ที่ใช้สานเป็นไม้ไผ่และเป็น
ลายขัดสองเส้น น่าภูมิใจว่าเมื่อราว 4,000 ปีมาแล้ว คน
ในประเทศไทยนี้รู้จักทำงานจักสานแล้ว เครื่องจักสานที่
เก่ากว่าที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้นพบทั้งที่ทวีปเอเชีย ทวีป
แอฟริกาและทวีปอเมริกา

ทวีปเอเชีย

พบที่ประเทศอิรัก

1. ในถ้ำชานิดา (Shanidar Cave) อายุ 8,900 ปี
ก่อน ค.ศ.

2. ที่จาโม (Jarmo) อายุ 6,000 ปี
ก่อน ค.ศ.

พบที่ประเทศจีน

วัฒนธรรมยางฉาว

อายุ 2,500 ปี

ก่อน ค.ศ.

พบที่ประเทศอินเดีย

เมืองโมเซนโจตาโร

อายุ 2,500 ปี

ก่อน ค.ศ.

ทวีปแอฟริกา

ที่ประเทศอียิปต์บริเวณทะเลสาบฟายุม

อายุ 4,500 ปี

ก่อน ค.ศ.

ทวีปอเมริกา

ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐอูตา

พบในถ้ำแดนเยอ (Danger Cave) อายุ 9,000-7,000ปี

ก่อน ค.ศ.

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี คือ
 แกลบข้าว พบใกล้ ๆ กับเครื่องจักสานดังกล่าว แสดงว่าคน
 สมัยหินใหม่ที่ จังหวัด กาญจน บุรี กิน ข้าว มาแต่เมื่อราว
 4,000 ปี เรื่องข้าวนี้มีคนสนใจค้นคว้ากันหลายท่าน จาก
 หลักฐานที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี ข้าวน่าจะเกิดขึ้นในประเทศไทย
 มานานแล้วนายคาลสตัน เอส. คุน กล่าวว่า นักพฤกษศาสตร์ลง
 ความเห็นกันว่า การปลูกข้าวน้ำดำและข้าวไร่น้ำปลูกครั้งแรก ณ ที่

แห่งใดแห่งหนึ่งในอินโดจีน ประเทศพม่า ประเทศไทย หรือ ประเทศอินเดียภาคตะวันออก ส่วนนายราฟ ลินตัน กล่าวว่า วัฒนธรรมข้าว นั้นแผ่ขยายจาก ทวีปเอเชียอาคเนย์ไปยังทางเหนือสู่ประเทศจีน บางท่านก็มีความเห็นแตกต่างออกไปกล่าวคือ ข้าวน่าจะเริ่มปลูกในประเทศอินเดียก่อน แล้วจึงแพร่เข้าไปในประเทศไทย

ในสมัยหินใหม่ที่บริเวณบ้านเก่า มีสัตว์ดังต่อไปนี้ทราบได้จากกระดูกสัตว์ที่พบใน หลุมศพของ คน สมัย หิน ใหม่ สัตว์ดังกล่าวมี (1) หมู (2) วัว (3) เก้งหรือฟาน (4) กระต่ายป่า (5) ตะกวด (*Varanus* sp.) (6) กวาง (7) หมา (*Canis familiaris*) (8) เต่า (9) แรค (10) กระจอก (*Ratufa bicolor*) (11) กระจอกบิน (*Petaurista*) (12) กระจอกขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง (*Ratufa bicolor phaeopela*) (13) ปลา

สัตว์เหล่านี้เข้าใจว่าเป็นอาหารที่ใส่ลงไปให้ผู้ตาย คนเป็นก็คงจะกินอาหารพวกเดียวกัน เฉพาะผู้ที่อยู่ในบ้านเก่าขณะนั้นจะเห็นว่าสัตว์เมื่อสมัย 4,000 ปีมาแล้ว สุนัขพันธุ์ไปหลายพวก เช่น แรค กระจอกบิน และเก้ง

เท่าที่กล่าวมาแล้วนั้นพอจะสรุปได้ว่า ในสมัยหินใหม่ที่

จังหวัดกาญจนบุรีและที่จังหวัดอื่น ดินฟ้าอากาศไม่แตกต่าง
 จากปัจจุบัน เพราะสัตว์ในครั้งนั้นเป็นพวกเดียวกับสัตว์ที่ยัง
 เห็นอยู่ทุกวันนี้ แต่สัตว์ป่าและสัตว์นาคงจะอุดมสมบูรณ์ คน
 สมัยหินใหม่ครั้งนั้นเลือกหาที่อยู่ที่ใกล้ห้วยหรือลำน้ำ และไม่
 ไกลจากภูเขามากนัก อยู่กันเป็นหมู่ ๆ และประมาณ 50-60
 คน รู้ทำเครื่องปั้นดินเผาที่มเหนอดี บางและมีรูปทรงหลาย
 แบบใช้ การเผาเครื่องปั้นดินเผาเข้าใจว่าไม่เผาในเตา คงวาง
 ไว้บนกองฟืนแล้วเผากลางแจ้ง เช่นที่ยังนิยมทำกันอยู่ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือบางแห่ง อาหารมีข้าว เนื้อสัตว์ป่า
 ปลาและเต่า แม้จะไม่พบหลักฐานก็น่าจะกินพวกเผือกมันและ
 ผลไม้ด้วย สัตว์เลี้ยงมีหมา ส่วนหมูนั้นเนื่องจากกระดูกที่พบ
 ในหลุมศพผู้ร่อนจนเสียรูป จึงไม่สามารถจะบอกได้ว่าเป็นหมู
 บ้านหรือหมูป่า คนสมัยหินใหม่น่าจะได้มีการติดต่อกับพวก
 ที่อยู่ทางชายทะเล เพราะใช้เครื่องประดับทำด้วยหอยแครงซึ่ง
 เป็นหอยทะเล หรือคนพวกนี้อาจจะไปหาหอยแครงที่ทะเลเอง
 ก็ได้ ที่น่าศึกษาต่อคือ ทางพิพิธภัณฑสถานมนุษยวิทยา แพล-
 มาซอลล์ ดิลแมน ประเทศฟิลิปปินส์ ได้ส่งขวานหินสมัยหิน
 ใหม่ชิ้นหนึ่งทำจากหินเซริไซต์ (Sericite Schist) มาขอ
 ให้ ดร. เอช. เอช. อี. ลูฟส์ แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติของ

ออสเตรเลีย ติดต่อผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย ขอทราบว่ามีหินที่ใช้
 ทำเครื่องมือ หิน ที่ พบ นั้น มี อยู่ ทาง ภาค ไท ของ ประเทศไทย
 เพราะหินชนิดนี้ที่ประเทศฟิลิปปินส์ไม่มี ดร. ลูฟส์ ได้ขอให้
 ผู้เขียนช่วยติดต่อให้ เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณีผู้เชี่ยวชาญ
 ทางหินได้กรุณาแจ้งว่าเป็นหินเซริไซต์ ซิสต์ พบในหน่วยหิน
 ชุกดาภานบุรี (Kanchanaburi Series) เริ่มจากแคว้นชาน
 ลงมาทางใต้ตามด้านตะวันตกของประเทศสู่เขตมาเลเซีย เมื่อ
 เป็นเช่นนี้แสดงว่าในสมัยหินใหม่ คนที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้
 หินเซริไซต์ซิสต์ จากประเทศไทยไปทำเครื่องมือหินขัด ก็
 ประเทศทั้งสองนี้มีทะเลใหญ่คั่นอยู่ คนสมัยหินใหม่ใน
 ฟิลิปปินส์จะได้อินไปจากประเทศไทยได้อย่างไร? การติดต่อ
 ครึ่งนั้นก็มีทางเดียวคือ ทางทะเล หากไปทางทะเลก็จะต้อง
 มีเรือหรือแพเป็นพาหนะ

คนสมัยหินใหม่ ใน ประเทศไทย นิยมฝังศพ ไว้ ใต้ ที่ อยู่
 บางรายอาจจะฝังในถ้ำซึ่งเข้าใจว่าเป็นกรณีพิเศษ เพราะพบ
 น้อยราย เช่นที่ถ้ำพระ อำเภอยะโยค และที่ถ้ำเขาสามเหลี่ยม
 อำเภอมืองกาญจนบุรี ฯลฯ

ปัจจุบันมีนักวิทยาศาสตร์หลายท่าน ได้ตั้งสมมุติฐาน
 (Hypothesis) ไว้โดยอาศัยหลักฐานทางด้านพฤกษศาสตร์

สัตวศาสตร์ และโบราณคดีว่า ความเจริญในสมัยหินใหม่น่าจะเริ่มที่ทวีปเอเชียอาคเนย์อีกแห่งหนึ่งแล้ว แต่ไปที่อื่นไม่ได้รับความเจริญมาจากที่อื่น นายคาล เซาเออ (Carl Sauer) มีความเห็นว่า เนื่องด้วยทวีปเอเชียอาคเนย์เป็นดินแดนดั้งเดิมของสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เช่น หมู เป็ด ไก่ ห่าน วัว และเป็นดินแดนดั้งเดิมของพืชที่สำคัญเช่น ถั่วฝักยาว เผือก และมันมือเสือ (yams) เป็นต้น พืชดังกล่าวปลูกง่ายเพียงแต่ใช้หัวหรือหน่อฝังลงไป ในดินก็จะเจริญงอกงาม การเลี้ยงสัตว์และการกสิกรรมก็น่าจะเริ่มขึ้นที่ทวีปเอเชียอาคเนย์

ขณะนั้นประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียอาคเนย์ (นอกจากประเทศไทย) อยู่ในภาวะที่ยุงยากลำบากแก่การที่จะเข้าไปศึกษาค้นคว้าเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์จากหลายประเทศจึงมุ่งหน้ามาศึกษาค้นคว้าเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย เพื่อจะพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าว ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องสมัยหินกลาง นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมันได้พบซากพืชโบราณที่ถ้ำผี อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พืชเหล่านี้งอกอยู่เมื่อประมาณ 9,000 ปี (7,000 ปีก่อน ค.ศ.) นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมัน เห็นว่าเมื่อราว 7,000 ปีก่อน ค.ศ. คนก่อนประวัติศาสตร์ในทวีปเอเชียอาคเนย์คงจะได้เริ่มนำพืช

มาเพาะปลูกแล้ว หากความเห็นนี้ถูกต้อง ก็จะสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่าความเจริญสมัยหินใหม่น่าจะเริ่มในเอเชียอาคเนย์แล้วแผ่ไปทีอื่น

เฉพาะที่ประเทศไทย หลักฐานที่พบแล้วมี

เมื่อประมาณ 9,000 ปี มีการทำเครื่องปั้นดินเผาลายเชือกทาบ และน่าจะมีการกสิกรรมแล้ว

เมื่อประมาณ 7,000 ปี มีการทำเครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสี ที่งามที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี (ดูรายละเอียดในเรื่องยุคโลหะ)

หนึ่งเมื่อ พ.ศ. 2511 นายคอน ที. เบยาด แห่งมหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกาได้ขุดค้นพบขวานทองแดงชิ้นแรกที่โนนนกทา อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น กรมศิลปากรได้ขอให้กรมทรัพยากรธรณีพิสูจน์ นักวิทยาศาสตร์กรมทรัพยากรธรณีพิสูจน์แล้ว ปรากฏว่า เป็นขวานที่ทำจากทองแดงธรรมชาติ (native copper) และทุบให้เป็นหัวขวานโดยไม่ใช้ไฟ (cold hammering technique) ผู้พบเขียนมายังผู้เขียนกล่าวว่า

“ตามความรู้ของข้าพเจ้าชวานทองแดง ชั้นนี้เป็น ชวาน โลหะที่
เก่าที่สุดในทวีปเอเชีย ยกเว้นตะวันออกเฉียง”

เมื่อไม่นานมานี้ ดร. วิลเฮล์ม จี. โซลไฮม์ ศาสตราจารย์
วิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกา ก็พบแม่พิมพ์
หินสำหรับหล่อเครื่องมือสัมฤทธิ์ ที่บ้านนาดี อำเภอภูเวียง
จังหวัดขอนแก่น แสดงว่า คนในดินแดนนี้หล่อสัมฤทธิ์ ได้
นานแล้ว

นาย พี. เค. เบนนิกิตท์ (P.K. Benedict) ได้เขียนไว้ว่า
ความเจริญก้าวหน้าที่สำคัญด้านวัฒนธรรมได้แก่ กสิกรรม การ
นำพืชมาปลูก (plant domestication) การนำสัตว์ป่ามาเลี้ยง
(animal domestication) การถลุงแร่ (metallurgy) นั้น เดิม
คงจะเริ่มในบริเวณที่คนพวกที่พูดภาษาออสโตร-ไทยอยู่อาศัย
แล้วแพร่ขยายจากดินแดนดังกล่าวไปสู่บริเวณที่มีพูดภาษาจีน

เมื่อได้มีหลักฐาน มากพอ ที่จะมาสนับสนุน สมมุติฐานที่
กล่าวไว้ในตอนต้น เมื่อนั้นก็ต้องแก้ความเชื่อเดิมกันใหม่
เป็นว่าในสมัยหินใหม่และยุคสัมฤทธิ์ ความเจริญเกิดขึ้นที่เอเชีย
อาคเนย์แล้วแผ่ไปสู่ที่อื่น ไม่ใช่ได้รับความเจริญมาจากที่อื่น

ชีวิตความเป็นอยู่ของสมัยหินใหม่ เริ่มเพาะปลูก เลี้ยง
สัตว์ ตังอยู่เป็นหมู่บ้าน ใช้เครื่องมือหินขัด รู้จักทอผ้า ทำเครื่อง
ปั้นดินเผา รู้จักหาหินมาแลกกับของอื่น นอกจากเครื่องมือทำ

ด้วยหินแล้ว ยังมีเครื่องที่ทำด้วยกระดูกและเปลือกหอย มี
เครื่องประดับทำด้วยกระดูกและเปลือกหอย

ยุคโลหะ

ขณะที่ภาคอื่นในประเทศไทยยังอยู่ในยุคหิน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเจริญเร็วกว่าก้าวหน้าไปเข้าสู่ยุคโลหะแล้ว ตามหลักฐานที่พบแล้วคนยุคโลหะเข้าสู่ประเทศไทย ๓ ทาง

1. ข้ามโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางด่านจังหวัดอุตรธานี

2. รุนต่อมาข้ามโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางด่านอำเภอเชียงคานจังหวัดเลย และ

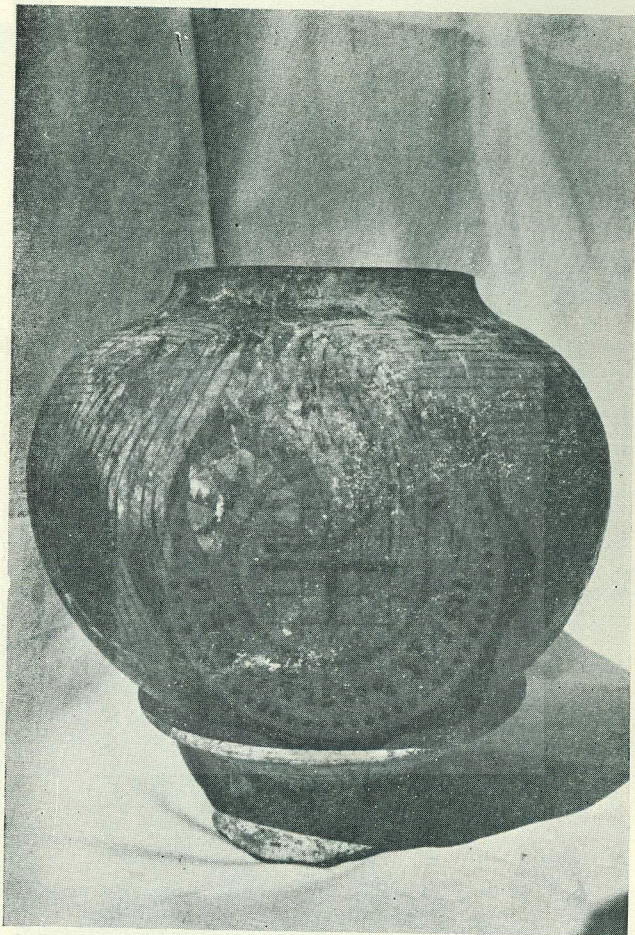
3. ข้ามโขงเข้าสู่ภาคเหนือทางด่านจังหวัดน่านและบริเวณใกล้เคียง

ต่อจากนั้นก็อพยพลงสู่ภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทยแล้วลงไปสู่ประเทศมาเลเซีย

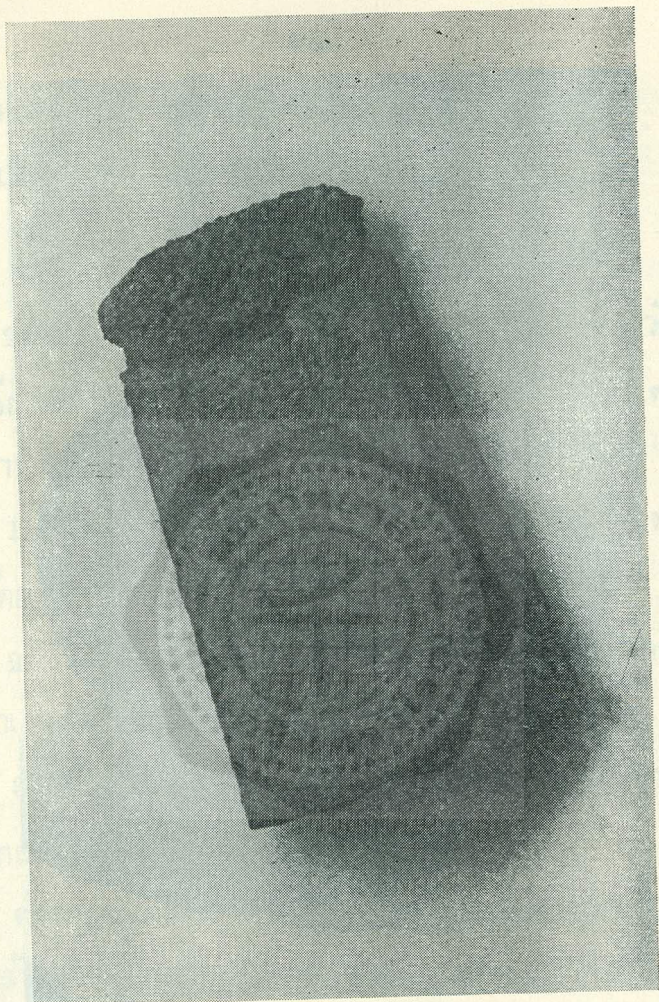
หลักฐานที่พบแล้วมี

เครื่องบนดินเผาหลายเขียนสี

พบที่บ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุตรธานี ที่บ้านพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

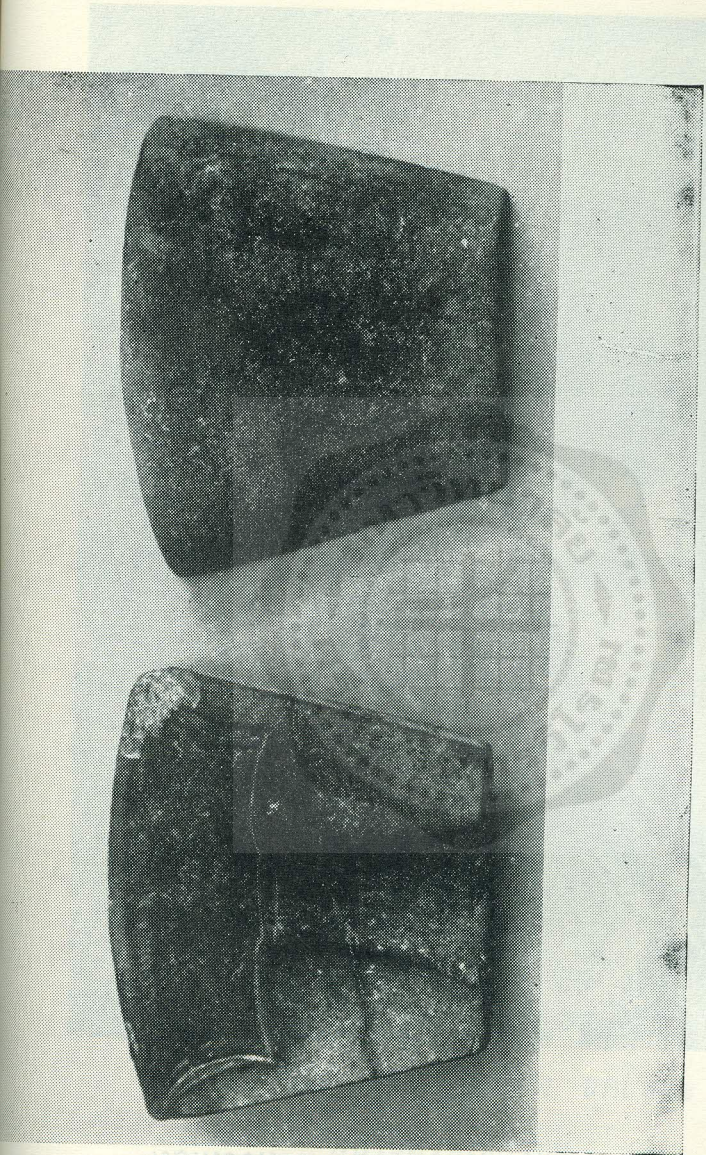

รูปที่ ๕
เครื่องปั้นดินเผา ลายเขียนสี
พบที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี

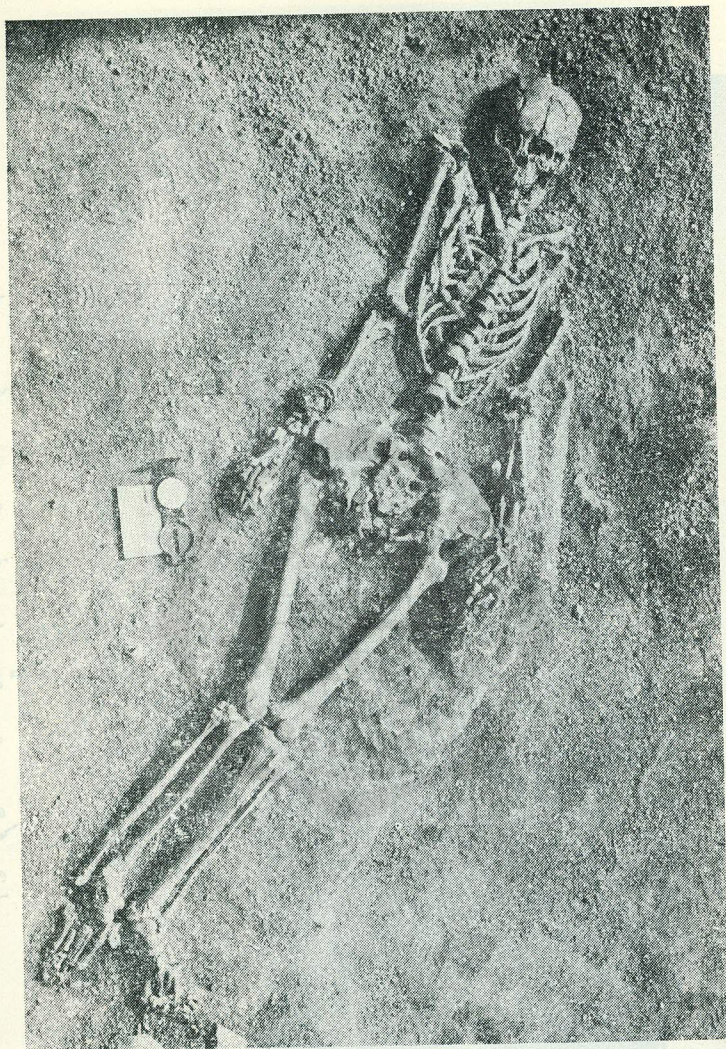
รูปที่ ๑๐

หัวขวานทองแดง พบที่โนนนกทา อำเภอภูเวียง
จังหวัดขอนแก่น

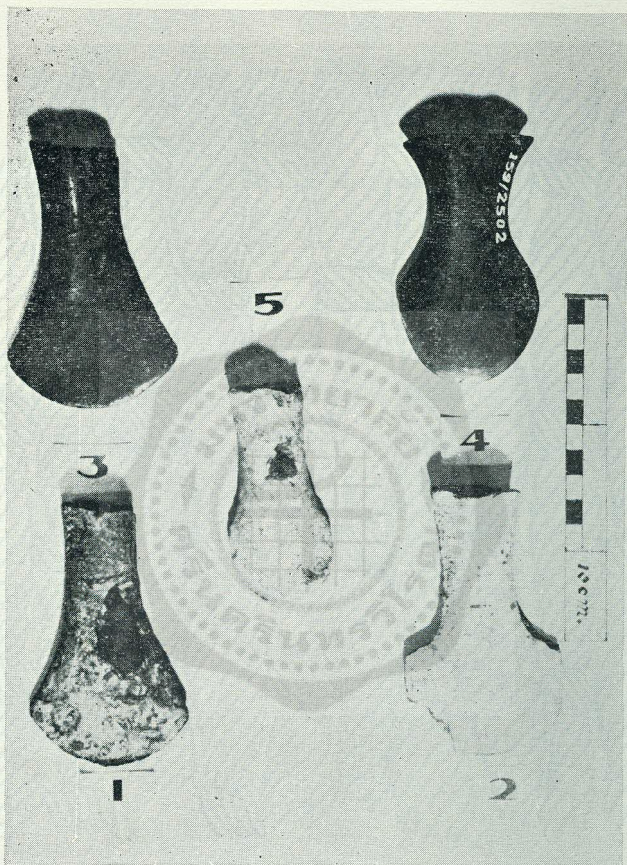
รูปที่ ๑๑
แม่พิมพ์ดิน สำหรับหล่อเครื่องมอสมฤทธิ พบท
โนนนกทา อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
ค.ศ. ๒๕๓๖

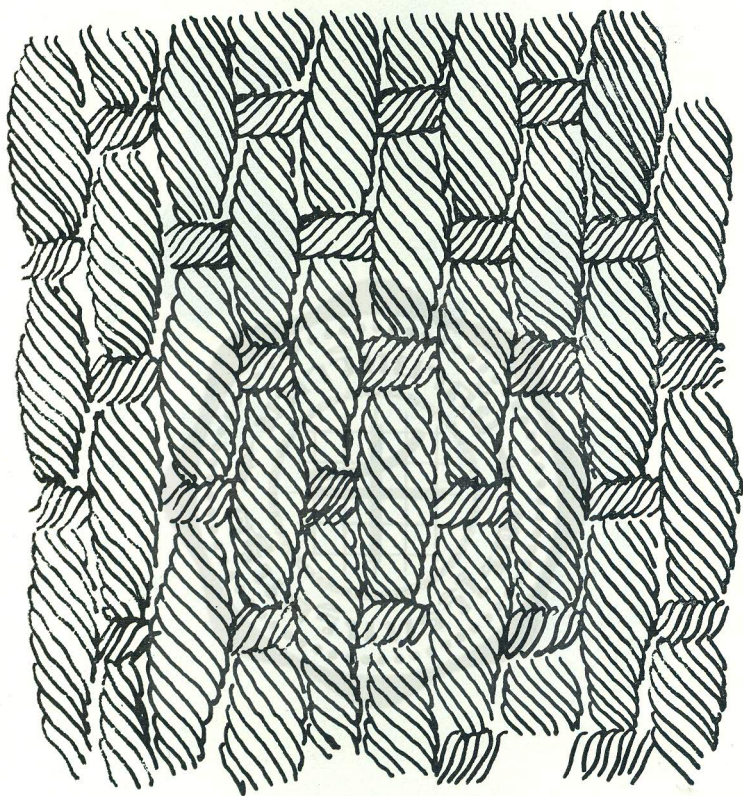

รูปที่ ๑๒

โครงกระดูกคนยุคโลหะ ตำบลจันเสน
อำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์

รูปที่ ๑๓
 ห้ววานสนิมฤทธชนิดมบอง ยุคโลหะ
 พบในประเทศไทย

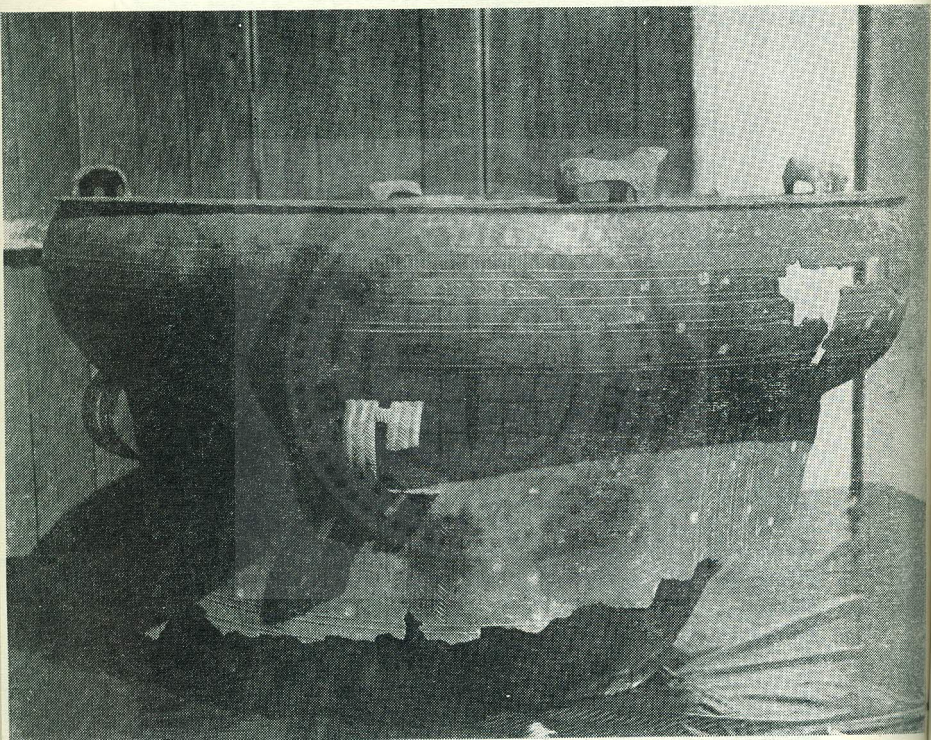
รูปที่ ๑๔

เศษผ้าติดที่หัวขวานเหล็ก พบในหลุมศพคนยุคโลหะ

อำเภอทพทัน จังหวัดอุทัยธานี

รูปที่ ๑๕
กลองมโหระทึก ยุคโลหะ พบที่อำเภอพนพิ
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ ๑๖

กลองมโหระทึก ยุคโลหะ พบที่อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

และที่บ้านคอนตาล กิ่งอำเภอคอนตาล จังหวัดนครพนม เครื่องปั้นลายเขียนสีสีพื้นสีนวล ลายสีแดง ลวดลายที่เขียนเป็นลายก้านขด (spirals) ลายเรขาคณิตและลายดอกไม้ เครื่องปั้นลายเขียนสีมีลักษณะพิเศษงามน่าชม พวกชาวนิวซีแลนด์มาดูแล้วบอกว่าเหมือนลายของพวกเมารี พวกอิสราเอลมาชมแล้วบอกว่า คล้ายลวดลายทางอิสราเอล แต่ไม่เหมือนลวดลายของคนสมัยหินใหม่ในประเทศจีนตอนเหนือ ที่เรียกว่าวัฒนธรรมยางฉาว ผู้นำชาวมายบอกเรื่องพบเครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีคือ นายสตีฟ ยัง บุตรชายอดีตเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำไทย ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2510 นายวิทยา อินทโกศัย ภัณฑารักษ์โทกรมศิลปากรได้ไปขุดค้นที่บ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ผลของการขุดค้นได้เครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีและเศษเป็นจำนวนมาก นอกจากมีเครื่องมือสัมฤทธิ์และกำไลสัมฤทธิ์ ไม่พบเครื่องมือเหล็ก ต่อมาได้ส่งเศษเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีไปหาอายุที่ห้องปฏิบัติการมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกา ผลปรากฏว่ามีอายุถึง

ระหว่าง 7,069 ปี ถึง 6,079 ปี

(4,630 ปีก่อน ค.ศ. \pm 520 ปี)

หากอายุที่กำหนดโดยวิธีเอาเศษเครื่องปั้นดินเผาไปบดให้ละเอียดแล้วหาอายุตามความสว่างของแสง (Thermoluminescence) ถูกต้อง เครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีสัมฤทธิ์ที่บ้านเชียงนี้ ก็เป็นเครื่องปั้นลายเขียนสีที่เก่าที่สุดในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเทียบกับที่พบที่ส่วนอื่นของโลกจะได้ดังนี้

พบที่ประเทศอิรัก อิหร่าน พบที่ประเทศไทย
อัฟกานิสถานและปากีสถาน

อายุ

อายุ

ก่อน 8,000 ปี ก่อน ค.ศ. ประมาณ 6,000 ปี — 6,000 ปี
(ก่อน 5,000 ปี)

เพื่อความถูกต้องแน่นอน กรมศิลปากรได้ส่งเศษเครื่องปั้นลายเขียนสีไปหาอายุอีกครั้งหนึ่งแล้ว

อย่างไรก็ดีในยุคโลหะตอนต้น (ยุคสัมฤทธิ์) ที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะที่จังหวัดอุดรธานี จังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม มีคนก่อนประวัติศาสตร์ยุคสัมฤทธิ์อาศัยอยู่

ยุคสัมฤทธิ์

ตามความเชื่อเดิม^๕ ในทวีปเอเชียอาคเนย์ ยุคโลหะ^๕ นั้นแยกออกเป็นยุคสัมฤทธิ์และยุคเหล็กโดยเด็ดขาดเช่นที่ทวีปยุโรปไม่ได้ เพราะคนยุคโลหะในส่วน^๕ของโลกเป็น^๕ทั้งช่วงสัมฤทธิ์และช่วงเหล็ก ตามแหล่งคนยุคโลหะในทวีปเอเชียอาคเนย์^๕ เมื่อขุดค้นจะพบเครื่องมือสัมฤทธิ์และเครื่องมือเหล็กปนกันอยู่ในที่เดียวกันในชั้นดินเดียวกัน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2509 (ค.ศ. 1766) คณะสำรวจโบราณคดีกรมศิลปากร-มหาวิทยาลัยสาไวย์ ขุดค้นที่บ้านนาดีโนนนกทา ตำบลบ้านโคก อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ในชั้นดินระดับที่ 2 พบแต่เครื่องมือสัมฤทธิ์ ไม่พบเครื่องมือเหล็ก ดร. วิลเฮล์ม จี. โซลไฮม์ แห่งมหาวิทยาลัยสาไวย์ได้จัดส่งตัวอย่างถ่านไปที่ห้องปฏิบัติการรวม 8 แห่ง ผลของการหาอายุได้ดังนี้

ตั้งแต่ 4,475 ปีมาแล้ว (TF 651 4,275 ± 200 B.P.)

ตั้งแต่ 4,120 ปีมาแล้ว (GaK 956 4,120 ± 90 B.P.)

เมื่อเทียบกับอายุของวัฒนธรรมทองซอน ยุคโลหะของทวีปเอเชียอาคเนย์แล้ว วัฒนธรรมทองซอนซึ่งอายุประมาณ 2,769 ปีมาแล้ว (ราว 800 ปีก่อน ค.ศ.) มีอายุน้อยกว่ายุคสัมฤทธิ์ที่บ้านนาดี จังหวัดขอนแก่น 1,706 ปี ที่ประเทศจีน

ยุคสัมฤทธิ์ซึ่งเริ่มเมื่อราว 2,469 ปีมาแล้ว (ราว 1,500 ปีก่อน
ค.ศ.) ก็มีอายุน้อยกว่าประมาณ 2,006 ปี ยุคสัมฤทธิ์ใน
ประเทศอินเดียซึ่งเริ่มเมื่อราว 4,269 ปี (ราว 2,300 ปีก่อน
ค.ศ.) ก็ยังมีอายุน้อยกว่า 206 ปี หากการหาอายุจากถ่านของ
บ้านนาดี จังหวัดขอนแก่นถูกต้อง ยุคสัมฤทธิ์ที่บ้านนาดีก็มี
อายุที่เก่าที่สุดในทวีปเอเชียภาคตะวันออกและเอเชียภาคใต้

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนยุคสัมฤทธิ์ คือ เริ่มใช้โลหะ
เป็นครั้งแรกเพื่อทำเครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ มียานพาหนะ
ที่มีล้อใช้ มีการค้า เครื่องประดับทำด้วยทองและอำพัน หรือ
ทำด้วยสัมฤทธิ์ กับมีลูกบดแก้วและลูกบดหินใช้

เฉพาะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ที่บริเวณจังหวัด
ขอนแก่น มีคนยุคสัมฤทธิ์อยู่ รุ่นแรกมีเครื่องปั้นดินเผาที่มี
ลายเชือกทาบตลอดตัวภาชนะ และมีลายชุดเป็นเส้นโค้งขนาน
ทับลงบนลายเชือกทาบพวกที่ไม่มีลายสีน้ำยา (slip) สีแดงทา
เครื่องปั้นดินเผาชนิดที่มีเชิงและลายเชือกทาบพบมาก มีภาชนะ
ดินเผาบางใบมีปุ่มกลมคล้ายเขาสัตว์อยู่ด้วย ต่อมานิยมทำ
ภาชนะดินเผารูปกลมไม่มีเชิง และมีภาชนะดินเผาที่มีปุ่ม
คล้ายเขาค้าง 2 เข

คนยุคสัมฤทธิ์เมื่อตายแล้ว ญาติจะฝังลงไปในหลุมที่
 แคบและตัน ศพจะนอนอยู่ใต้อ่างเศษเครื่องปั้นดินเผา ของ
 ที่ใส่ลงไปหลุมศพมีภาชนะดินเผาซึ่งมีขนาดเล็กและมีจำนวน
 น้อยใบ หลุมศพของคนยุคสัมฤทธิ์รุ่นต่อมา ก็ยังเป็น หลุม
 สี่เหลี่ยมผืนผ้าแคบ กว้างประมาณ 40 ซม. ยาวประมาณ 3
 เมตรลึกประมาณ 40-50 ซม. ศีรษะของศพจะอยู่ที่มุมหนึ่ง
 อีกมุมหนึ่งจะมีกระดูกวัววางอยู่ บางรายกระดูกขาวัววางทับ
 ร่างส่วนล่างขึ้นมาจนถึงกระดูกเชิงกราน เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่
 ลงไปในหลุมมีดังนี้

ที่เหนือศีรษะหรือปลายเท้า มีภาชนะดินเผาว่างไว้แต่
 1 ถึง 3 ใบ

เหนือหลุมศพเป็นเนินดินขนาดเล็กและแบน บนเนินดิน
 มีภาชนะเผาว่างอยู่ ในจำนวน 3 หลุม มีหลุมหนึ่งภาชนะ
 ดินเผาขนาดกลางจำนวน 2 ใบวางอยู่บนดินที่กลบหลุมทางด้าน
 ศีรษะ และอีก 2 หลุมที่บนดินที่กลบหลุมด้านเท้ามีเครื่องปั้น
 ดินเผาว่างอยู่ 2 ใบ

ที่ศพหนึ่งมีกำไล ทำจากเปลือกหอยที่ หัก แล้ว ประมาณ
 6 คู่ และที่ใต้ข้อเท้ามีกำไล ทำจากเปลือก หอยซึ่งยังเหลือ
 ครึ่งหนึ่ง

อีกศพหนึ่งมีกำไลสมฤทธที่แขนข้างละ ๒ อัน มีอยู่ศพ
หนึ่ง พบ หัวขวาน สมฤทธ ชนิดมีบอง วางอยู่ข้างตะโพกซ้าย
น่าจะมีค่า เพราะสังเกตตำแหน่งของ หัวขวานทำมุมใน
ลักษณะที่ตาม และอยู่ในมือขวาของศพ

สิ่งของที่พบในชนิดินของคณยุคสมฤทธที่พบเมื่อปี พ.ศ.
2509 มี

1. แม่พิมพ์ดิน สำหรับ หล่อขวาน สมฤทธ ชนิดมีบอง ๒
แม่พิมพ์ อีกแม่พิมพ์หนึ่งใช้หล่ออาวุธสมฤทธรูปแปลก
2. ดินเผาใช้เป็นตุ้มถ่วงแหหลายลูก และแวน (spindle-
whorls) ๒ ชิ้น
3. กระจุกแท่งกลมยาวปลายทง ๒ ข้างแหลม รูปค้ำ
ตัดเป็นวงกลม อาจจะใช้เป็นปลายหอกหรือหัวลูกศร

ศพส่วนมากฝังนอนหงาย ที่น่าสังเกตซากกระดูกกลางตัก
อยู่บนทรวงอก กระโหลกศีรษะอยู่ห่างออกมา มีอยู่ ๒ ศพที่
กระโหลกศีรษะยังหนุนอยู่บนภาชนะดินเผาใบหนึ่ง ฉะนั้นจึง
สันนิษฐานได้ว่า คณยุคสมฤทธฝังศพนอนหงาย ศีรษะหนุน
อยู่บนภาชนะดินเผา เมื่อเนื้อเปื่อยเน่าไปเหลือแต่กระดูก และ
ภาชนะดินเผาแตกไปซากกระดูกกลางจึงร่วงลงอยู่บนอก กระ-
โหลกศีรษะก็หงายต่ำลงมา

เมื่อปี พ.ศ. 2511 นายดอนน์ ที. เบยาด แห่งมหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกา ได้ชุกคั่นที่บริเวณใกล้เคียงกันอีก ผลของการชุกคั่น ยุคสัมฤทธิ์ตอนต้นมีดังนี้

ได้ผลคล้ายกับที่ชุกเมื่อปี พ.ศ. 2509 ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ศพนั้นกระดูกมักจะแยกไม่ติดต่อกันอยู่เต็มร่าง คงจะเป็นเพราะเมื่อตายแล้ว ปล่อยให้ศพเน่าเปื่อยก่อน แล้วจึงนำกระดูกลงมาฝัง แต่ศพจะจับเค้าได้ว่าฝังให้ศีรษะหันไปทาง

ก. ตะวันตกเฉียงเหนือ หรือ

ข. ตะวันออกเฉียงใต้ หรือ

ค. ตะวันตกเฉียงใต้

สิ่งสำคัญที่พบในชั้นดินนี้คือ หัวขวานทองแดงมีบ้องหัวหนึ่งพบวางอยู่ที่กระดูกซี่โครงของศพหลุมที่ 20 ในชั้นดินระดับที่ 8 ขวานยาว 8.8 ซม. กว้าง (ที่บ้อง) 5.3 ซม. กว้าง (ที่ด้านตรงข้าม) 4.6 ซม. หนาตรงบ้อง 2.1 ซม. บ้องเป็นรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า มีรอยตะเข็บเกิดจากการทุบ 2 รอยอยู่ที่ด้านข้างของหัวขวาน กรมศิลปากรได้ติดต่อกรมทรัพยากรธรณีช่วยพิสูจน์ กรมทรัพยากรธรณีก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

นักวิทยาศาสตร์กรมทรัพยากรธรณีพิสูจน์ว่าเป็นขวานทำ
 ด้วยทองแดงที่เกิดตามธรรมชาติ (native copper) ไม่ใช่
 ทองแดงที่คนถลุง โดยนำเอาทองแดงที่ไม่ได้ถลุงมาทุบให้เป็น
 รูปหัวขวานโดยไม่ต้องใช้ไฟเผาให้ร้อน (cold-hammering)
 สำหรับอายุที่แน่นอนของขวานทองแดงชั้นแรกของประเทศ
 ไทยและของทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้^๕ นายคอน ที.เบียด
 บอกว่า ควรรอฟังผลการตรวจหาคาร์บอน 14 จากถ่านที่พบ
 ในชั้นดินนั้น^๕ แต่ถ้าเปรียบเทียบกับชั้นดินที่ขุดค้นในปี พ.ศ.
 2509 นายคอน ที.เบียด ประมาณว่าขวานทองแดงชั้น^๕๘
 อายุระหว่าง 2800 ปีก่อน ค.ศ. ถึง 3000 ปีก่อน ค.ศ. ซึ่ง
 มีอายุแก่กว่าขวานทองแดงพบที่โมเฮนโจดาโร และที่ฮาร์ปปา
 ประเทศอินเดียราว 500 ปี ถึง 600 ปี สิ่งที่น่าสนใจคั่นคว่า
 ต่อไป ก็คือ ผู้ทำหัวขวานทองแดงชั้นนี้^๕ได้ทองแดงมาจากที่ใด?
 จากยูนิยาน หรือได้จากที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ?

ณ ที่แห่งเดียวกัน^๕ คือ ที่บริเวณตำบลบ้านโคก อำเภอ
 ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น มีคนยุคสัมฤทธิ์รุ่นต่อมาอาศัยอยู่ใน
 ที่เดียวกัน ทราบได้จากชั้นดินที่เหนือขึ้นมาอีก ๒ ชั้น คือ
 ระดับที่ 4-5 กล่าวคือ คนยุคสัมฤทธิ์รุ่นต่อมาใช้เครื่องปั้น
 ดินเผาที่มีขนาดเล็กกว่าของคนสัมฤทธิ์รุ่นก่อน เครื่องปั้น

ดินเผาเหล่านี้มีพวกที่มักนกลม, ภาชนะดินเผาที่มีลายเชือกทาบ
ที่ไหลเรียบ บางทีก็ทำน้ายา (slip) สีแดงมักจะมีขอบเป็น
เส้นคั่นระหว่างตอนที่มีลายเชือกทาบกับไหลที่เรียบ และภาชนะ
ดินเผาที่มีเชิง

คนพวกนี้เมื่อตาย ญาติจะฝังลงไปในหลุมศพซึ่งตนกว่า
หลุมศพของคนยุคสัมฤทธิ์รุ่นก่อนแล้วเอาดิน กลบ ทำเป็นเนิน
ดินขนาดเล็ก บนเนินดินมีเครื่องปั้นดินขนาดเล็กวางอยู่จำนวน
1 ใบถึง 5 ใบ เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่ลงไปในหลุมศพจะวางไว้
ที่เหนือศีรษะหรือปลายเท้า มีศพหนึ่งมีภาชนะดินเผาที่ดีให้
แตกแล้วอยู่ที่ใต้กระดูกเชิงกรานอีก 2 ศพ มีภาชนะดินเผาอยู่
ที่ระหว่างหัวเข่า ศีรษะของศพบางศพหนุนอยู่บนเปลือกหอย
กาบ (clamsells) ทิศที่ศีรษะของศพหันไป มี

ก. ตะวันออกเฉียงเหนือ

ข. เหนือ

ค. ตะวันตกเฉียงเหนือ

ง. ตะวันตก

จ. ตะวันตกเฉียงใต้ พบมากในรุ่นหลังสุด

ฉ. ใต้

ทิศที่หันศีรษะศพไปมี ทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้

ศพนอนหงาย การวางมือต่างกันดังนี้—

ในชั้นดินระดับที่ 4 มือขวาวางอยู่เหนือกระดูกเชิงกราน มือซ้ายอยู่ใต้กระดูกเชิงกราน

ในชั้นดินระดับที่ 5 มือขวาและมือซ้ายวางอยู่ใต้กระดูกเชิงกราน

ที่แขนซ้ายของศพหนึ่งมีกำไลสัมฤทธิ์อยู่ 16 อัน และที่ข้อมือขวามีกำไลสัมฤทธิ์อยู่ 1 อัน

ศพเด็กศพหนึ่ง ที่แขนขวามีกำไล ทำด้วยเปลือกหอยอยู่ 1 อัน ศพเด็กอีก 2 ศพ มีพวงลูกปัดทำด้วยเปลือกหอยและมีรูปแบบกลมคล้ายแว่นเขว่นอยู่รอบคอ

ของอันที่พบในชั้นดินระดับที่ 4-5 มีขวานหินใช้สำหรับถาก (Adze) ขนาดเล็ก รูปก้านตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า, เศษสัมฤทธิ์, เบ้าดินเผา, ขวานสัมฤทธิ์ชนิดมีบ้อง, กระดุกสัตว์, เปลือกหอย

ตามหลักฐานที่เสนอมานพอจะสรุปได้ว่า ในยุคสัมฤทธิ์ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนอยู่อาศัย คนพวกนี้มึเครื่องปั้นดินเผาทั้งที่มีเชิงและไม่มีเชิงใช้ ลายบนเครื่องปั้นดินเผาได้

กลายเป็นเชือกทาบ บางรายก็มีลายชุดเป็นเส้นโค้งขนานหรือลาย
 ลุกคลื่นทับอยู่บนลายเชือกทาบ เครื่องประดับกายมีกำไล
 สัมฤทธิ์กำไลทำด้วยเปลือกหอย และลูกปัดทำด้วยเปลือกหอย
 การทำมาหากินของพวกนี้มีการหาปลา, ล่าสัตว์และคงจะมีการ
 ปลูกฝ้ายหรือปอ เพราะพบเวดดินเผาซึ่งใช้ในการปั่นฝ้ายทอผ้า
 ของคนพวกนี้ มีขวานทองแดงใช้ ซึ่งอาจจะเป็นต้นแบบ
 (proto-type) ของขวานสัมฤทธิ์ชนิดมีบ้อง รู้จักหล่อสัมฤทธิ์
 ทำเป็นเครื่องมือเมื่อตายมีประเพณีการฝังศพที่น่าสนใจ คือ

ทิศที่ห้ามหันศีรษะไป มี

1. ทิศตะวันออก
2. ทิศตะวันออกเฉียงใต้ (เฉพาะรุ่นหลัง)

มือศพไม่ได้วางขนานกับลำตัว แต่วางอยู่เหนือหรือใต้

กระดูกเชิงกราน

ที่เหนือเนินดินคลุมหลุมศพมีภาชนะดินเผาวางอยู่

ที่ในหลุมศพใส่ข้าววัลงไป

ยุคโลหะตอนปลาย

ข้อแตกต่าง ระหว่างยุคสัมฤทธิ์ และยุคโลหะตอนปลาย
 คือ เครื่องมือเหล็กและลูกปัดแก้วลูกปัดหิน

ยุคสัมฤทธิ์ตอนต้น ไม่มีเครื่องมือเหล็ก ไม่มีลูกปัดแก้ว

ลูกปัดหิน

ยุคโลหะตอนปลาย มีทั้งเครื่องมือสัมฤทธิ์และเครื่องมือเหล็ก มีลูกปัดแก้วและลูกปัดหิน

บริเวณที่ชุกค้นพบแหล่งยุคโลหะตอนปลายมี

1. ศูนย์การทหารปืนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. ตำบลเขาขมฝอย อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
3. ถ่างวงช้าง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

หมายเลข 1-2 นายวิทยา อินทโกศัย ภัณฑารักษ์โท

กรมศิลปากร เป็นผู้ชุกค้น หมายเลข 3 คณะสำรวจโบราณคดีไทย-อังกฤษ เป็นผู้ชุกค้น

4. ตำบลจันเสน อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ นายสมพร อยู่โพธิ์ ภัณฑารักษ์เอก กรมศิลปากร ชุกค้นพบโครงกระดูกคนยุคสัมฤทธิ์ตอนปลาย รวม 8 ศพ

เมื่อพิจารณาจากตำแหน่งที่พบภาพจำหลักบนแผ่นหิน เป็นรูปขวานสัมฤทธิ์, ปลายหอกสัมฤทธิ์, ขวานสัมฤทธิ์, มีดสั้น + ขวานสัมฤทธิ์ (dagger-axes) กำไลสัมฤทธิ์, ภาชนะสัมฤทธิ์, แหวนสัมฤทธิ์ กลองมโหรีตีกลแล้ว พอจะกล่าวได้ว่า มีคนยุคโลหะตอนปลายอยู่ทั่วประเทศไทย กล่าวคือ

ภาคเหนือ ที่จังหวัดเชียงราย, เชียงใหม่, น่าน,
อุตรดิตถ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดเลย, อุตรธานี,
กาฬสินธุ์, มหาสารคาม, อุบลราชธานี,
นครพนม, สกลนคร

ภาคกลาง ที่จังหวัดอุทัยธานี, ลพบุรี, กาญจนบุรี,
ราชบุรี

ภาคใต้ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

คนยุคโลหะตอนปลายมีความเจริญมาก ^๕ต้งเป็นหมู่บ้าน

บ้านและเมืองเล็ก ๆ ใช้เครื่องมือและอาวุธทำด้วยเหล็ก ที่ในทวีปเอเชียอาคเนย์มีวัฒนธรรมทองซอน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของยุคโลหะ

วัฒนธรรมทองซอนเจริญขึ้นเมื่อระหว่าง 500 ปี ก่อน ค.ศ. ถึง 200 ปี ก่อน ค.ศ. หรือเมื่อประมาณ 2500 ปี ถึง 2200 ปีมาแล้ว เนื่องจากพบหลักฐานวัฒนธรรมนี้เป็นครั้งแรกที่ทองซอนใกล้เมืองซานหัว ประเทศเวียดนามเหนือ จึงได้ชื่อว่าวัฒนธรรมทองซอน พวกเจ้าของวัฒนธรรมทองซอนเป็นนักสิกรรมมีความชำนาญมาก ปลุกข้าว เลี้ยงควาย และหมูปลุกเรือนซึ่งมีเสาสูงอยู่ริมน้ำ หลังคาเป็นแบบที่มรุปลุกย้ายอาณ

ม้า คือ ออกไถ่ยาวกว่าชายคา นอกจากนึ่งหาปลาเก่ง เป็น
 นักเดินเรือที่กล้าหาญ มีเรือขุดรูปยาว ทั้งยังเป็นช่างเหล็กและ
 ช่างสัมฤทธิ์ที่มีฝีมืออีกด้วย รู้จักทอผ้าใช้ ลวดลายที่ใช้มีลาย
 ก้านขด ลายรูปสามเหลี่ยม ลายลูกแก้วหรือวงกลมขนาดเล็ก
 มีเส้นทแยงเชื่อมระหว่างวงกลม ลายเป็นจุด ลายเป็นเส้น
 ตรงขีดขนานกันหลายเส้น คนพวกนี้เชื่อว่าเมอตายแล้ววิญญาณ
 จะต้องลงเรือข้ามฟาก และเมื่อฝังศพก็ต้องฝังสิ่งของเครื่อง
 ใช้ของผู้ตายลงในหลุมด้วย

ผลของการขุดค้นยุคสัมฤทธิ์ที่ยุนนาน ปรากฏว่าเมื่อมี
 คนตาย จะนำศพใส่ลงในโลงไม้แล้วฝัง ในหลุมศพมีสิ่ง
 ของเครื่องใช้ของผู้ตาย ของที่ขุดค้นพบมี ใต, จอบ, เลื่อย,
 ขวาน, สิว, เขียว และมดที่ทำด้วยสัมฤทธิ์ ขวานและมดที่
 ทำด้วยเหล็ก คนยุคสัมฤทธิ์ที่ยุนนานทำารเพาะปลูก เลี้ยงวัว
 ควาย แกะ ม้า หมา หมู และไก่ งานฝีมือที่ทำได้ดีมี
 ภาชนะใส่เหล้า ของที่ทำด้วยสัมฤทธิ์ ทำด้วยเหล็ก และทำ
 ด้วยหนัง และเครื่องประดับทำด้วยหินโอปอล สิ่งของที่นำ
 สนใจซึ่งขุดค้นพบมีเบี้ยเงินจำนวนหลายพันใส่อยู่ใน ภาชนะรูป
 กล้ายกลอง เงินเหรียญ กระจาก หน้าไม้ อารูที่ใช้มีทั้งมีด
 สัน ขวาน และหัวลูกศร คนครึ่งนทอผ้าได้ เพราะพบรูป

ทุกจำลองทำด้วยสัมฤทธิ์ ภาชนะที่ใช้ประจำวันมณฑาท้ายด้วย
 สัมฤทธิ์และเครื่องปั้นดินเผา ที่อยู่ของคนพวกนทราบจากรูป
 เรือนจำลอง ๒ ชั้น หลังคารูปอานม้า ในด้านสังคมพิจารณา
 จากรูปจำลองสัมฤทธิ์ แบ่งคนครึ่งนั้นเป็น ๓ พวก คือ (๑)
 พวกขุนนางและเจ้านาย ที่สวมชฎแห่งหนึ่งพบระฆัง เครื่องหยก
 หม้อสามขาสัมฤทธิ์ ภาชนะมีเบ้าเงินใส่อยู่ และดวงตราทองดวง
 หนึ่งมีอักษรจีนเขียนไว้ว่า “ตราของกษัตริย์เทียน” (๒) ชน
 ชั้นกลาง (๓) พวกทาส อาวุธของคนพวกนมหังทท้ายด้วย
 สัมฤทธิ์และทำด้วยเหล็ก ที่พบมากเป็นอาวุธสัมฤทธิ์ มีดาบ
 หอก หน้าไม้ และหัวลูกศร นอกจากนี้มีรถเทียมม้า ศิลป
 มีนาฏศิลป์ เครื่องดนตรีที่พบมีกลองมโหระทึกสัมฤทธิ์ ชลุ่ย
 บีเซิงปาน (Sheng-pan pipes) และกระดิ่ง จากรูปจำลอง
 สัมฤทธิ์บนกลองมโหระทึกทำให้ทราบว่า คนยุคสัมฤทธิ์มีการ
 ทำพิธีบางอย่างในบริเวณพิธีมีหลักปักอยู่ ที่ยอดหลักมีรูปเสื่อ
 รอบหลักมีรูปงูพัน บริเวณรอบหลักมีกลุ่มคนกำลังฆ่าเชลย
 หรือนักโทษ บางพิธีก็มีการฆ่าวัวควาย ผู้เข้าพิธีได้แก่ผู้ฆ่า
 วัวควาย และผู้ที่เต็นรำ มักจะปักชนนทที่ศีรษะ พวกหม้อผี
 คือเครื่องดนตรีทำทำทางต่าง ๆ และเต็น สิ่งสำคัญในพิธีได้
 แก่เรือไม้ วัว ควาย และนกยูง

วัฒนธรรมต้องชอบที่ยุ่นนาน ประเทศจีน ประเทศ
เวียดนามเหนือ ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา
ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย

ผลของการชุกคั้นที่ในประเทศไทยปรากฏว่า คนยุค
โลหะตอนปลายเลือกตั้งบ้านเรือนที่ริมแม่น้ำหรือใกล้ห้วยหนอง
สวมเสื้อผ้าที่ทอด้วยปอกัญชา (hemp) เพราะได้พบเศษผ้าติด
อยู่ที่กำไลสัมฤทธิ์ และที่หัวขวานเหล็ก เฉพาะที่ติดอยู่กับ
กำไลสัมฤทธิ์นั้น ศาสตราจารย์กสิน สุวตะพันธ์ แห่งคณะ
วิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตรวจดูแล้ว ลง
ความเห็นวาทอด้วยปอกัญชา นอกจากนั้นเวดินเผาที่พบหลาย
ลูกก็เป็นพานวามีการปั้นฝ้ายทอผ้า คนพวกนี้มเครื่องประดับ
กายทั้งงดงาม คือ ที่หุ้มตุ่มหูสัมฤทธิ์ทำเป็นห่วงกลมเล็ก ๆ ที่
ข้อมือส่วนมากมีกำไลสัมฤทธิ์ ซึ่งสวมอยู่ที่ข้อมือขวาหรือข้อมือ
ซ้าย บางคนสวมกำไล ๓ อันซ้อนกัน บางคนสวมอันเดียว
ส่วนมากสวมกำไล 1 อัน นอกจากกำไลสัมฤทธิ์แล้วยังมีกำไล
หิน กำไลแก้ว และกำไลดินเผา แต่พบน้อย บางคนสวม
แหวนที่นิ้วก้อย นิ้วนางและนิ้วชี้ ส่วนมากสวมแหวนสัมฤทธิ์
ที่นิ้วแต่ละนิ้วมากกว่า 1 วง บางคนที่นิ้วเดียวมีแหวนสัมฤทธิ์
อยู่ 5 วงก็มี ๓ วงก็มี นอกจากนั้นยังมีแหวนสวมที่นิ้วเท้าอีก

ด้วย เครื่องประดับอย่างอื่นมีลูกปัดแก้วสีเขียว และลูกปัดหิน
 รูปคล้ายตะกรุดและรูปคล้ายพมहुก ลูกปัดแก้วมีหลายสี ที่พบ
 มากได้แก่ลูกปัดสีน้ำตาลแก่ รองลงมาได้แก่ลูกปัดสีน้ำเงิน ถัด
 มาได้แก่ลูกปัดสีเหลืองและสีเขียว สีอื่นพบน้อย ไม่พบ ลูก
 ปัดที่มีหลายสีที่เรียกกันว่าลูกปัดโรมัน ไม่พบ ลูกปัดที่เรียก
 กันว่าลูกปัดมีตา (eyed beads) ที่โครงกระดูกคนยุคโลหะ
 ตอนปลายพบที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัดลพบุรี ที่ข้างๆ
 กระจ่อมลงไปถึงท้ายทอยพบลูกปัดเรียงอยู่เป็นแถว เป็น
 ลูกปัดแก้วที่มรูปกลมแบนคล้ายแว่นขนาดเล็ก ทุกลูกเป็นสี
 เลือดหมู มีสีเหลืองเพียงลูกเดียวพบในเบ้าตา ลักษณะของ
 ลูกปัดที่เรียงเป็นแถวเดียวคล้ายกับว่าเดิมร้อยเป็นพวง แต่ตาย
 หรือโยที่ร้อยนั้นพุน้อยไป ลูกปัดเหล่านี้อาจใช้ประดับรอบ
 มวยผม ที่จันเสนโครงกระดูกที่ 8 หลุมคิว ที่นี้มีลูกปัดแก้ว
 สีเหลืองขนาดเล็กอยู่รอบคอ มีสีแดงอยู่เพียง 2 เม็ด นอกจากนี้
 ยังมีลูกปัดสีคล้ายหยก 2 เม็ดอยู่ที่ริมฝีปากขวา ลูกปัดสีแดงอยู่
 ที่แก้มขวา 1 เม็ด และที่หน้าอก 1 เม็ด

อาวุธของคนยุคโลหะตอนปลายมีขวานสัมฤทธิ์ หอก
 เหล็กและขวานเหล็ก และคงจะใช้ธนูศรมีหัวลูกศรทำด้วย
 สัมฤทธิ์ และมีกระสุนกันไม้ใช้ เพราะได้พบดินเผาลูกกลม

คล้ายลูกกระสุนที่ยังไข้อยู่ในชนบทบางแห่ง “ลูกกระสุน” พวก
นี้พบอยู่ใกล้ ๆ โครงกระดุกคนยุคโลหะตอนปลาย

คนยุคโลหะตอนปลายที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัด
ลพบุรี มีประเพณีที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง คือ คนที่มีอายุประมาณ
17-18 ปี จะถอนฟันหน้าตอนบนซี่กริมออกข้างละซี่ คล้าย
กับคนสมัยหินใหม่พบที่บ้านเก่า ตำบลจระเข้เผือก อำเภอ
เมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ว่าด้วย
คนสมัยหินใหม่

ภาชนะหุงต้มของคนยุคโลหะตอนปลาย มีเครื่องปั้นดิน
เผา มีทั้งสีเทา สีแดง บางชิ้นก็มีลายและประดับด้วยดินที่ทา
เป็นหลอดเล็ก ๆ ปั้นทับลงบนผิวภาชนะ ที่น่าสนใจมีบางใบ
มีรูปร่างคล้ายกับเครื่องปั้นดินเผา สมัยหินใหม่พบที่บ้านเก่า
จ. กาญจนบุรี

คนพวกนี้เมื่อตายญาติจะนำไปฝังในระดัปลึกแต่ประมาณ
60 ซม. ลงไป จนถึงประมาณ 2.40 ม. ศีรษะของศพหันไป
ทางทิศใดทิศหนึ่งตามความนิยมในท้องถิ่นนั้น

ที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จ. ลพบุรี ทุกศพหันไปทาง
ทิศเหนือ

ที่อำเภอทัพทัน จ. อุทัยธานี ทุกศพหันไปทางทิศ
ตะวันตกเฉียงเหนือ

ที่ตำบลจันเสน อำเภอตาคลี จ. นครสวรรค์ หันไป
ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่ถ่างวงช้าง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ หัน
ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้

โครงการกระดูกคนพบที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัด
ลพบุรี โดยมากอยู่ในลักษณะท่านอนหงาย บางโครงหันหน้า
ไปทางทิศตะวันออก มีการจัดแขนของโครงกระดูกเป็น ๓ แบบ
คือ แบบที่ 1 วางแขนแนบตัว แบบที่ 2 วางฝ่ามือหงาย 2 ข้าง
ไว้ที่หน้าขา แบบที่ ๓ วางแขนไว้ใต้ตะโพก

สิ่งที่ฝังลงไปกับศพมีเครื่องปั้นดินเผา วางอยู่เหนือไหล่
หรือที่ปลายเท้า หรือที่ข้างขา อาวุธมีหอกและขวานวางไว้ที่
เหนือศีรษะหรือปลายแขน นอกจากนั้นยังนำเอาดินเผากระทะ
เป็นแผ่นกลมคล้ายเบ้าที่ใช้เล่นโยนหลุมทอยกอง ลูกดินเผา
กลมคล้ายลูกกระสุน และเวาดินเผาฝังลงในหลุมศพด้วย บาง
ศพพบลูกพรวนสัมฤทธิ์อยู่ใกล้ ๆ ลูกพรวนเท่าที่พบแล้วมี ๓
ขนาด คือ ขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓.๕ ซม. ขนาดกลาง
๒ ซม. ขนาดเล็ก 1.8 ซม.

ของที่คนยุคโลหะรุ่นหลังเหลือไว้ให้ นอกจากที่ขุดค้นพบ
ก็มี

1. กลองมโหระทึก พบที่ อ. ฉวาง และ อ. เมือง
จ. นครศรีธรรมราช พบที่ อ. ลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบ
ที่ อ. ศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบที่ อ. กุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์ และ อ. พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. มีดสั้น + ขวาน ได้จากจังหวัดน่าน และ อ. เชียง-
คาน จังหวัดเลย

3. ขวานสัมฤทธิ์ชนิดมีบ้อง บ้องเป็นรูปไข่ ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือเรียกกันว่า ขวานทอง ถือกันว่าเป็นของ
ศักดิ์สิทธิ์กันหา กันผี กันเงือกได้ เมื่อสัตว์เกิดโรคหา เจ้า
ของจะนำเอาขวานทองฝนกับน้ำ แล้วเอาน้ำกรอกให้สัตว์กิน
บางจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเอาขวานทองมา หลอม
เป็นแหวนใส่ในวักนึ่งและกันเงือก

4. ใบหอกสัมฤทธิ์

5. กำไลสัมฤทธิ์ มีทั้งที่เป็นรูปติดเป็นวงกลมและสี่
เหลี่ยมผืนผ้า

6. ภาชนะสัมฤทธิ์รูปต่าง ๆ พบที่จังหวัดอุตรดิตถ์

7. ตามมีดสั้นสัมฤทธิ์ มีลวดลาย

8. แผ่นแก้วรูปกลม ซึ่งเข้าใจว่าเป็นส่วนประกอบของสายรัดเคลือบเงิน ซึ่งมีแผ่นแก้วรูปเงิน ๘ แผ่นเรียงกัน แผ่นที่อยู่ริมมีลูกบัตช์ชนิดมีตาสอดไว้ตรงกลาง

9. เครื่องมือเหล็ก พบที่ถ้ำองบะ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

หลักฐานที่พบในประเทศไทยมีลักษณะเป็นแบบวัฒนธรรมคองซอนยุคโลหะตอนปลาย (วัฒนธรรมคองซอน) ในประเทศไทยอาจจะกำหนดอายุได้ดังนี้

1. กำหนดอายุจากเศษเครื่องปั้นดินเผาที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัดลพบุรี ได้

อายุ 2,825 ปี ถึง 2,503 ปี (700 ปีก่อน ค.ศ. \pm 166 ปี)

2. จากศิลาจารึกหลักที่พบที่พะเนียด อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งอายุประมาณ พ.ศ. 1000 ก่อนประวัติศาสตร์ ยุคโลหะก็จะสิ้นสุดลงเมื่อประมาณ พ.ศ. 1000

3. จากอายุมีดสั้น + ขวานสั้มฤทธิ์ (dagger-axes) หรือ (hallberds) ได้

อายุ 2,469 ปี ถึง 2,369 ปี (500 ปีถึง 400 ปีก่อน ค.ศ.)

4. จากกลองมโหระทึก ได้

อายุ 2,169 ปี ถึง 2,069 ปี (200 ปีถึง 100 ปีก่อน ค.ศ.)

พอจะสรุปได้ว่า อายุยุคโลหะตอนปลาย (วัฒนธรรม
คองซอน) เริ่มแต่ราว 2,800 ปี จนถึงประมาณ 1,500 ปีมา
แล้ว) เจ้าของวัฒนธรรมคองซอนคือใคร ? ยังโต้เถียงกัน
อยู่ บางท่านว่าเป็นพวกอินโดนีเซีย หรือมาเลเซียร์ุ่นหลัง
(Deutero-Malays) บางท่านว่า ได้แก่พวกที่จีนเรียกโล หรือ
โล-เหยอะ (Lo-yueh) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพวกเวียดนาม
ที่น่าสังเกตผลของการค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์ในรัช-
สมัยราชวงศ์จิ้น (พ.ศ. 296-337) ประมาณ 2,216 ปี ถึง
ประมาณ 2,115 ปี ไทยได้อพยพจากประเทศจีนลงสู่ประเทศ-
ไทยมายังภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว แม้
หลักฐานทางโบราณคดียังไม่พบ ก็น่าจะสันนิษฐานได้ว่า ไทย
คงจะอพยพจากประเทศจีนตอนใต้มาสู่ประเทศไทย เริ่มแต่ใน
สมัยราชวงศ์จิ้น ซึ่งตรงกับยุคโลหะในตำนานก่อนประวัติศาสตร์
การอพยพของไทยจึงเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาค้นคว้ากันต่อไป.

หนังสือที่ใช้อ้าง

1. ธรณีวิทยา, แหล่งแร่ประเทศไทย เอกสารธรณีวิทยา
กรมโลหะกิจ พ.ศ. 2496 หน้า 50-58
50-1 และแผนที่ธรณีแห่งประเทศไทย
2. คำบรรยายเรื่องกาณจนบุรีมีความสำคัญอย่างไรกับประ-
วัติศาสตร์ของไทย โดยนายแพทย์สุก
แสงวิเชียร เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2508
3. Bates, Marston: Man in Nature Prentice. Hall,
1962 Inc. New Jersey. p. 65
4. Bayard, Donn T. : Preliminary Report on the
1968 University of Hawaii Excavation at
Non Nok Tha, Pu Wiang, Khon Kaen,
Thailand: February to March. p. 4
5. Birkit-Smith, Kaj : The Path of Culture. The
1965 University of Wisconsin Press. Madi-
son and Milwaukee. p. 313
6. Braidwood, R.J. and Reed, C.A.: Population Esti-
1959 mates of Mesolithic and Neolithic
Communities. THE ARCHAEOLO-
GIST AT WORK. Edited by Robert
F. Heizer. Harper & Brothers, Publi-
shers, New York. p. 176

7. Cheng Te-Kun: Archaeology in China. Vol. I W.
1959 Heffer & Son. Ltd. Cambridge. pp.
76—88
8. Coedés, George: The Making of South-east Asia.
1966 Routedledge & Kegan Paul. p. 13
9. Cole, Fay-Cooper: The Peoples of Malaysia. D.
1945 Van Nostrand Company, Inc. New
York, p. 106
10. Cole, Sonia: The Neolithic Revolution. British
1963 Museum (Natural History) pp. 42, 17
11. Coon, Carleton S: The Origin of Races. Jonathan
1963 Cape. London. pp. 658—659
1965 The Story of Man. New York. Alfred
A. Knopf. pp. 126, 197, 333
12. Fisher, Charles A.: South East Asia. London.
1964 Menthuen & Co. Ltd. New York pp.
66—68, 88, 98, 103, 105, 239—245, 432,
550, 698—5
13. Cenoves, Santiago: Estimation of Age and Mora-
1963 lity. SCIENCE IN ARCHAEOLOGY.
Edited by Don Brothwell & Dric Higgs.
Basic Books, Inc., Publishers. New
York. pp. 354—355
14. Gorman, Chester F.: Hoabinhian: A Pebble—Tool
1969 Complex with Early Plant Associa-

- tions in Southeast Asia. SCIENCE.
14 Febr. 1969 Vol. 163 pp. 671-3
15. Groslier, Bernard Phillipe: Indochina. Menthuen.
1962 London. pp. 30-8
 16. Hall, D.G.E.: A History of South-east Asia. London.
1964 Macmillan & Co. Ltd p. 7
 17. Hawkes and Woolley: History of Mankind. Cultural
and Scientific Development.
Vol. 1 Harper & Row, Publishers.
New York and Evanston. p. 234
 18. Heekeren and Knuth: Archaeological Excavations
1967 in Thailand. Vol. 1. Sai-Yoke.
Mungsgaard. Copenhagen pp. 63,
100-3, 23-38
 19. Kwang-Chi Chang: The Archaeology in Ancient
1963 China. New Haven and London.
Yale University Press p. 292
 20. Lebar, Frank M. and others: Ethnic Group of
1964 Mainland Southeast Asia. Human
Relations Area Files Press. New
Haven p. 182
 21. Linton, Ralph: The Tree of Culture. Abridged
1959 by Adelia Linton. Vintage Book.
New York p. 27

22. Movius, Hallam L: The Lower Palaeolithic of
1948 Southern and Eastern Asia Transaction
of the American Philosophical
Society. New Series. Vol. 38, Pt.4.
Philadelphia. pp. 404—406
23. McNeill, William H.: A World History. Oxford
1967 University Press. New York. Map 1.
Origin & Spread of Agriculture.
24. Pendleton, Robery L. and Montrakun, Sarot: The
1960 Soils of Thailand. Proceedings of
the Ninth Pacific Science Congress
of the Pacific Science Association
Vol. 18. Published by the Depart-
ment of Science. Bangkok pp. 12—33
25. Penkala, Maria: A Correlated History of the Far
1969 East. Charles E. Turtle Company.
Publishers. Tokyo. p, 18
1963 Far-Eastern Ceramics. Charles E.
Turtle Company. Tokyo. p. 14
26. Ruey Yih Fu and others: Ethnographical Inves-
1955 tigation of some Aspects of the
Atayal, Chin-Shui Tsum, Miaoli,
Hsien. Translated into English by
Chen Chi-lu. Bulletin of the Depart-
ment of Archaeology and Anthro-

- pology. No 5. National Taiwan University, Teipei, Taiwan. China. p. 125
27. Sangvichien, Sood : A Preliminary Report on Non-metrical Characteristics of Neolithic Skeletons found at Ban-Kao, Kanchanaburi. Journal of the Siam Society. Vol. LIV pp. 1-13
28. Sarasin, Fritz : Prehistoric Researches in Siam. 1933 Journal of the Siam Society Vol. XXVI pp. 171-202
29. Seidenfaden, Eric : The Peoples of Menhirs and the Jars. Journal of the Thai Research Society. Vol XXVI pt.1 p. 51
30. Sorensen, Per : The Shaman's Grave. Felicitation 1965 Volumes of Southeast Asian Studies. Vol II. The Siam Society. Bangkok pp. 303-318
- 1961 Archaeological Excavations in Thailand. Vol. II. Munkgaard. Copenhagen. pp. 66-7, 87-9, 75-85, 136
31. Solheim, Wilhelm G : Thailand and Prehistory 1961 Silpakorn Journal. Vol. VIII pp. 42-77

- 1966 Archaeological Salvage Programme
Northeastern Thailand, First Season.
Journal of the Siam Society. Vol.
LIV pt. 2 pp. 111-181
- 1966 Archaeological Survey and Excavation
in Northern Thailand. National
Science Foundation. pp. 26-30
- 1966 Thailand. Asian Perspectives Vol.
IX University of Hawaii pp. 36-44
32. Watson, William : The Thai-British Archaeological
1968 Expedition. ANTIQUITY. Antiquity
Publications Limited. Cambridge.
pp. 304-5
33. Watson, William and Loofs, H. H.E: The Thai-
British Expedition. A Preliminary
Report on the Work of the
First Season 1955-1966 pp. 13-20
34. James, E.O. : Prehistoric Religion. Thames &
1957 Hudson. pp. 133-142

SWU:CL

3 1011 10221820 3

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว เลขที่ ๒๖ ถนนลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ศูนย์พิมพ์และศูนย์โฆษณา

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๒

๑๒.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยคุณเส็ง	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๓.	นายอาเฮ้ แซ่เอ็ง (ร้านกรุงเก่าแอนติก)	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๔.	ห้องภาพกรุงเทพ ฯ (ยานนาวา)	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๕.	นายไกรสิทธิ์ จันทระประภาเลิศ (ร้านแอนติกแอนต์ค็อกซ์)	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๖.	นางสงัด วิวิชัยศิริ และครอบครัว	บริจาคเงินจำนวน	๑๓๐ บาท
๑๗.	ม.ร.ว. จิตรภาดา ยะสวัสดิ์	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๑๘.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.ที.หลิว	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๑๙.	นางสมบุญ ทรัพย์เย็น	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๐.	นายอาชรร ศรีกันตากรณ์ (ร้านเป็งเส็ง)	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๑.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต. พัฒนาการช่าง	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๒.	น.ส. มณี ศรีเทัญ	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๓.	นายสมชาย ชัยชาญกุล (ร้านเอร์วอล์แอนติก)	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๔.	ห้างเบ็เต็กฮวด	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๕.	นางละเมียด พรทิพัฒน์	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๖.	นายสมพงษ์ เสงี่ยมพงษ์	บริจาคเงินจำนวน	๓๐ บาท
๒๗.	นางปราณี กฤษณามระระ	บริจาคเงินจำนวน	๑๐ บาท
๒๘.	บริษัท เสริมสุขจำกัด บริจาคเปปซี่ ๑๒๐ ขวด น้ำมะเขีตมิรินต้า และน้ำส้มมิรินต้า		๔๘ ขวด ๓๒ ขวด
๒๙.	บริษัท ไทยอมฤตบริวเวอรี่ จำกัด	บริจาคโชดากระทิงทอง	๓๒๐ บาท
๓๐.	บริษัท กรีนสปอต (ประเทศไทย) จำกัด	บริจคน้ำส้มกรีนสปอต	๕๖ ขวด ๕๖ ขวด
๓๑.	บริษัท เซเว่น อารี.ซี		๓๒ ขวด ๓๒ ขวด
๓๒.	บริษัท ไบเล็ค		๓๒ ขวด
๓๓.	บริษัท ยูเนี่ยน		๓๒ ขวด
๓๔.	บริษัท ไทย และน้ำส้มแพ		๔๘ ขวด ๓๒๐ ขวด ๒๔๐ ขวด
๓๕.	นายธนู บริ		๒๔ ขวด
๓๖.	น.ส. เล็ก ลำซั		๒๔ ขวด

ขอ 301.209 ช235ค
 ชิน อยู่ดี.
 คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย
 SWU 31011102218203

(โปรดอ่านต่อปกหลัง)

๓๗. น.ส. หนู แซ่ลิ้ม	บริจาคน้ำอ้อยสด	๔๘	ขวด
๓๘. องค์การอุตสาหกรรมห้องเย้นไทย	บริจาคน้ำแข็ง	๒๐	ซอง
๓๙. บริษัท ห้องเย้นไทย จำกัด	บริจาคไอศกรีม	๘๐๐	ถ้วย
๔๐. พระครูโสภณสมาชิวัตร บุหรี่ยอยแวลสแตนดาร์ด	บริจาคใบชา	๒	กระป๋อง ๒ กระป๋อง
๔๑. โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง	บริจาคบุหรี่ยี่เกิ้ล็ดทอง	๒๐	ห่อ
๔๒. ร้านไวเซนแอนติก	บริจาคบุหรี่ยี่เกิ้ล็ดทอง	๒	ห่อ
๔๓. ห้างหุ้นส่วนจำกัด สุโขทัยวัตถุโบราณ	บริจาคบุหรี่ยี่เกิ้ล็ดทอง	๓	ห่อ
๔๔. บริษัท เทวกรรมไอศต จำกัด	บริจาคยาประสะระบอเรต	๑๕๐,๐๐๐	ซอง
๔๕. ห้างปุลณะธัมโมเกสซ์	บริจาคยาคุณพระเบอร์ ๑	จำนวน ๔๐,๐๐๐	ซอง
๔๖. บริษัท ไทยปิ่นเพชร จำกัด	บริจาคยาธาตุดบเซย	๒๔	ขวด
ยากระษัยปิ่นเพชร ๒๔	และยาแอมที่ชา	๑๒	ขวด
๔๗. บริษัท บริบูรณ์ไอศต จำกัด	บริจาคขี้ผึ้งบริบูรณ์บาล์มและยาทิพาไอศต	รวม ๓๐๐	ชุด
๔๘. บริษัท ปลุกเสกไอศต จำกัด	บริจาคยาหอมทรงโปรดผอบทอง	๑๒๐	ผอบ
๔๙. บริษัทไอศตสภา (เด็กเฮงหุย) จำกัด	บริจาคยาทมิ้ใจเม้ด	๑๐,๐๐๐	ซอง
ยาอุทัยทิพย์		๖	ขวด
๕๐. ห้างหุ้นส่วนจำกัด แก้วสารพัดนึกไอศต	บริจาคไฮเป้กษบาล์ม	๑,๐๐๐	ตลับ
๕๑. นางทองคำ ณ นคร	บริจาคหนังสือขวัญไ้ไทย และหนังสือขวัญคน	จำนวน ๕๐๐	เล่ม

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลกาลทานของบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน นับแต่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ท่านรัฐมนตรี ท่านเจ้าของ ผู้จัดการห้างร้าน บริษัท องค์การ โรงงาน และสาธุชนทั้งหลาย ซึ่งได้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์สิ่งของ น้ำอ้อยดลม เครื่องดื่ม ยาสูบ ยารักษาโรคและกัปปียภัณฑ์อื่น ๆ ให้กรมศิลปากรจัดสิ่งซึ่งเป็นสุขบริโภกถวายแด่พระภิกษุและสามเณรซึ่งเข้ามาศึกษาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และหอสมุดแห่งชาติ ในเทศกาลเข้าพรรษา ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นี้ ขอทุกท่านจงประสบแต่สิ่งมิ่งมงคลสมบุญผลด้วย จตุรพิธพรตลอดกาลนาน เทอญ

กรมศิลปากร

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๒